การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายเขมร เรื่อง กุหลาบศรีโสภณ

โดย
นางสาวพิศมัย อินทรสิทธิ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเขมรศึกษา

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายเขมร เรื่อง กุหลาบศรีโสภณ

โดย

นางสาวพิศมัย อินทรสิทธิ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเขมรศึกษา

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

AN ANALYTICAL STUDY OF KHMER NOVEL "KOLAB SEREISOPHORN"

By

Pisamai Intharasit

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Department of Oriental Languages

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2007

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง "การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายเขมร เรื่อง "กุหลาบศรีโสภณ" เสนอโดย นางสาวพิศมัย อินทรสิทธิ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา

……..

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.........เดือน................... พ.ศ...........

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวรรณ บุญยฤทธิ์

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

.... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.กังวล คัชชิมา)

............/......................../..............

.... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวรรณ บุญยฤทธิ์)

............/......................../..............

48106204 : สาขาวิชาเขมรศึกษา
คำสำคัญ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายเขมร / เรื่องกุหลาบศรีโสภณ

พิศมัย อินทรสิทธิ์ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายเขมรเรื่องกุหลาบศรีโสภณ. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรวรรณ บุญยฤทธิ์. 90 หน้า.

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายเขมรเรื่อง “กุหลาบศรีโสภณ” แต่งโดย ยึม สำฌาง ที่ได้รับพานรางวัล “พระสีหนุราช” อันดับสอง ประจำปี 1997 เป็นเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงความรักของหนุ่มสาวที่มาจากพื้นเพที่แตกต่างกัน แล้วมาอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ทั้งสองต้องอดทนใช้ความดี ฝ่าฟันต่ออุปสรรค ที่ผู้ใหญ่เห็นว่าไม่เหมาะสมกัน

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้แบ่งออกเป็น 5 บท คือ บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขต ขั้นตอน ข้อตกลงและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ บทที่ 2 กล่าวถึงประวัติผู้ประพันธ์และเรื่องย่อ บทที่ 3 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ของนวนิยาย บทที่ 4 ศึกษาภาพสะท้อนชีวิตคนเขมร บทที่ 5 เป็นบทสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ มีโครงเรื่องและแก่นเรื่องดี ผู้แต่งสร้างความขัดแย้งให้เนื้อเรื่องน่าติดตาม ใช้ถ้อยคำภาษาเข้าใจง่ายและมีความเหมาะสมกับตัวละคร ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยผู้แต่งเป็นผู้เล่าเหตุการณ์

นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นชีวิตคนเขมร ค่านิยมเรื่องความกตัญญู และความเชื่อเรื่องการทำนายโชคชะตา นวนิยายเรื่องนี้ให้ข้อคิดด้านความรักของคนวัยหนุ่มสาว ว่าความรักต้องมีความมั่นคง ซื่อสัตย์ต่อกัน และคู่รักควรปฏิบัติตนในครรลองที่ดี จึงจะผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ และได้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนักศึกษา ....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ....

48106204 : MAJOR : KHMER STUDIES
KEY WORD : AN ANLYTICAL STUDY / KHMER NOVEL/ KOLAB SEREISOPHORN
PISAMAI INTHARASIT : AN ANALYTICAL STUDY OF KHMER NOVEL "KOLAB SEREISOPHORN". AN INDEPENDENT STUDY ADVISOR : ASST. PROF. ORAWAN BOONYARITH, Ph.D. 90 pp.

This master's report is a componential analysis of a Khmer novel entitled “Kolap Sereisophorn”, written by Yim Samnang, which won the second place in the Phra Sihanurach Award in 1997. The novel reflects life of a young couple, each from a different society then living in the same family. The couple have to resist and endure the parents' disapproval of their relationship because they believe it is unfitting to their norms.

This research is divided into five chapters. The first chapter states the significance of the problems, goals and objectives, scope of the study, process of the study and benefits. The second chapter includes the biography of the writer and the synopsis. The third chapter deals with an analytical study of the component factors, i.e. plot, theme, settings, characters, dialogues and styles. The fourth chapter is an analytical study of the Khmer living, customs and beliefs. The last chapter is the conclusion and recommendation.

The result of this research can be summarized thus: “Kolap Sereisophorn” contains a good plot and interesting conflict theme by using a young couple's disapproved relationship as the attention-getter. The writer uses dialogue which is easy to follow, yet appropriate for the characters. The writer uses the omniscient technique to reveal situations in this novel.

The novel also reflects the Khmer living, customs, beliefs, and the societal norm of being grateful to parents. The novel also gives a perspective that a romantic relationship will flourish only if the couple are trustworthy and faithful, and only then they will overcome any unforeseen obstacle in their life.

Department of Oriental Languages Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2007
Student's signature ……………..
An Independent Study Advisor's signature ....

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเล่มนี้มิอาจสำเร็จลงได้หากไม่ได้รับการจุดประกายแนวคิดจากศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. อุไรศรี วรศะริน ผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งผู้วิจัยซาบซึ้งและระลึกถึงท่านเสมอ กราบขอบพระคุณอาจารย์อัญชนา จิตสุทธิญาณ ที่ประสิทธิประสาทวิชาให้ผู้วิจัยสามารถอ่านเขียนภาษาเขมรได้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวรรณ บุญยฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระที่ได้ให้ความเมตตาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ ช่วยชี้แนะแนวทาง และตรวจแก้ไขงานวิจัยจนทำให้การค้นคว้าอิสระเล่มนี้กลายเป็นงานวิจัยที่สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.กังวล คัชชิมา ที่ให้คำชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือและเมตตาแก่ผู้วิจัยอยู่เสมอ อาจารย์จตุพร โคตรกนก อาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งคณาจารย์ในภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ คุณชัยวัฒน์ เสาทอง ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำ คุณสุรชัย รัตนพนาวงษ์ ที่ให้ความช่วยเหลือ ผลักดันให้ผู้วิจัยมีกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ คุณเกวลี แพ่งต่าย ที่ช่วยหาข้อมูลและแนะนำการจัดทำรูปเล่ม เพื่อนๆ พี่ๆ ที่มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน และเพื่อนร่วมงานที่โรงเรียนนานาชาติฮาร์โรว์ ที่ยอมแลกเปลี่ยนเวลาการทำงานให้กับผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อพิชิต - คุณแม่วรัญยา อินทรสิทธิ์ ที่เป็นผู้ให้โอกาสทางการศึกษาให้ลูก และเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความสำเร็จในครั้งนี้ คุณยายและญาติพี่น้องที่คอยเอาใจใส่ในขณะที่ผู้วิจัยทำการค้นคว้าอิสระเล่มนี้

หากท่านผู้อ่านรับคุณประโยชน์จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอบูชาแก่พระคุณของครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัย ถ้าหากมีข้อบกพร่องอันใด ผู้วิจัยขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		จ
กิตติกรรมประกาศ		ฉ
บทที่		
1	บทนำ	
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
	ขอบเขตของการศึกษา	2
	ขั้นตอนการศึกษา	2
	ข้อตกลงเบื้องต้น	3
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
2	ประวัติผู้ประพันธ์และเรื่องย่อ	
	ประวัติการศึกษา	4
	ผลงานการประพันธ์	5
	เรื่องย่อ	6
3	การศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายเรื่อง“กุหลาบศรีโสภณ”	
	โครงเรื่อง	8
	แก่นเรื่อง	13
	ฉาก	14
	ตัวละคร	20
	บทสนทนา	48
	ท่วงทำนองการแต่ง	51
4	ภาพสะท้อนชีวิตคนเขมร	
	ภาพสะท้อนทั่วไปในสังคมเขมร	58
	ภาพสะท้อนความเป็นอยู่ในครอบครัว	70
	ค่านิยม	79

บทที่ หน้า
ค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อการทำนายโชคชะตา 79
ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณ 81
5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ
สรุปผลการศึกษา 85
ข้อเสนอแนะ 87
บรรณานุกรม 88
ประวัติผู้วิจัย 90

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วรรณคดีและวรรณกรรม คือผลงานสร้างสรรค์ประเภทหนึ่งของมนุษย์ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อบรรยายความรู้สึก ความคิด ความฝัน อารมณ์ จินตนาการ หรือประสบการณ์ส่วนตัวออกมาให้ปรากฏในรูปแบบอย่างหนึ่ง[1] วรรณคดีและวรรณกรรมจึงมีขอบข่ายกว้างขวาง ครอบคลุมงานประพันธ์ทุกรูปแบบ เช่น ลิลิต นิราศ บทละคร นิทาน ความเรียง นวนิยาย เรื่องสั้น บทความ ปาฐกถา สุนทรพจน์ ภาษิต คำพังเพย เนื้อเพลง จดหมาย บันทึก ฯลฯ

นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี ซึ่งมีการผูกเรื่องให้สมจริงแสดงเหตุการณ์ พฤติกรรมของตัวละครจำลองจากชีวิตจริงของมนุษย์ แต่ใช้กลวิธีการแต่งให้ผู้อ่านเห็นว่าสมมุติขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน หากศึกษานวนิยายหลากหลายรูปแบบและหลายเรื่องทั้งของนักเขียนไทยและต่างชาติ จะสังเกตเห็นว่าในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นหนึ่งขึ้นมานั้น นักเขียนสร้างเรื่องโดยอาศัยองค์ประกอบหลักดังนี้คือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก ตัวละคร บทสนทนา และท่วงทำนองการประพันธ์ องค์ประกอบหลักเหล่านี้จะถูกถ่ายทอดโดยผ่านทัศนะของผู้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร

ยึม สำฌาง เป็นนักเขียนที่มีผลงานต่อเนื่องมากว่า 19 เรื่อง เรื่องกุหลาบศรีโสภณ เป็นผลงานที่ได้รับพานรางวัล “พระสีหนุราช” อันดับสอง จากการประกวดทั่วทั้งประเทศใน ปี ค.ศ. 1997[2]

ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายแต่งนวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ เพื่อเป็นข้อคิดสำหรับเยาวชนก่อนกระทำสิ่งใดควรคิดพิจารณาให้รอบคอบ[3] เนื้อหากล่าวถึงเรื่องความรักของหนุ่ม-สาว ระหว่าง ศิลา เด็กหนุ่มกำพร้า และฉรีการ ลูกสาวของคึมหุง เศรษฐีเมืองศรีโสภณ ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับของคนภายในครอบครัว จึงเกิดปัญหาต่างๆขึ้น

---

[1] วิภา กงกะนันท์, **วรรณคดีศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2533), 2.

[2] ยึม สำฌาง, **กุหลาบสิรีโสภณ** (พนมเปญ : ม.ป.ท., 2000), 1.

[3] เรื่องเดียวกัน.

ผู้แต่งยกประเด็นปัญหาภายในครอบครัวเขมร ที่บางคนอาจมองข้ามไป มานำเสนอในรูปแบบนวนิยาย ที่สะท้อนความเป็นอยู่ของครอบครัวคนเขมร เช่น พ่อมีอำนาจในการตัดสินใจทุกอย่าง การเลือกคู่ครองยังคงยึดถือประเพณีเดิม โดย พ่อ แม่ จะเป็นผู้เลือกคู่ที่เหมาะสมให้ลูก เป็นต้น

ผู้แต่งใช้กลวิธีการแต่ง โดยให้ผู้แต่งเป็นผู้เห็นเหตุการณ์ทั้งหมด ให้ตัวละครมีบทบาทสมจริง มีอารมณ์ รัก โลภ โกรธ หลง และแทรกทัศนะของตนในการแก้ไขปัญหา ผ่านตัวละครในนวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ

ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษานวนิยายเขมรเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ทั้งในด้านองค์ประกอบต่างๆ ของนวนิยาย และภาพสะท้อนชีวิตของคนเขมรที่มีปรากฏในเรื่องนี้

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายเขมรเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และท่วงทำนองการประพันธ์

2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนชีวิตของคนเขมรที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง กุหลาบศรีโสภณ

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาจากนวนิยายเขมรเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ของยึม สำฌาง พิมพ์ครั้งที่ 1 ปี ค.ศ. 2000 พนมเปญ

ขั้นตอนของการศึกษา

1. แปลนวนิยายเขมร จากต้นฉบับภาษาเขมรเป็นภาษาไทย

2. ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ของนวนิยาย ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก กลวิธีการประพันธ์ และภาพสะท้อนทางสังคมชีวิตคนเขมรที่ปรากฏในเรื่อง

3. เรียบเรียงผลการวิเคราะห์

4. นำเสนอผลการวิเคราะห์

5. สรุปผลการวิเคราห์และข้อเสนอแนะ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การแปลนวนิยายเรื่อง "กุหลาบศรีโสภณ" จากภาษาเขมรเป็นภาษาไทย จะใช้การแปลโดยยึดความหมายเป็นหลัก เนื่องจากการแปลคำต่อคำ จะทำให้ภาษาไม่สละสลวย ไม่ได้อรรถรสในการอ่านนวนิยาย

2. การถ่ายถอดชื่อเฉพาะที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ ชื่อเมืองภาษาเขมร เช่น **บนฺทายมานชัย** จะใช้ว่า **บันทายมีชัย** หรือ **สิรีโสภณ** ใช้เป็น **ศรีโสภณ** ตามที่คนไทยรู้จักดีอยู่แล้ว ชื่อของตัวละคร **สิลา** ใช้ **ศิลา** ตามความคุ้นเคยของภาษาไทย

3. ตัวอย่างที่ยกมาประกอบ ในบทที่ 3 องค์ประกอบต่างๆ ของนวนิยาย และบทที่ 4 ภาพสะท้อนชีวิตของคนเขมรจากนวนิยายเรื่อง "กุหลาบศรีโสภณ" จะแสดงทั้งข้อความ ภาษาเขมร และที่แปลเป็นภาษาไทย โดยอ้างเลขหน้าตามที่ปรากฏในต้นฉบับนวนิยายเขมร เช่น **(น.2)** หมายถึง ข้อมูลจาก **หน้า 2** ใน ต้นฉบับนวนิยายเขมร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เกิดความเข้าใจองค์ประกอบของนวนิยายเขมรเรื่อง "กุหลาบศรีโสภณ" ว่ามีเนื้อเรื่อง โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก กลวิธีการประพันธ์และท่วงทำนองการประพันธ์เป็นอย่างไร

2. ได้ทราบและเข้าใจสภาพสังคมชีวิตของคนเขมรจากนวนิยายเรื่องนี้

3. ได้คติสอนใจสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้

บทที่ 2
ประวัติผู้ประพันธ์และเรื่องย่อ

ผู้วิจัยศึกษาประวัติของ ยึม สำณาง จากหนังสือนวนิยายเขมรเรื่อง “กุหลาบศรีโสภณ”[4] ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้แต่งแนะนำตนเองไว้ โดยมีรายละเอียดพอสังเขป ดังต่อไปนี้

ยึม สำณาง หรือ ปิจ กวีวาสนา เป็นลูกของ ยึม ฑึม กับชวบ ยิบ เกิดวันที่ 7 เมษายน ค.ศ. 1974 ที่หมู่บ้านอูตาปรางค์ ตำบลไพวิน อำเภอศรีโสภณ จังหวัดพระตะบอง ด้วยเหตุที่เขาเป็นคนท้องถิ่นอำเภอศรีโสภณ เขาจึงบรรยายภูมิประเทศและเส้นทางของอำเภอศรีโสภณในนวนิยายเรื่องนี้ได้อย่างชัดเจน

ประวัติการศึกษา

ค.ศ. 1981	- เริ่มต้นการศึกษาที่ตำบลกำปงสวาย อำเภอศรีโสภณ จังหวัดพระตะบอง
ค.ศ. 1982	- เข้าศึกษาที่โรงเรียนนำร่องศรีโสภณ จังหวัดพระตะบอง
ค.ศ. 1984 - 1989	- ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและปลาย ที่อำเภอศรีโสภณ จังหวัดบันทายมีชัย
ค.ศ. 1989 - 1992	- เข้าศึกษาที่วิทยาลัยสมเด็จโอ จังหวัดบันทายมีชัย
ค.ศ. 1992 - 1997	- เข้าศึกษาที่คณะอักษรศาสตร์ วิทยาลัยภูมินท์พนมเปญ
ค.ศ. 1994	- เข้าเป็นสมาชิกสมาคมนักประพันธ์เขมรที่พนมเปญ
ค.ศ. 1997	- ได้รับเลือกเป็นเหรัญญิก สมาคมนักประพันธ์เขมรที่พนมเปญ
	- ได้รับพานรางวัลพระสีหนุราช อันดับที่ 2 จากนวนิยายเรื่อง “กุหลาบศรีโสภณ”
ค.ศ. 1997 - 1998	- เข้าศึกษาที่วิทยาลัยครู แผนกอักษรศาสตร์
ปัจจุบัน	- เป็นอาจารย์ภาษาเขมร ที่วิทยาลัยสมเด็จโอ จังหวัดบันทายมีชัย

[4] เรื่องเดียวกัน, 2.

ผลงานการประพันธ์

ยึม สำณาง มีผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 ขณะยังเป็นนักศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยสมเด็จโอ และได้สร้างสรรค์ผลงานเขียนอย่างต่อเนื่อง กระทั่งได้รับรางวัลพระสีหนุราช อันดับที่ 2 จากนวนิยายเรื่อง “กุหลาบศรีโสภณ” ในปี ค.ศ. 1997 นั่นแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นจริงจังในการทำงานเขียน ผลงานเขียนของ ยึม สำณาง ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1990 – 1999 มีดังนี้

ជីវិតថ្មីគំនិតខ្ញុំ	ชีวิตใหม่ในความคิดของข้าพเจ้า	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1990
ចុកឈាមនៅភ្នំពេញ	ช้ำเลือดที่พนมเปญ	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1991
សងគុណរបៀបណា	สนองคุณเช่นไร	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1991
ចៃដន្យព្រហ្មលិខិត	บังเอิญพรหมลิขิต	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1992
រង់ចាំថ្ងៃនេះ	วันนี้ที่รอคอย	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1993
កំណាព្យផ្សេងៗ	บทกวีอื่นๆ	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1994
អាក្រក់បំផុតគឺមនុស្ស	ชั่วที่สุดคือมนุษย์	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1996
នេះឬមនុស្ស	นี่หรือมนุษย์	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1996
ផ្កាក្នុងផ្កា	ดอกไม้ในดอกไม้	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1997
តាមសងបេះដូង	ตามชดใช้รัก	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1997
កុំឆាប់ជឿ	อย่าหลงกล	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1998
មេម៉ាយ ៧ ដង	แม่ม่าย 7 ครั้ง	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1999
ទឹកភ្នែកសិស្សខ្ញុំ	น้ำตาศิษย์ฉัน	เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1999

เรื่องย่อ

ผู้วิจัยนำเสนอเรื่องย่อ เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวโดยสรุปของนวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ดังนี้

นวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของเด็กหนุ่มชื่อ **ศิลา** มีพ่อเป็นหมอ อาศัยอยู่ในอำเภอสวายเจก ซึ่งอยู่ไกลจากตัวจังหวัดบันทายมีชัย ครั้งหนึ่งสองพ่อลูกได้เคยช่วยชีวิต**คึมหุง** เศรษฐีแห่งเมืองศรีโสภณไว้ คึมหุงมีภรรยาสองคน มีลูกชายชื่อ**คึมสิงห์** และลูกสาวชื่อ**ฉรีการ** ซึ่งเกิดกับ**รัตน์**ภรรยาคนแรก ภรรยาคนที่สองชื่อ**สิการ**ไม่มีลูก เมื่อพ่อของศิลาเสียชีวิต คึมหุงจึงรับศิลามาเลี้ยงดูเป็นลูกบุญธรรมอยู่ที่ศรีโสภณ ศิลาเติบโตมาพร้อมกับคึมสิงห์ และฉรีการ คึมสิงห์มักจะกลั่นแกล้งศิลาด้วยความอิจฉา เพราะเข้าใจว่าศิลาจะมาแย่งความรักจากพ่อและสมบัติของเขาไป

เมื่อเติบโตขึ้น ศิลามีรูปร่างหน้าตาหล่อเหลา ได้เรียนในวิทยาลัยสมเด็จโอ ซึ่งเป็นสถาบันที่มีชื่อเสียง บรรดาเศรษฐีในเมืองศรีโสภณมักส่งลูกหลานของตนมาเรียนที่นี่ รวมทั้งครอบครัวเจ้าของภัตตาคารในเมืองศรีโสภณ ซึ่งมีความสนิทสนมกับครอบครัวของคึมหุงมานาน ครอบครัวนี้มีลูกชายคนโตชื่อ**สารา** ลูกสาวคนเล็กชื่อ**สำเนียง** ทั้งสองครอบครัวได้หมั้นหมายให้ฉรีการกับสารา คึมสิงห์กับสำเนียง แต่งงานกันเมื่อเรียนจบ สารากับศิลาเป็นเพื่อนรักกัน ฉรีการอยู่ในฐานะน้องสาวของศิลาและแอบหลงรักเขามาตลอด ศิลาเองก็รักฉรีการไม่น้อยไปกว่าเธอ แต่ศิลาสำนึกในบุญคุณของพ่อบุญธรรม และรู้จักเจียมตนว่าอยู่ในฐานะที่ต่ำต้อยกว่าฉรีการ ฉรีการไม่ต้องการแต่งงานกับสารา เธอจึงชวนศิลาหนีไปอยู่ด้วยกัน แต่ศิลาเป็นคนที่มีความกตัญญูรู้คุณ ไม่สามารถทำอย่างนั้นได้ เขาจึงปฏิเสธเธอ ฉรีการผิดหวังมาก ขณะที่ศิลากำลังปลอบใจเธอให้เลิกคิดถึงเรื่องทั้งหมดเพราะมันไม่มีทางเป็นไปได้ คึมสิงห์เห็นทั้งสองคนอยู่ด้วยกัน ก็เข้าใจว่ากำลังพรอดรักกัน จึงนำเรื่องไปฟ้องแม่ บังเอิญคึมหุงอยู่ในบริเวณนั้น จึงได้ยินเรื่องราวทั้งหมด ทำให้เขาโกรธมาก เมื่อสารารู้เรื่อง ยิ่งทวีความยุ่งยากและก่อปัญหามากยิ่งขึ้น เพราะเขาไปเร่งรบเร้าพ่อแม่ให้ไปสู่ขอฉรีการ ศิลาทนกับสภาพที่เป็นอยู่ไม่ได้ เขาจึงปรึกษา**คึมทีน**ว่าจะออกจากคฤหาสน์นี้ไป คึมทีนเห็นใจศิลามากแต่ด้วยความเป็นผู้ที่อาวุโสกว่า เขาจึงได้เตือนสติศิลาให้พยายามตัดใจ และเปลี่ยนความรักฉันท์ชู้สาวมาเป็นความรักแบบพี่น้อง

คึมทีนเป็นเพื่อนรักของคึมหุง และเคยรักกับภรรยาคนที่สองของคึมหุงคือสิการ แต่ด้วยความยากจนไม่สามารถที่จะไปสู่ขอเธอ เธอจึงต้องแต่งงานไปกับคึมหุง ทั้งสองคนแอบเป็นชู้กัน เมื่อคึมหุงรู้เห็นเหตุการณ์ทั้งหมด เขาเสียใจมาก ทุกข์ใจเรื่องลูกสาวและลูกชายบุญธรรมอยู่แล้ว ยังถูกทับถมด้วยเรื่องที่น่าอับอายของคนที่ตนรักซ้ำอีก เขาไล่คึมทีนออกจากบ้าน แม้ว่าจะ

โกรธเคืองมาก แต่เขาก็ยังมีน้ำใจให้เงินก้อนหนึ่งแก่คืมทีน เพื่อเอาไปทำมาหากิน ส่วนสิการนั้นรู้สึกเสียใจและอับอายมาก ขอร้องคืมทีนให้พาตนไปด้วย แต่คืมทีนไม่สามารถทำร้ายจิตใจของเพื่อนที่ตนรักและนับถือได้ จึงออกจากเมืองศรีโสภณไปอยู่ที่พนมเปญ เพียงลำพัง ศิลาไปส่งคืมทีนที่สถานีรถไฟ ด้วยความเป็นห่วง คืมทีนสั่งศิลาให้ดูแลสิการ เมื่อศิลากลับมาที่คฤหาสน์ สิการก็หายตัวไปโดยไม่มีใครรู้ว่าเธอหายไปไหน

ศิลาเป็นเด็กเรียนดี สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ คืมหุงจึงคิดที่จะส่งศิลาไปเรียนต่อที่กรุงพนมเปญ เพื่อเป็นการแยกศิลาออกห่างจากฉรีการ เมื่อฉรีการรู้ว่าคืมหุงจะส่งศิลาไปอยู่ที่พนมเปญ เธอก็เริ่มป่วยกระเสาะกระแสะ ศิลาตัดสินใจออกจากคฤหาสน์โดยไม่ได้บอกใคร ทิ้งจดหมายไว้เพียงฉบับเดียว ศิลาฝากฝังให้สาราช่วยดูแลฉรีการ สาราตกลงรับปากโดยไม่รู้ความตั้งใจของศิลา

เมื่อศิลาออกจากศรีโสภณ เขาได้พบกับคืมทีนโดยบังเอิญที่กรุงพนมเปญ คืมทีนกลายเป็นเศรษฐีเล็กๆคนหนึ่ง จึงสามารถส่งศิลาเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ขณะเดียวกันอาการของฉรีการก็ทรุดลงไปเรื่อยๆ เธอเปรียบเหมือน “กุหลาบศรีโสภณ” ที่กำลังเหี่ยวเฉา รอคอยน้ำมาหล่อเลี้ยง พ่อแม่จึงพาเธอเข้าไปรักษาตัวที่กรุงพนมเปญ สาราอาสาตามมาดูแลเธอที่กรุงพนมเปญด้วย และจะช่วยตามหาศิลาให้เพราะเขารู้ว่าทำอย่างไรเธอก็ไม่สามารถรักเขา หัวใจของเธอมีแต่ศิลาเพียงผู้เดียว สาราเป็นชายหนุ่มที่มีรักแท้ เพียงแค่เห็นคนรักมีความสุขเขาก็มีความสุขด้วย ถ้าเขาช่วยให้ทั้งสองคนได้พบกันเมื่อไหร่ เขาก็จะยอมตัดใจ แล้วไปเรียนต่อที่ฝรั่งเศสทันที

สาราออกตามหาศิลาทุกวัน จนไม่รู้ว่าจะไปตามหาที่ไหนได้อีก เขาจึงไปที่วัดพนมเพื่อให้หมอดูลองทำนายดู ด้วยความบังเอิญเขาก็พบศิลากับผู้หญิงคนหนึ่ง ที่วัดพนม ทำให้เขาเข้าใจผิด ศิลาแปลกใจมากที่เจอสาราที่นี่ เขาติดตามสาราไปจนเจอพ่อแม่และฉรีการที่กำลังป่วยด้วยพิษไข้อย่างรุนแรง จึงรีบส่งเธอไปโรงพยาบาล พ่อแม่เห็นใจและยอมรับความรักของศิลาและฉรีการ ศิลาพาพ่อและแม่ไปพบกับคืมทีน พวกเขาปรับความเข้าใจกัน ต่างก็ให้อภัยและซาบซึ้งในน้ำใจของกันและกันดี

เมื่อทุกคนต่างเข้าใจกันแล้ว คืมหุงก็จัดงานมงคลสมรสระหว่างศิลาและฉรีการขึ้นที่ศรีโสภณ ซึ่งเป็นงานสังสรรค์ที่อบอวลไปด้วยความสุข “กุหลาบศรีโสภณ” ได้บานขึ้นอีกครั้ง

บทที่ 3
องค์ประกอบของนวนิยายเรื่อง "กุหลาบศรีโสภณ"

นวนิยายเป็นบันเทิงคดีประเภทหนึ่งซึ่งมีการผูกเรื่องให้สมจริง แสดงเหตุการณ์ พฤติกรรมของตัวละคร จำลองจากชีวิตจริงของมนุษย์ในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน ในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมนวนิยายเขมรเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ผู้วิจัยอาศัยทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณกรรมของ กุหลาบ มัลลิกะมาส[5] วรรณา บัวเกิด[6] และวิภา กงกะนันท์[7] เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ โดยแบ่งองค์ประกอบต่างๆ ของนวนิยายดังนี้ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก ตัวละคร บทสนทนา และท่วงทำนองการแต่ง

1. โครงเรื่อง

โครงเรื่องและตัวละครเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน โครงเรื่องที่ดีจะต้องมีเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและจัดลำดับไว้อย่างดี โดยมีตอนเริ่มต้น ตอนกลาง และตอนปลายติดต่อกันเป็นลำดับ[8]

---

[5] กุหลาบ มัลลิกะมาส, **วรรณคดีวิจารณ์**, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529).

[6] วรรณา บัวเกิด, "แนวการวิจารณ์นวนิยายและเรื่องสั้น," ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย หน่วยที่ 8 – 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530).

[7] วิภา กงกะนันท์, **วรรณคดีศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2533).

[8] วรรณา บัวเกิด, "แนวการวิจารณ์นวนิยายและเรื่องสั้น," ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย หน่วยที่ 8 – 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530), 639.

1.1 โครงเรื่องใหญ่

คือ แนวเรื่องสำคัญ ที่ผู้แต่งต้องการให้เรื่องดำเนินไป โดยการผูกปมเรื่องและคลี่คลายลงในตอนจบ

เรื่องกุหลาบศรีโสภณ ผู้แต่งเปิดเรื่องโดยกล่าวถึงตัวละครเอก ศิลา เป็นเด็กที่อาศัยอยู่ในชนบท สภาพแวดล้อมหล่อหลอมเขาให้เป็นเด็กที่มีความอดทน เข้มแข็ง เมื่อพ่อเขาตายไป คืมหุง จึงรับศิลาไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม ปัญหาเริ่มปรากฏเมื่อศิลาและฉรีการลูกสาวของคืมหุงมีความใกล้ชิดสนิทสนม จากความรักแบบพี่น้องกลายเป็นความรักแบบคู่รัก แต่ศิลาและฉรีการต้องทุกข์ระทมกับห้วงความรักที่ไม่อาจเป็นไปได้ ศิลาเกิดความคิดที่ขัดแย้งกันระหว่างความรักของหนุ่ม-สาว กับหน้าที่ของลูกบุญธรรมที่ควรมีต่อผู้มีพระคุณ ความรักของเขาและฉรีการ ถูกเปิดเผยโดย คืมสิงห์ ซึ่งคอยอิจฉาเขาอยู่แล้ว ทำให้เกิดปัญหาใหญ่ขึ้นในครอบครัว ศิลาหนีปัญหาไปอยู่ที่กรุงพนมเปญ ทำให้ฉรีการตรอมใจ อาการป่วยทรุดลง จนกระทั่งต้องไปรักษาตัวที่กรุงพนมเปญ ซึ่งเป็นช่วงที่ ผู้แต่งค่อยๆคลี่คลายปัญหา ให้สาราเห็นใจฉรีการที่มีความมั่นคงต่อความรัก สาราจึงยอมรับความจริง ยินดีที่จะหลีกทางให้และช่วยตามหาศิลาจนพบ ซึ่งเป็นการนำสู่ตอนจบของเรื่อง เมื่อทุกคนได้พบหน้ากันอีกครั้ง และได้ปรับความเข้าใจกัน ด้วยความดีและความกตัญญูของศิลาทำให้พ่อแม่ ยอมรับในความรักอันซื่อตรงของคนทั้งสอง และทุกคนก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขที่เมืองศรีโสภณ

1.2 โครงเรื่องย่อย

คือแนวเรื่องที่แทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่เพื่อให้เรื่องซับซ้อนและสนุกสนานยิ่งขึ้นและมีความสัมพันธ์กับโครงเรื่องใหญ่

ผู้แต่ง สร้างโครงเรื่องย่อยขึ้นมาเสริมโครงเรื่องใหญ่ เพื่อให้เนื้อเรื่องน่าติดตามยิ่งขึ้นดังนี้

1.2.1 ผู้แต่งให้สิการเมียคนที่สองของคืมหุง มาเป็นชู้กับคืมทีน เหตุการณ์นี้ทำให้ครอบครัวของคืมหุงมีปัญหาในครอบครัวเพิ่มขึ้น เมื่อถูกจับได้ คืมทีนรู้สึกผิดและอับอายต่อคืมหุงมาก จึงออกจากบ้านไปอยู่ที่กรุงพนมเปญ ซึ่งในเวลาต่อมาเขาสร้างเนื้อสร้างตัว กลายเป็นเศรษฐีคนหนึ่ง ผู้แต่งสร้างโครงเรื่องย่อยนี้ขึ้น เพื่อเชื่อมโยงให้คืมทีนเป็นผู้ช่วยเหลือศิลาในตอนที่ศิลาได้รับความลำบาก หนีมาอยู่ที่กรุงพนมเปญ

1.2.2 ผู้แต่ง นอกจากจะทำให้ตัวละครเอก ศิลา มีปัญหาชีวิตรอบด้าน ยังเพิ่มความกดดันให้กับศิลาคือ เรื่องการหมั้นของฉรีการกับสาราเข้ามาแทรกในเรื่อง ฉรีการจำต้องยอมรับหมั้นเพราะไม่อยากให้ศิลาต้องจากตนไป ในขณะเดียวกันศิลาก็ทนไม่ได้ถ้าหากเขา

ต้องเห็นฉรีการหญิงคนรักแต่งงานไปกับคนอื่นแล้วยังต้องอยู่ร่วมบ้านเดียวกัน หรือถ้าจะให้เขาพาฉรีการหนีไปด้วยกัน เขาก็ทำไม่ได้ เพราะสำนึกในบุญคุณของพ่อบุญธรรมที่ชุบเลี้ยงตนมา ศิลาเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในจิตใจ ที่ต้องเลือกระหว่างความรักกับความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เขาจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านไปอยู่กรุงพนมเปญ

นวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ เป็นนวนิยายที่วางโครงเรื่องใหญ่ได้ดี โครงเรื่องย่อยมีความสัมพันธ์และเสริมโครงเรื่องใหญ่ให้มีความเข้มข้นและสมบูรณ์

1.3 การเปิดเรื่อง

ผู้แต่ง เปิดเรื่องด้วยการบรรยายสถานที่สำคัญของเรื่อง เพื่อเป็นการปูภูมิหลังของเรื่อง ผู้แต่งสร้างเหตุการณ์ที่น่าสงสัยชวนติดตามตั้งแต่ต้นเรื่อง โดยให้คึมหุงหายตัวไป ทำให้เขาได้พบกับศิลา เป็นเหตุการณ์เปิดเรื่องที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจพื้นฐานของศิลาว่ามาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน เมื่อพ่อตาย วิถีชีวิตของศิลาก็เปลี่ยนไป เนื่องจากสองพ่อลูกมีจิตใจดี เคยช่วยเหลือคึมหุงให้รอดชีวิต ทำให้คึมหุงกลับมารับศิลาไปอยู่ในเมือง เป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของศิลา

1.4 การลำดับเรื่อง

เรื่อง กุหลาบศรีโสภณ มีการลำดับเรื่องแบบเป็นไปตามลำดับปฏิทิน และตามเหตุการณ์ที่ผู้แต่งได้วางโครงเรื่องเอาไว้

เรื่องเริ่มตั้งแต่ศิลามีอายุ 8 ปี ได้มาพบกับคึมหุง เมื่อพ่อเสียชีวิตคึมหุงก็รับมาอยู่ด้วยและเลี้ยงดูเหมือนลูกคนหนึ่ง จนกระทั่งเขาเติบโตเป็นหนุ่ม ซึ่งเป็นที่มาว่าศิลาเข้ามาอยู่ในบ้านของคึมหุงได้อย่างไร เมื่อหนุ่มสาวได้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ทำให้เกิดความรักระหว่างศิลาและฉรีการขึ้น เป็นปมปัญหาสำคัญที่ทำให้ ศิลาเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในใจระหว่างความรักกับความกตัญญู เขาจึงหนีออกจากบ้านไป ลำดับต่อมาฉรีการป่วยหนัก จำเป็นต้องส่งตัวไปรักษาที่กรุงพนมเปญ สาราออกตามหาศิลา และพาเขากลับมาพบกับทุกคน ได้มีโอกาสปรับความเข้าใจกัน เป็นการลำดับเรื่องที่ไม่มีความซับซ้อน เข้าใจง่าย

1.5 การผูกปมเรื่อง

การผูกปมเรื่องนี้เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนของเรื่อง นวนิยายเรื่องนี้เกิดจากปัญหาด้านความรักที่ไม่อาจเป็นไปได้ของศิลาและฉรีการ ปัญหาที่ว่านี้คือความไม่เหมาะสมเนื่องจากศิลารู้ตัวว่าเขาเป็นเพียงลูกเลี้ยง ฐานะต่ำต้อย ทำให้ศิลาเกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างความรักของหนุ่ม-สาว และความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

นอกจากนี้ยังมีปมเรื่องย่อยที่ผู้แต่งนำมาสนับสนุนเรื่องให้มีความเข้มข้นเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างจุดสนใจให้ผู้อ่านต้องการติดตามเนื้อเรื่องต่อไปอีก คือเรื่องความรักของสิการกับคืมทีน ที่ผู้แต่งสร้างปมให้คนทั้งสองมีความสัมพันธ์เป็นชู้กัน เนื่องจากสิการเป็นเมียคนที่สองของคืมหุง มีความคิดที่ถูกครอบงำและเก็บกดมาโดยตลอดว่า ตนเองเป็นเพียงเมียน้อยไม่สามารถออกความคิดเห็นใดๆ แต่ภายหลัง เมื่อเธอได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดการมีเสรีภาพของมนุษย์กับศิลา จึงทำให้เธอเปลี่ยนความคิดเดิม อยากจะตัดสินใจ หรือทำอะไรตามความต้องการของตนเองบ้าง

ปมนี้ทำให้เนื้อเรื่องมีความสมเหตุสมผล เพราะเมื่อคืมหุงจับได้ว่าสิการและคืมทีนเป็นชู้กัน คืมทีนจึงต้องออกจากบ้าน ทำงานสร้างเนื้อสร้างตัวจนเป็นเศรษฐีคนหนึ่งในกรุงพนมเปญ เมื่อศิลาหนีมาอยู่ที่พนมเปญ คืมทีนจึงสามารถให้ความช่วยเหลือแก่ศิลาได้

1.6 การปิดเรื่อง

ผู้แต่งคลี่คลายปัญหาของเรื่องดังนี้ เมื่อศิลาออกจากบ้านไป ฉรีการตรอมใจกับความรักและล้มป่วยลง ต้องไปรักษาตัวที่กรุงพนมเปญ สาราซึ่งเป็นคู่หมั้นของฉรีการ เป็นผู้ช่วยนำเรื่องไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยรับอาสาออกไปตามหาศิลาจนพบ ทั้งหมดได้ปรับความเข้าใจกัน ศิลาและฉรีการเอาชนะอุปสรรคต่างๆได้ เพราะคนทั้งสองมีความรักที่มั่นคงต่อกัน ส่วนคืมทีนและคืมหุงที่มีความแค้นต่อกัน ต่างก็ให้อภัยซึ่งกันและกัน

ในวันแต่งงานของศิลาและฉรีการ ผู้แต่งให้สิการเป็นผู้คลายปัญหาสุดท้าย จากการที่เธอหายตัวไป ไม่มีใครหาเธอพบ แต่กลับมาปรากฏตัวในงานในสถานะเป็นแม่ชี เพื่ออวยพรให้เจ้าบ่าว เจ้าสาวอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ภาพความสุขของทุกคนเปรียบเหมือนความชุ่มชื่นที่ทำให้ "กุหลาบศรีโสภณ" บานขึ้นอีกครั้ง เป็นการปิดเรื่องได้อย่างสมบูรณ์

1.7 การตั้งชื่อเรื่อง

วิธีการตั้งชื่อเรื่องของ ยึม สำฌาง มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง เขาใช้ชื่อสถานที่เกิดเหตุการณ์ของเรื่อง คือ อำเภอศรีโสภณ มาตั้งเป็นชื่อเรื่อง ผู้แต่งเปรียบฉรีการ สาวน้อยเป็นเหมือนดอกกุหลาบแห่งเมืองศรีโสภณ ซึ่งบางครั้งก็เหี่ยวเฉาเมื่อขาดความรัก และกลับสดชื่นเบ่งบานได้อีกครั้ง เมื่อสมหวังได้รักแท้กลับมา มีการกล่าวเชื่อมโยงถึงคำว่า "กุหลาบศรีโสภณ" 2 ครั้ง ดังนี้

លោកហុងយំអោបកូនស្រីទាំងអាណិតស្រលាញ់កូន ព្រោះកូនស្រីធ្លាក់ខ្លួនឈឺក៏មកពីរនាំងស្នេហានេះឯង ។ ក្រោយពីខ្សឹកខ្សួលបានមួយស្របក់ ភ្លៀងរាំងបន្តិច ស្រាប់តែសារ៉ាជិះម៉ូតូចូលមក ឃើញមនុស្សនៅក្នុងផ្ទះនេះស្ងប់ស្ងាត់គ្រប់គ្នា ហើយឆរីការភ្នែកដាមដោយទឹកភ្នែកទើបតែនឹងសើមថ្មីៗ ។ គេឃើញសភាពយ៉ាងនេះក៏ចូលទៅជិតឆរីការនិយាយពាក្យលួងលោម កុំអោយនាងភ័យព្រួយ គេសន្យាថានឹងទៅរកសិលាអោយឃើញ ។ ពាក្យនេះគ្រាន់តែជាពាក្យលួងចិត្តប៉ុណ្ណោះ ព្រោះបាត់សិលាប្រៀបដូចជ្រុះម្ជុលចូលក្នុងទឹកសមុទ្រអញ្ចឹង ។

ជំងឺរបស់ឆរីការពេលនេះកាន់តែដាបទៅៗ ឱ កុលាបសិរីសោភ័ណអើយ នាងមុខជាស្រពោនដេកចាំទឹកសន្សើមហើយ តែរដូវនេះពុំសូវមានសន្សើមសោះ

คืมหุงร้องไห้กอดลูกสาว ทั้งสงสารในความรักของลูก เพราะการที่ลูกสาวล้มป่วย ก็มาจากห้วงความรักนี้เอง หลังจากร้องไห้สักพัก ฝนก็ซาลงเล็กน้อย พอดีกับสาราขี่มอเตอร์ไซค์เข้ามา เห็นคนที่อยู่ในบ้านเงียบสงบกันทุกคน และใบหน้าของฉรีการก็เต็มไปด้วยรอยน้ำตาที่ยังเปียกอยู่ เขาเห็นสภาพอย่างนี้ ก็เข้าไปใกล้ฉรีการพูดปลอบโยน ไม่ให้นางเสียใจ เขาสัญญาว่าจะหาศิลาให้พบ คำพวกนี้เป็นเพียงแค่คำพูดปลอบประโลมใจเท่านั้น เพราะการที่ศิลาหายไปเปรียบเหมือนราวกับงมเข็มในมหาสมุทร

อาการไข้ของฉรีการตอนนี้ยิ่งทรุดลงๆ โอ้ **กุหลาบศรีโสภณเอ๋ย** นางคงเหี่ยวเฉานอนรอคอยหยดน้ำค้างแล้ว แต่ฤดูนี้ไม่ค่อยมีน้ำค้าง

(น.103)

ผู้แต่งอ้างอิงถึงฉรีการ ตามชื่อเรื่องเป็นครั้งที่สอง ในตอนจบของเรื่อง ดังนี้

លោកហុង លោកទីន សារ៉ា ឆរីការ សិលា គីមសិដ្ឋ ចរណៃ ពួកគេសប្បាយផឹកស៊ីជុំគ្នា លេងរហូតដួលមួយៗ ទើបមីងភាពទាញយកទៅកោសខ្យល់ម្តងមួយៗ ចំណែកឆរីការនិងសិលាក៏គេធ្វើបាបខ្លាំងណាស់ដែរ ។ ពេលនេះសុភមង្គលកុលាបសិរីសោភ័ណបានរីកស្រស់ឡើងវិញហើយ ។ គេថាអ្វីក៏ដោយ អោយតែតស៊ូគង់បានសំរេច ។

คึมหุง ทีน สารา ฉรีการ ศิลา คึมสิงห์ จรไน พวกเขาสุขสบายดื่มกินร่วมกันจนกระทั่งล้มพับไปทีละคนๆ อาภาพจึงดึงเอาไปขูดลมทีละคนๆ ส่วนฉรีการและศิลาก็ถูกแกล้งต่างๆนานา ตอนนี้ความสุขของ**กุหลาบศรีโสภณ**ได้บานขึ้นอีกครั้ง ใครจะว่าอะไรก็ตาม ให้เพียงแต่ต่อสู้ย่อมได้รับความสำเร็จ

(น.127)

การตั้งชื่อเรื่องนวนิยายนี้ว่า กุหลาบศรีโสภณ ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ผู้แต่งอาจได้แนวคิดมาจากนวนิยายเขมรเรื่อง กุหลาบไพลิน ซึ่งเป็นนวนิยายที่มีชื่อเสียงมานาน คือแต่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2486 เป็นวรรณกรรมที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นแบบเรียนวรรณคดีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาระดับ 3 ในพระราชอาณาจักรกัมพูชามาตั้งแต่ พ.ศ.2503 หรือก่อนหน้านั้น เป็นที่นิยมอ่านกันอย่างแพร่หลายในพระราชอาณาจักรกัมพูชา[9] อีกทั้งเนื้อเรื่องยังมีลักษณะคล้ายกัน คือเน้นตัวพระเอกให้เป็นคนดี และเปรียบตัวนางเอกว่าเป็น ดอกกุหลาบเหมือนกัน ผู้แต่งจึงได้ตั้งชื่อเรื่องให้คล้ายกับกุหลาบไพลิน เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้อยากรู้เนื้อเรื่องว่าจะมีความคล้ายคลึงกันหรือไม่อย่างไร

นอกจากนี้ชื่อเมืองศรีโสภณ ยังมีความหมายที่ดี คือแปลว่า เมืองหญิงงาม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องอีกด้วย

2. แก่นเรื่อง

แก่นเรื่อง คือแนวคิด จุดสำคัญของเรื่อง ที่เชื่อมโยงเรื่องทั้งหมดเข้าด้วยกัน โดยจะปรากฏตั้งแต่เริ่มเรื่องจนถึงตอนจบของเรื่อง[10]

แก่นของเรื่องกุหลาบศรีโสภณ คือการมีความรัก โดยยึดถือคุณธรรม และความกตัญญูต่อบุพการี ทั้งนี้ผู้แต่งได้แสดงจุดมุ่งหมายการแต่ง ไว้ในบทนำของนวนิยายเขมรเรื่องกุหลาบสรีโสภณ[11] ดังนี้

---

[9] ญุก แถม, **กุหลาบไพลิน**, แปลโดย อุไรศรี วรศะริน และ คนอื่นๆ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540).

[10] วรรณา บัวเกิด, "แนวการวิจารณ์นวนิยายและเรื่องสั้น," ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย หน่วยที่ 8 – 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530), 639.

[11] ยึม สำณาง, **กุหลาบสิรีโสภณ**, (พนมเปญ: ม.ป.ท., 2000).

1. เพื่อมุ่งเน้นอบรมจิตใจของเยาวชน ให้รู้จักพิจารณา ใคร่ครวญก่อนที่จะทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2. มุ่งเน้นอบรมเยาวชนให้รู้จักมีคุณธรรมและสัจธรรม ต่อผู้มีพระคุณ

แก่นเรื่องย่อยที่มีความสัมพันธ์กับแก่นเรื่องใหญ่ ยังคงสะท้อนเรื่องของความรัก แต่เป็นความรักของคึมทีนและสิการ ซึ่งเป็นความรักที่แตกต่างไปจากความรักของศิลากับฉรีการ เป็นความรักของผู้ใหญ่ที่มีครอบครัวแล้ว ทำผิดศีลธรรม ถึงแม้ว่าในครอบครัวของคึมหุงจะอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขไม่เคยมีปัญหาเมียน้อยเมียหลวง แต่ใครจะรู้ว่าสิการ ในบางเวลาที่ไม่ได้รับความสุขจากคึมหุง คนเดียวที่เข้าใจเธอและปลอบใจได้ดีที่สุดคือคึมทีน ด้วยความที่เคยเป็นคนรักเก่ากันมาก่อน จึงเห็นใจกันและแอบเป็นชู้กันโดยไม่มีใครรู้ จนกระทั่งวันหนึ่ง ศิลามารู้ความจริง ศิลาตกใจมาก เพราะสิการนำคำพูดที่เขาเคยคุยกับเธอ เรื่องสิทธิเสรีภาพมาอ้าง แม้ศิลาจะช่วยปิดบังความลับโดยบังคับไม่ให้ทั้งคู่เป็นชู้กันอีก แต่ต่อมาภายหลัง คึมหุงก็รู้ความจริงด้วยความบังเอิญ จึงเกิดเป็นปัญหาใหญ่ เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบในความผิดที่ก่อขึ้น คึมทีนออกจากบ้านไปหางานทำที่พนมเปญ ทิ้งให้สิการเสียใจ จนกระทั่งเธอหนีไปบวชชี

แก่นเรื่องย่อยที่เกี่ยวกับการเป็นชู้ของคึมทีนและสิการนี้ ผู้แต่งสะท้อนแนวคิดว่าในการที่จะมีความรัก ควรใคร่ครวญ ไตร่ตรองให้ดีเสียก่อน และควรคำนึงถึงศีลธรรมอันดีงามด้วย

จะเห็นได้ว่าแก่นของเรื่องกุหลาบศรีโสภณ แสดงแนวคิดสอนเรื่องความรักและความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ โดยมีความสอดคล้องตรงกับจุดมุ่งหมายของผู้แต่ง

3. ฉาก

ฉาก คือ สถานที่ เวลาและบรรยากาศในเรื่อง ซึ่งเป็นที่เกิดพฤติกรรมของตัวละคร หรือเหตุการณ์ต่างๆ [12]

นวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ผู้แต่งได้กล่าวถึงสถานที่ต่างๆในพระราชอาณาจักรกัมพูชา โดยใช้ชื่อสถานที่จริง เช่น จังหวัดบันทายมีชัย หมู่บ้านสวายเจก อำเภอศรีโสภณ และกรุงพนมเปญ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ฉากของนวนิยายเรื่องกุหลาบสรีโสภณ แบ่งออกตามหัวข้อดังนี้

---

[12] วรรณา บัวเกิด, “แนวการวิจารณ์นวนิยายและเรื่องสั้น,” ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย หน่วยที่ 8 – 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530), 640.

ฉากที่ใช้สถานที่จริง

ด้วยความที่ผู้แต่งเป็นคนพื้นเพอยู่ในอำเภอศรีโสภณ จึงสามารถบรรยายฉากของสถานที่ต่างๆได้ดี ทำให้เราเห็นภาพชัดเจน เช่น สถานที่ดังต่อไปนี้

อำเภอศรีโสภณ - จังหวัดบันทายมีชัย

สถานที่แรกที่ผู้แต่งแนะนำให้รู้จัก คือ อำเภอศรีโสภณ ซึ่งแต่เดิมเป็นอำเภอที่ขึ้นกับจังหวัดพระตะบอง แต่ปัจจุบันเป็นอำเภอที่อยู่ในเขตจังหวัดบันทายมีชัย พระราชอาณาจักรกัมพูชา มีพรมแดนอยู่ใกล้กับประเทศไทย ตามเนื้อเรื่องเป็นที่ตั้งบ้านของคึมหุง เศรษฐีคนหนึ่งในอำเภอนี้ ศิลาต้องเข้ามาอาศัยอยู่กับคนในครอบครัวของคึมหุง ทำให้เกิดความใกล้ชิดและเห็นใจกันระหว่างศิลาและฉรีการ ผู้แต่งใช้ฉากที่นี่เป็นจุดเริ่มต้นของความรัก ถึงแม้ว่าจะต้องแยกจากกันไป แต่ในที่สุด ทั้งสองคนก็กลับมาใช้ชีวิตร่วมกันอีกครั้งที่ศรีโสภณ ในเนื้อเรื่อง ผู้แต่งบรรยายลักษณะภูมิประเทศของศรีโสภณ รวมไว้กับฉากของจังหวัดบันทายมีชัย ดังนี้

បន្ទាយមានជ័យស្ថិតនៅភាគខាងជើងនៃប្រទេសកម្ពុជា ។ ខេត្តនេះទៀត
សោតគឺមានព្រំសីមាជាប់នឹងប្រទេសថៃ ។ ទឹកដីខេត្តនេះពីអតីតកាលគឺជាស្វាយ
ស៊ីសុផុន សិរីសោភ័ណ ដែលជាស្រុករបស់ខេត្តបាត់ដំបង ។ ទោះបីបន្ទាយមាន
ជ័យជាខេត្តទើបនឹងប្រសូត្រចេញមកក្រោយគេមែន តែមិនជាចាញ់ខេត្តចាស់ៗទាំង
ម្ភៃនោះដែរ ។ ព្រោះខេត្តនេះតូចមែន តែមានសម្បត្តិធម្មជាតិច្រើនណាស់ មាន
ទាំងភ្នំស្វាយ ស្ទឹងសិរីសោភ័ណ និងប្រាសាទបន្ទាយឆ្មារ ដែលជាវត្ថុបុរាណមួយ
ល្បីល្បាញរបស់ខ្មែរយើង ។

ដោយសារមានសម្បត្តិធម្មជាតិច្រើនយ៉ាងនេះហើយ ទើបបណ្ដាលអោយ
ខេត្តបន្ទាយមានជ័យមានសំរស់ដូចស្ត្រីក្រមុំ ទើបចេញពីម្លប់ ។ ផ្លូវថ្នល់ដែលមាន
រុក្ខជាតិដុះអមសងខាងផ្លូវ ចោលម្លប់ត្រឈឹងត្រឈៃគួរជាទីមនោរម្យនៃអ្នកដំណើរ
ទាំងឡាយសំរាប់ជ្រកឬគន់មើលនៅពេលឆ្លងកាត់ម្ដងៗ ។ នៅមិនឆ្ងាយពីផ្លូវជាតិ
លេខ៥ ប៉ុន្មានម៉ែត្រ មានកូនស្ទឹងតូចមួយ ដែលមានឈ្មោះនៅលើផែនទីព្រះ
រាជាណាចក្រកម្ពុជា គឺស្ទឹងសិរីសោភ័ណ ។ ស្ទឹងនេះប្រកបដោយទឹកថ្លាយង់ ហូរ
ទាំងប្រាំង ហូរទាំងវស្សា ចុះពីទីខ្ពស់មកទាបព្រមទាំងពាំនាំភរីជាតិទាំងឡាយ
ដែលមានផ្កាមួយៗ មានកំភ្លេកចករសាត់មកទើរជាប់នឹងដុំថ្ម ដែលនៅប៉ប្រះទឹក ។

บันทายมีชัย ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศกัมพูชา จังหวัดนี้มีเส้นพรมแดนติดกับประเทศไทย ในอดีตพื้นที่นี้คือ สวายสีสุผุน ศรีโสภณ ซึ่งเป็นอำเภอของจังหวัดพระตะบอง ถึงแม้ว่าบันทายมีชัยจะเป็นจังหวัดที่เพิ่งตั้งขึ้นทีหลังจังหวัดอื่นก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ด้อยกว่าจังหวัดอื่นๆ ที่เกิดขึ้นก่อน ทั้งยี่สิบจังหวัดนั้นเลย เพราะถึงแม้จังหวัดนี้จะเล็ก แต่มีทรัพยากรธรรมชาติอยู่มากมาย มีทั้งพนมสวาย แม่น้ำศรีโสภณ และปราสาทบันทายฉมาร์ ซึ่งเป็นโบราณสถานที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของเขมร

เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติอยู่มากมายอย่างนี้ จึงส่งผลให้จังหวัดบันทายมีชัย มีความงดงามดังเช่นสาวแรกรุ่น ที่เพิ่งออกสู่สายตาสาธารณะชน ถนนหนทาง ซึ่งมีพรรณไม้ขึ้นขนาบสองข้างทาง ทิ้งแผ่ร่มเงาให้ความร่มรื่นเหมาะเป็นที่พักผ่อนของนักเดินทางทั้งหลาย สำหรับแวะผ่อนคลายหรือชื่นชมในเวลาที่เดินทางผ่านมาแต่ละครั้งๆ ไม่ไกลจากทางหลวงหมายเลข 5 ไม่กี่เมตร มีแม่น้ำสายเล็กๆ สายหนึ่ง ซึ่งมีชื่ออยู่บนแผนที่พระราชอาณาจักรกัมพูชาคือ แม่น้ำศรีโสภณ แม่น้ำสายนี้ประกอบด้วยน้ำใสงาม ไหลทั้งฤดูแล้ง ไหลทั้งฤดูฝน ตกจากที่สูงมายังที่ราบ พร้อมทั้งนำแร่ธาตุธรรมชาติทั้งหลาย ซึ่งมีดอกไม้แต่ละชนิด มีผักตบชวา จอก ลอยมาค้างติดกับกลุ่มหินที่อยู่ระเกะระกะกับน้ำ

(น.1)

ฉากที่ก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ

ผู้แต่งสอดแทรกสภาพความเป็นจริงที่สะเทือนอารมณ์ของสังคมเขมร ไว้ในเรื่องนี้หลายฉาก ซึ่งล้วนแต่เป็นฉากที่สะท้อนจากชีวิตของศิลา ดังนี้

ตลาดสวายเจก ตั้งอยู่ที่อำเภอสวายเจก จังหวัดบันทายมีชัย ฉากนี้ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นลักษณะที่น่าสงสารและรันทดของศิลา เมื่อสูญเสียพ่อ ผู้แต่งบรรยายสภาพความเป็นจริงของเด็กเร่ร่อนในเขมร ยังคงเป็นปัญหาอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

មួយអាទិត្យកន្លងផុតទៅ ដែលនឹកមិនដល់សោះនេះ [illegible] ក្មេងវេទនាទុក្ខធំយ៉ាងនេះ ? ព្រះអើយមើលចុះ ដេក[illegible] នៅខ្ទមចិនក្នុងផ្សារស្វាយចេកជាមួយក្មេងៗនិងមនុស្សពិការពីរបីនាក់ ដែលជាអ្នកសុំទានក្នុងផ្សារនេះ ។ ចំណែកគីមហុងបានដំណឹងនេះពីអ្នកទៅមកតាមផ្លូវស្វាយចេក-សិរីសោភ័ណ គាត់ក៏ប្រញាប់មកសួរដំណឹងភ្លាម ។ [illegible] ពេលដែលគាត់ដើរចូលផ្សារតាមអ្នកស្រុកប្រាប់ គាត់ក៏ប្រទះឃើញសិលាកំពុងលើកដៃសំពះសុំលុយ គាត់ស្រែកឡើងខ្លាំង :

หนึ่งอาทิตย์ผ่านไป อะไรๆ ที่นึกไม่ถึงตอนนี้ เปลี่ยนให้ศิลาเป็นเด็กที่มีความทุกข์อย่างนี้ พระเอ๋ยดูเถอะ นอนขดอยู่ที่กระท่อมจีนในตลาดสวายเจกกับเด็กๆ และคนพิการสองสามคน ซึ่งเป็นคนขอทานในตลาดนี้ ส่วนคึมหุงได้รู้ข่าวนี้จากคนที่ไปๆ มาๆ ระหว่าง สวายเจก – ศรีโสภณ เขาก็รีบมา สืบหาศิลาทันที บังเอิญตอนที่เขาเดินเข้าตลาดตามชาวบ้านบอก เขาก็พบกับศิลากำลังยกมือไหว้ขอเงิน เขาส่งเสียงดัง

(น.16)

ตอนที่ศิลาออกไปหายามาให้พ่อได้อย่างลำบาก เป็นฉากที่ผู้แต่งสร้างความสะเทือนใจให้กับผู้อ่านเกิดความสงสารศิลามากยิ่งขึ้น ผู้แต่งบรรยายให้เห็นชีวิตที่แตกต่างของศิลาและเด็กๆ ปกติทั่วๆ ไป ไว้ดังนี้

បន្ទាប់ពីគីមហុងបែកទៅ ឪពុកសិលាធ្លាក់ខ្លួនឈឺយ៉ាងខ្លាំង ធ្វើអោយសិលាក្លាយជាគ្រូពេទ្យទាំងក្មេងវ័យ ហើយជាមេគ្រួសារទាំងកុមារដែរ ។ មើលចុះបើក្មេងជាអ្នកទីក្រុងសមនៅអង្គុយក្នុងសាលា ឬក្នុងផ្ទះរត់លេង ។ ប៉ុន្តែផ្ទុយពីក្មេងទាំងនោះ សិលាកំពុងដើរក្នុងព្រៃ ក្រោមភ្លៀងរលឹមស្រិចៗ ហើយមានស្ពាយថង់មួយ និងខ្លួនរបស់គេប្រឡាក់ស្រម៉ុកសុទ្ធតែភក់ ។ បើយើងតាមសកម្មភាពគេពេលនេះ ដែលកំពុងដើរញាប់ជើងនោះ គឺគេមានអារម្មណ៍ភ័យរកក់សួត ហើយបើកុំតែមាន [illegible]

រលឹមផងនេះបែបយើងដឹងថា គេកំពុងបង្ហូរទឹកភ្នែក ។

หลังจากที่คึมหุงแยกไป พ่อของศิลาก็ล้มป่วยอย่างหนัก ทำให้ศิลากลายเป็นหมอตั้งแต่ วัยเยาว์ และเป็นหัวหน้าครอบครัวตั้งแต่ยังเด็กด้วย ดูเถอะ ถ้าเป็นเด็กในเมืองกรุงก็คงนั่งอยู่ในโรงเรียนหรืออยู่บ้านวิ่งเล่น ตรงข้ามจากเด็กเหล่านั้น ศิลากำลังเดินอยู่ในป่า ภายใต้ฝนที่ตกปรอยๆ และสะพายย่าม เนื้อตัวเปรอะเปื้อนโคลน ถ้าเรามองตามสภาพของเขาในตอนนี้ ที่กำลังเร่งฝีเท้านั้น คือเขามีแต่ความกังวล ไม่เพียงเท่านี้เรายังรู้ว่า เขากำลังร้องไห้

(น.14)

ฉากมีความชัดเจน

ผู้แต่งบรรยายฉากอย่างสั้นๆ แต่ให้ความชัดเจนว่าเขาต้องการบอกอะไร อย่างเช่น ฉากบ้านของคึมหุง เขาบรรยายว่าเป็นบ้านที่เรียกกันตามสมัยคือ วิลล่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า คนที่สร้างบ้านแบบนี้ได้ ต้องเป็นคนที่มีฐานะดี

ผู้แต่งบรรยายฉากบ้านของคึมหุง เพื่อแสดงฐานะ ว่าเขาปีนเศรษฐีของอำเภอศรีโสภณดังต่อไปนี้

បើយើងងាកមកមើលខាងត្បូងផ្លូវ ហើយជៀងខាងលិចសាលាខេត្តវិញ យើងឃើញមានផ្ទះមួយខ្នង សង់របៀបបុរាណទាន់សម័យនៅក្នុងសតវត្សទី២០នេះ ។ ផ្ទះនេះបើយើងនិយាយតាមសម័យបច្ចុប្បន្ន គឺវីឡាខ្មែរដែលលំអដោយក្បូរក្បាច់តាមប្រាសាទបន្ទាយស្រី ។

ถ้าเราหันมามองถนนทางทิศใต้ และด้านตะวันตกที่เฉียงกับที่ว่าการจังหวัด จะเห็นบ้านหลังหนึ่ง สร้างแบบโบราณประยุกต์ให้เข้าสมัยในศตวรรษที่ 20 นี้ บ้านหลังนี้หากพูดตามสมัยปัจจุบันคือวิลล่า (Villa) เขมร ที่ตกแต่งด้วยลวดลายแบบปราสาทบันทายสรี

(น.5)

ผู้แต่งสร้างฉากโรงงานให้เป็นสถานที่มีบรรยากาศสบายๆ เพื่อให้ศิลามาที่นี่แล้วรู้สึกผ่อนคลายและมีโอกาสได้ระบายอารมณ์ ข้อความที่บรรยายถึงบรรยากาศของโรงงาน มีดังนี้

ល្ងាចត្រជាក់ខ្យល់បក់ព្រឹក្សានានា បង្កជាចំរៀងធម្មជាតិដ៏សែនពិរោះ ។ ក្រោមពន្លឺនៃព្រះច័ន្ទ សិលានិងពូរបស់គេ (គឹមទីន) អង្គុយលើគ្រែមុខរោងម៉ាស៊ីនសម្លឹងមេឃសម្លឹងផ្កាយ ផឹកស្រាបំបាត់កង្វល់ផ្លូវចិត្ត ។

ยามเย็นสายลมเย็นพัดโบกโบยหมู่พฤกษาต่างๆ ทำให้เกิดท่วงทำนองเสียงธรรมชาติอันแสนไพเราะ ภายใต้แสงจันทร์ ศิลาและอาของเขา (คึมทีน) นั่งบนแคร่หน้าโรงงาน ชมเมฆชมดาว ดื่มเหล้าเพื่อปลดความกังวลทางจิตใจ

(น.41)

ฉากที่โรงงานยังแสดงให้เห็นความสมจริงของเรื่อง เนื่องจากโรงงานเป็นสถานที่เงียบสงัด คึมทีนกับสิการจึงสามารถแอบมามีความสัมพันธ์กันที่นี่ในเวลาที่ปลอดคน ผู้แต่งบรรยายไว้ดังต่อไปนี้

ខ្យល់បក់មកត្រសៀកៗ នាំព្រឹក្សាលតាវល្លិ៍អោយយោលយោកទៅតាមចង្វាក់។ អ្នកភូមិជិតខាងនាំគ្នាចូលផ្ទះរៀបចំដំណេកហើយ ។ សិលាជិះម៉ូតូមកយកសៀវភៅរបស់ខ្លួន ដែលយកមកនៅទីនេះកាលពីថ្ងៃមុន ។ ពេលមកដល់រោងម៉ាស៊ីនត្រូវបាត់មនុស្សអស់ស្ងាត់ឈឹង ព្រោះល្ងាចនេះជាថ្ងៃសៅរ៍ផង ហើយណាមួយវិដេអូថៃ ដែលចាក់ក្នុងទូរទស្សន៍ខ្មែរនោះកំពុងតែបញ្ចាំងរឿង ។ ហេតុនេះទើបបណ្ដាលអោយវាស្ងាត់យ៉ាងនេះ ។ សិលាចូលដល់មាត់ទ្វារក៏ស្រែកខ្លាំងៗ ÷

ลมพัดมาเอื่อยๆ นำพาพฤกษาเถาวัลย์ให้พลิ้วไหว ไปตามจังหวะ ชาวบ้าน บ้านใกล้เรือนเคียงต่างพากันเข้าบ้านเตรียมเข้านอนแล้ว ศิลาขับมอเตอร์ไซค์ เพื่อมาเอาหนังสือของตัวเองที่เอามาที่นี่เมื่อวันก่อน เมื่อมาถึงโรงงานไม่มีผู้คน เงียบสงัดมาก เพราะเย็นนี้เป็นวันเสาร์ด้วย แล้วอีกอย่างละครไทย ที่ฉายในโทรทัศน์เขมรนั้นกำลังฉาย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มันเงียบอย่างนี้ ศิลาเข้าถึงปากประตูก็ร้องเสียงดัง

(น.51)

....

[illegible]

รู้เรื่องราวชัดกับตาแล้วนั้น ศิลาจึงถามไม่ให้ติดค้างคาใจ

- อามาทำอะไรอยู่ที่นี่ หนึ่งทุ่มแล้ว เพราะอะไรอา อา มองหน้าผมสิ ? อากับอาสิการนี่....?

- อา ! !

เขาพูดไม่ออกจนเหงื่อเปียกโชกเต็มตัว แล้วก็ซีดไม่มีเลือดนี่สมเป็นคำโบราณว่า การลักลอบเอาอะไรของเขา เอาให้มันพอสมควร ถ้ามากเกินไปเขาจะรู้ทัน อาทีนและอาสิการก็เป็นอย่างนั้นนี่เอง

(น.52)

จากตัวอย่างของฉากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ฉากในเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ผู้แต่งใช้ชื่อสถานที่จริงมาเป็นฉาก และบางฉากยังก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ส่งผลให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกอยากที่จะติดตามอ่านเนื้อเรื่องต่อไป

4. ตัวละคร

ตัวละคร คือผู้มีบทบาทในเรื่อง เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกส่วนหนึ่งของนวนิยาย เพราะตัวละครคือ สิ่งที่ทำให้เรื่องสามารถดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง ความขัดแย้งและเหตุการณ์ต่างๆในเรื่องจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากขาดตัวละครมาเป็นผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำ[13]

---

[13] เรื่องเดียวกัน.

ในนวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ มีจำนวนตัวละครไม่มากนัก ผู้วิจัยจำแนกตัวละครออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวละครเอก และตัวละครประกอบ

4.1 ตัวละครเอก คือ ศิลาและฉรีการ มีบทบาทในการดำเนินเรื่อง

4.2 ตัวละครประกอบ คือ ตัวละครที่ทำหน้าที่สนับสนุนตัวละครเอก ตัวอย่าง ตัวละครประกอบ คึมทีน หรือ สารา ทำหน้าที่เป็นตัวเปรียบเทียบ ทำให้ภาพตัวละครเอกหรือศิลา ชัดเจนขึ้น

- ตัวประกอบที่ทำให้เกิดปัญหา ได้แก่ คึมหุง รัตน์ สิการ คึมสิงห์

- ส่วนตัวประกอบบางตัวที่มาปรากฏเพียงฉากเดียวหรือตอนเดียว อย่างเช่น จรไน ก็มีส่วนช่วยเสริมเนื้อเรื่องให้มีความขัดแย้ง ก่อนที่เรื่องจะจบด้วยความสุขสมหวัง

4.1 ตัวละครเอก

ศิลา เป็นลูกชายของมุนนี อาศัยอยู่ที่สวายเจก มีฐานะยากจน เป็นเด็กกำพร้าแม่ มีจิตใจเมตตา ชอบช่วยเหลือผู้อื่น หลังจากพ่อเสียชีวิตไปอีกคน คึมหุงก็รับมาเลี้ยงเป็นลูกบุญธรรม เมื่อโตเป็นหนุ่ม เขามีรูปร่างหน้าตาหล่อเหลา สง่างาม มีรอยยิ้มเป็นเสน่ห์ที่แสดงถึงความเอื้ออาทร เป็นที่หลงใหลของสาวๆ มีผลการเรียนดีมาก และยังขยันขันแข็ง รักเพื่อนพ้องและมีความกตัญญูเป็นที่ตั้ง ซื่อตรงและมั่นคงกับความรักมาก ด้วยเหตุนี้เองทำให้เขาอดทนฝ่าฟันอุปสรรรคต่างๆ จนสำเร็จสามารถเอาชนะใจทุกคนได้

ผู้แต่งบรรยายรูปร่างหน้าตาของศิลา ช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพของศิลาได้ชัดเจน ดังนี้

ថ្ងៃនេះជាថ្ងៃអាទិត្យ............មានឡានទំនើបមួយបើកចូលមកឈប់នៅមុខវីឡាកូនកាត់ ដែលជាលំនៅលោកគឹមទីន ។ អ្នកបើកចូលជាកំលោះសង្ហារម្នាក់ វង្វង់មុខមានអំណាច មន្តស្នេហ៍ប្លែកថ្លាដូចម្រឹគ បបូរមាត់ញញឹមជាប់មានអំណោយទានពីធម្មជាតិ សាច់ដុំហាប់រឹងមាំ គឺជាទេវបុត្រកំពូលស្នេហ៍ដែលនារីៗបានឃើញហើយជំពាក់កែវភ្នែកដកមិនរួចឡើយ

วันนี้เป็นวันอาทิตย์.......มีรถยนต์ทันสมัยคันหนึ่งขับเข้ามาจอดอยู่หน้าวิลล่าแบบประยุกต์ ซึ่งเป็นที่อยู่ของคึมทีน คนขับเข้ามา เป็นชายหนุ่มหล่อเหลาคนหนึ่ง ใบหน้ามีอำนาจมนต์เสน่ห์แปลกสดใสดูลึกลับ ริมฝีปากมีรอยยิ้มแสดงถึงความเอื้ออาทรอย่างเป็นธรรมชาติ กล้ามเนื้อกำยำ คือเป็นเทวบุตรสุดเสน่ห์ที่สาวๆ ได้เห็นแล้วต้องติดตาจนถอนตัวไม่ขึ้นเลย

(น.111)

ศิลามีลักษณะเด่น คือ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ทำงานช่วยพ่อมาตั้งแต่เล็ก เมื่อพ่อตาย เขาก็ยึดมั่นในคำสั่งสอนของพ่อตลอดมา มีความมั่นคงต่อความรัก เมื่อความรักระหว่างศิลาและฉรีการมีอุปสรรค เขาต้องออกจากบ้าน ไปอยู่ไกลถึงกรุงพนมเปญ ศิลาก็ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิงคนอื่น ยังคงรักและคิดถึงฉรีการอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งได้กลับมาพบกันอีก จึงทำให้คนทั้งสองได้รับความเห็นใจจากผู้ใหญ่ และได้แต่งงาน อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ศิลาเป็นคนกตัญญูมาตั้งแต่เล็ก เขาคอยดูแลพ่อในยามที่พ่อป่วย ออกไปตัดเอาเถาวัลย์มาต้มเป็นยาให้พ่อกิน ดังตัวอย่างนี้

-ពុក !..........ពុក.........ហ៊ឺ..........ហ៊ឺះ..........

កុមារទុគ៌តយំផងស្រែកផង ហើយប្រឹងលើកឪពុកឲ្យអង្គុយ តែគ្មានប្រយោជន៍ទេ គឺបានត្រឹមតែលើកក្បាលឪពុកដាក់លើភ្លៅរបស់ខ្លួនយ៉ាងលំបាក ។

-ពុក !..............ពុកក្តៅខ្លាំងណាស់.........កូនបានទៅកាប់វល្លិ៍ឆ្អៀងយកស្ងោរឲ្យពុកផឹកហើយ........ពុកបើកភ្នែកឡើង ពុកកុំស្លាប់ចោលកូនណា........ពុក.......ហ៊ឺ....ហ៊ឺះ.......ពុកហ៊ឺ.......ហ៊ឺ........ ។

- พ่อ !....พ่อ..........พ่อ........ฮือ......ฮื่อ.......พ่อ.....

เด็กน้อยผู้น่าเวทนา ทั้งร้องไห้ทั้งส่งเสียงเรียก แล้วพยายามพยุงพ่อให้นั่ง แต่ไม่มีประโยชน์ คือได้แต่ยกหัวพ่อวางบนตักของเขาด้วยความยากลำบาก

- พ่อ ! .... พ่อตัวร้อนมาก....ลูกได้ดึงเถาวัลย์เฉนียงเอามาต้มให้พ่อดื่มแล้ว...พ่อลืมตาขึ้น พ่ออย่าตายอย่าทิ้งลูกนะ......พ่อ...ฮือ...ฮื่อ....พ่อฮือ...ฮื่อ.....

(น.14)

ตัวอย่างที่ ศิลาแสดงความบริสุทธิ์ใจต่อความรักที่มีให้กับฉรีการ ว่าเขารักและจะมั่นคงต่อเธอตลอดไป และเป็นคำพูดที่ทำให้ทุกคนในบ้านต่างตกตะลึง

-ពុក ! ....[illegible]

[illegible]

[illegible]...... ។

พ่อ !....อะไรที่ฉรีการพูด มันก็คือความคิดของผมด้วยเช่นกัน....**ผมทั้งสองรักกันด้วยความรักอันบริสุทธิ์** แล้วผมมาที่นี่คือผมขอให้พ่อและแม่ยกโทษให้ผมด้วย

(น.63)

ผู้แต่งใช้บทสนทนาผ่านตัวละครชื่อ จรไน เพื่อแสดงว่า ศิลายังมีความมั่นคงและซื่อตรงในความรักต่อฉรีการ ถึงแม้ว่าศิลาจะไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับฉรีการก็ตาม เขาก็ยังไม่ยอมแต่งงาน

-ខ្ញុំជំរាបសួរ ! ! !

អ្នកនៅទីនោះលើកដៃតបវិញទាំងស្ញៀមស្ងាត់ ។ ចរណៃដើរទៅអង្គុយជិតឆរីការរួចសួរ ÷

-ប្អូនឈ្មោះឆរីការមែនទេ ?

-ចាំ !!

-ប្អូនមានសំណាងណាស់ ដែលមានសង្សារដូចបងសិលា ថ្ងៃណាក៏គាត់និយាយពីប្អូនដែរ.......គាត់ស្រលាញ់ប្អូនណាស់.........ទោះបីឪទីនដណ្តឹងនរណាអោយក៏មិនយកដែរ......ពិសេសខ្ញុំក៏គាត់មិនព្រមដែរ......រីការប្អូនស្អាតណាស់ ។

- สวัสดีค่ะ !!!

คนที่อยู่ที่นั่นยกมือไหว้ตอบด้วยความสงบเสงี่ยม จรไนเดินไปนั่งใกล้ฉรีการแล้วถาม

- น้องชื่อฉรีการใช่ไหม ?

- จ้ะ !!

- น้องโชคดีมาก ที่มีคนรักอย่างพี่ศิลา ทุกวันเขาก็พูดถึงแต่น้อง.....เขารักน้องมาก......ถึงแม้อาทีนจะหมั้นใครให้ก็ไม่ยอมรับ.....อย่างตัวฉันเองเขาก็ยังไม่ยอมรับเลย...รีการน้องสวยมาก

(น.123 - 124)

ฉรีการ คือลูกสาวของคึมหุงกับนางรัตน์ เป็นตัวละครสำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้ชีวิตของศิลาผกผัน ที่ต้องเลือกระหว่างความกตัญญูรู้คุณและความรักต่อหญิงสาวผู้นี้ ฉรีการเป็นคนที่ กริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย วาจาอ่อนน้อม เป็นที่รักของทุกคน อยู่ในตระกูลที่มั่นคง มีฐานะร่ำรวย

ลักษณะเด่นของฉรีการ คือ เป็นหญิงสาวที่มีความมั่นคงและจริงจังต่อความรัก ฉรีการเป็นหญิงสาวที่ถูกเลี้ยงดูมาในครอบครัวที่ดี เป็นลูกสาวคนเล็ก ถูกตามใจมาตลอด ความผูกพันความใกล้ชิดสนิทสนมกับศิลา จากความรักแบบพี่น้องกลายเป็นความรักแบบคู่รัก เมื่อทุกคนรู้ว่าเธอและศิลารักกัน ทำให้คนในครอบครัวไม่พอใจ เพราะเห็นว่าเป็นคู่รักที่ไม่เหมาะสม แต่ในที่สุดเธอและศิลาก็เอาชนะอุปสรรคทั้งหมดได้ด้วยความรักที่บริสุทธิ์

บทสนทนา ระหว่าง ฉรีการ ศิลาและคึมหุง แสดงให้เห็นว่าเธอมีความจริงจังต่อความรักครั้งนี้ของเธอมาก

[illegible]

- พ่อ !!.........

ฉรีการลุกมายืนขวางหน้า พูดตัดบทศิลา

- พ่อ ! ฉันและเขารักกันด้วยความซื่อตรง ขอพ่อช่วยส่งเสริมความต้องการของฉันทั้งสองคนด้วย......

- ฉรีการ !......(นางรัตน์ลุกมาดึงนางออกจากหน้าศิลา)

คึมหุงลุกขึ้นยืนมองหน้าลูกสาว อยากจะเป็นลมสลบต่อหน้าลูก ซึ่งคิดไม่ถึงว่าลูกสาวตนจะตอบอย่างนี้ต่อหน้า

(น.62)

อีกตัวอย่าง ที่แสดงให้เห็นความมั่นคงและความจริงจัง ต่อความรักของฉรีการ คือคำพูดของเธอ ที่ทำให้ทุกคนในบ้านถึงกับตกตะลึง ในตอนที่ พวกเขาถูกคึมสิงห์นำเรื่องมาฟ้องพ่อแม่ แล้วทำให้ ฉรีการกล้าลุกขึ้นมา พูดปกป้องศิลาคนรัก ดังนี้

ពាក្យពោលនេះធ្វើឱ្យអ្នកផ្ទះទាំងអស់ស្ញប់ស្ញែង ÷

មិនមែនទេម្តាយ !......ម៉ែកុំបន្ទោសគាត់ អ្នកមានហេតុគឺមកពីកូនទាំងអស់......គាត់ដឹងខុសហើយ កូនគាត់ចេះគិតគូរវែងឆ្ងាយ ម្តាយកុំថាបន្ទោសគាត់អី ការពិតគាត់មិនស្រលាញ់កូនទេ ហ៊ឹះ......ហ៊ឹះ......នេះមកពីកូនមិនព្រមបន្ទាបខ្លួន គាត់ចេះតែគេចពីកូនម្តងហើយម្តងទៀត គាត់ចេះតែបដិសេធចំពោះកូន ប៉ុន្តែ ! កូន......កូនចេះតែដេញតាមគាត់ជានិច្ច ហ៊ឹះ...... ។

ฉรีการนางร้องไห้กับแม่ด้วยความเจ็บปวด แล้วขอร้อง

- ไม่ใช่ แม่ !....แม่อย่าโทษเขา สาเหตุคือมาจากลูกทั้งหมด.....เขารู้ผิด ถูก เขารู้จักคิดใคร่ควรมาก แม่อย่าโทษอะไรเขา ความจริงเขาไม่ได้รักลูกเลย ฮึ่อ...ฮึ่อ... นี่มันมาจากลูกไม่ยอมลดละเอง เขามีแต่หลบลูก ครั้งแล้วครั้งเล่า เขามีแต่ปฏิเสธกับลูก แต่ ! ลูก...ลูกคอยวิ่งตามเขาอยู่ตลอด ฮึ่อ......

(น.61)

ถึงแม้ว่าครอบครัวจะจัดการหมั้นหมายให้ฉรีการและสาราแต่งงานกัน แต่ด้วยจิตใจที่ซื่อตรงของฉรีการนั้นยึดมั่นแต่กับศิลาเพียงผู้เดียว ถึงขั้นเธอล้มป่วยลง เหมือนเป็นการเสแสร้งแต่มันเป็นความจริงที่เธอเจ็บปวด ดังตัวอย่างนี้

ជំងឺរបស់ឆរីការប្រៀបដូចជាមនុស្សមានបារម្ភរៀង ជួនស្រាលជួនធ្ងន់ ពេលណាបានឮដំណឹងអំពីសិលានាងហាក់ដូចជាមានកំលាំង តែបើនិយាយពីរៀបការនាងនិងសារ៉ា គឺជំងឺរបស់នាងកាន់តែធ្ងន់ជាងទៅទៀត និយាយលែងរួចក៏មានដែរ ។

อาการป่วยของฉรีการ เหมือนเป็นคนมารยาอย่างนั้น เดี๋ยวทุเลา เดี๋ยวหนัก ตอนไหนได้ยิน ได้รู้เรื่องของศิลา นางเหมือนมีกำลัง แต่ถ้าพูดเกี่ยวกับเรื่องแต่งงานนางกับสารา ไข้ของนางยิ่งทรุดลงๆ เรื่อยๆ พูดไม่ออกเลยก็มี

(น.106)

อีกตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ฉรีการยอมทำตามทุกอย่าง เพื่อให้ได้พบกับศิลาอีกครั้ง ดังนี้

[illegible]

-รีการ ! น้องพยายามทานข้าวต้มนะ ! พี่จะไปเดินหาศิลา......

-จ้า !....จ้า !....ฉันจะพยายามทานข้าวต้มรอดูหน้าพี่ศิลา พี่ไปเถอะ .... น้องจะคอยพี่....คอยรับข่าวนี้.....

(น.112)

ฉรีการมีใจจงรัก ภักดีแต่กับศิลามาโดยตลอด เมื่อมีโอกาสได้เจอกันอีกครั้ง ทำให้ศิลาซาบซึ้งใจกับความรักของฉรีการมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

[illegible]

- ใครสามี ! ใครภรรยา ?.......ฉรีการ ! เพราะอะไรน้องถึงทำอย่างนี้ ..... น้องปล่อยตัวให้เจ็บไข้ถึงขั้นนี้.......**น้องภักดีต่อพี่อย่างนี้ พี่รู้สึกละอายมาก**......หัวใจของพี่เหมือนกับถูกมีดอย่างนั้น พี่คิดว่าชั่วชีวิตนี้จะไม่ได้พบน้องอีก......แต่น้องกลับเต็มใจป่วยเพราะพี่.....หึ.....หึ....พี่สงสารน้องมาก...ตั้งแต่เล็กน้องไม่เคยป่วยอย่างนี้......ตอนนี้น้องลำบากอย่างไร...น้องน่าสงสารมาก ....จริงหนา......พี่สงสารน้องมาก......หึ......หึ......

- ตอนนี้น้องพบพี่ น้องไม่ป่วยอีกแล้ว.......พี่อย่าทิ้งน้องไปไหนนะ......

- พี่ไม่ไปไหน...

(น.123)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวได้ว่าผู้แต่งวางตัวละครเอก ศิลาและฉรีการ เป็นผู้ดำเนินเรื่องได้อย่างเหมาะสมกับ วางลักษณะเด่นด้านความรักไปในทำนองเดียวกัน คือต่างฝ่ายต่างก็มีความมั่นคงต่อความรักให้แก่กัน จึงได้รับความสุขสมหวัง

4.2 ตัวละครประกอบ

ตัวละครประกอบเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยในการดำเนินเรื่อง ช่วยแสดงความโดดเด่นของตัวละครเอก และทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจ ซึ่งตัวละครแต่ละตัว มีความสำคัญในการดำเนินเรื่องแตกต่างกันไป ดังนี้

คึมหุง แต่เดิมเป็นครูสอนหนังสือ แต่เนื่องมาจากรายได้ เขาจึงเปลี่ยนอาชีพมาเป็นพ่อค้า จนกลายเป็นเศรษฐี อาศัยอยู่ในเมืองศรีโสภณ มีโรงสีข้าวอยู่หลายแห่ง ค้าขายส่งออก น่าเคารพนับถือ ตอนเป็นหนุ่มๆ เขาเป็นคนเก่ง มีเสน่ห์ ทำให้สาวๆหลงใหล เขาจึงมีภรรยาสองคน คือรัตน์และสิการ ทั้งสองเป็นพี่น้องกัน เขากับรัตน์มีลูกสองคน ลูกชายคนโตชื่อคึมสิงห์ และลูกสาวคนเล็กชื่อฉรีการ คึมหุงเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว เป็นคนที่รู้จักบุญคุณคน เขารับศิลามาเลี้ยงดูเป็นลูกบุญธรรม เพราะศิลาเคยช่วยเขาให้พ้นจากความตาย

ผู้แต่งได้บรรยายสภาพ ฐานะ ความเป็นอยู่ของคึมหุง เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้พื้นฐานของครอบครัวของเขา ดังนี้

គ្រួសារគាត់ទេ គឺមានតែការសប្បាយព្រោះថាអ្នកស្រីសិកានិងអ្នកស្រីរត្ន ត្រូវជាបងប្អូនបង្កើតនឹងគ្នា ។ បើយើងបានចូលទៅដល់ក្នុងផ្ទះរបស់គាត់ ទើបយើងភ្ញាក់ថា លោកគឹមហុងនេះជានិស្សិតមួយរូប បានបញ្ចប់ការសិក្សានៅសកលវិទ្យាល័យភ្នំពេញផ្នែកអក្សរសាស្រ្តសង្គមសាស្រ្ត ។ យើងឃើញនៅជញ្ជាំងមានកញ្ចក់ហ៊ុំព័ទ្ធដោយទឹកមាស ហើយនៅក្នុងនោះមានរំលេចជាអក្សរទឹកមាស ដែលជាបរិញ្ញាប័ត្រនិងមួយផ្ទាំងទៀតគ្រូមធ្យមសិក្សាកំរិត២ ជាងនេះទៅទៀតមានរូបថត ថតជាមួយព្រះមហាក្សត្រនិងនាយករដ្ឋមន្រ្តី ហើយនឹងរូបថតអពាហ៍ពិពាហ៍រវាងលោក គឹមហុងនិងអ្នកស្រីរត្ន.........។ ចំណែកការតុបតែងផ្ទះវិញ គឺហាក់ដូចជាកន្លែងថតកុនអញ្ចឹង គឺមានលក្ខណៈគួរអោយស្ងើចសរសើរ ។ ទាំងនេះយើងមិនទាន់ទៅមើលរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវបីបួនរបស់គាត់ផង តែយើងហាក់ដូចជាឆ្ងល់យ៉ាងខ្លាំងថាគាត់មានសញ្ញាប័ត្រជាគ្រូបង្រៀន ចុះហេតុអ្វីបានជាគាត់បោះបង់តួនាទីជាគ្រូបង្រៀនចោល ។ នេះបើយើងដឹងតាមរយៈសង្គមវិញ យើងយល់ថាមកពីប្រាក់ខែទើបបង្ខំចិត្តគាត់អោយបោះបង់តួនាទីជាគ្រូបង្រៀន ហើយចាប់យកមុខរបរជាអ្នកជំនួញយ៉ាងនេះ ។

ครอบครัวนี้ คือมีแต่ความสบาย เพราะว่าสิการและรัตน์ เป็นพี่น้องกัน เมื่อเราได้เข้าไปในบ้านของเขา เราจึงรู้ชัดว่าคึมหุงคนนี้เป็นนักศึกษาคนหนึ่ง จบการศึกษาที่สากลวิทยาลัยพนมเปญด้านอักษรศาสตร์และสังคมศาสตร์ เราเห็นที่ฝาผนังมีกระจกล้อมรอบด้วยกรอบทองแล้วในนั้นมีป้ายเห็นชัดเป็นอักษรสีทอง ซึ่งเป็นปริญญาบัตรและผนังอีกด้านเป็นใบประกาศครูมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนั้นยังมีรูปถ่ายที่ถ่ายกับพระมหากษัตริย์และนายกรัฐมนตรี และรูปถ่ายงานแต่งงาน ระหว่างคึมหุงกับรัตน์..... ส่วนการตกแต่งบ้าน คือราวกับเป็นสถานที่ถ่ายหนังอย่างไรอย่างนั้น มีลักษณะควรให้น่ายกย่องสรรเสริญ ทั้งนี้เรายังไม่ทันได้ไปดูโรงงานสีข้าวอีกสามสี่แห่งของเขาเลย แต่เรากลับฉงนสงสัยอย่างมากว่า เขามีปริญญาบัตรเป็นถึงครูสอนหนังสือแล้วด้วยเหตุอะไร เขาจึงละทิ้งหน้าที่การเป็นครูสอนหนังสือไป นี่หากเรารู้ตามสภาพสังคม เราจะ

เข้าใจได้ว่ามาจากเงินเดือน จึงกดดันเขาให้ละทิ้งหน้าที่จากการเป็นครูสอนหนังสือ แล้วมาเริ่มอาชีพทำมาหากินเป็นพ่อค้าอย่างนี้

(น.13)

คืมหุงมีลักษณะเด่นคือ เป็นคนรู้บุญคุณคน เมื่อครั้งที่เขาได้รับอุบัติเหตุ ศิลาและมุนนีช่วยคืมหุงไว้ จนรอดชีวิต ได้กลับไปอยู่กับครอบครัว ดังนั้นเมื่อคืมหุงได้ข่าวการตายของมุนนี เขาก็รีบกลับมาตามหาศิลาแล้วรับไปอยู่ด้วย เพื่อตอบแทนบุญคุณของสองพ่อลูก ซึ่งผู้แต่งบรรยายไว้ดังนี้

[illegible]

-[illegible] !........[illegible]........[illegible]........

[illegible] !......[illegible]

-[illegible]........[illegible]........[illegible] !........[illegible]........ ។

[illegible] ។

หนึ่งอาทิตย์ผ่านไปอะไรๆ สิ่งที่นึกไม่ถึงตอนนี้ เปลี่ยนให้ศิลาเป็นเด็กที่มีความทุกข์อย่างนี้ คุณพระเอ๋ยดูเถอะผู้ที่นอนขดอยู่ที่กระท่อมจีนในตลาดสวายเจกกับเด็กๆ และคนพิการสองสามคน ซึ่งเป็นคนขอทานในตลาดนี้ ส่วนคืมหุงได้รู้ข่าวนี้จากคนที่ขึ้นลงสวายเจก – ศรีโสภณ

เขาก็รีบมาสืบหาศิลา บังเอิญตอนที่เขาเดินเข้าตลาดตามที่ชาวบ้านบอก เขาก็พบกับศิลากำลังยกมือไหว้ขอเงินเขา เขาลั่นปากเสียงดัง

- ศิลา !.....ศิลา.......พุทโธ่ลูก.....

- อา !....ศิลาโผมา แล้วร้องเสียงดังกลางตลาด บันดาลให้คนที่อยู่ที่นั่นมุงมาใกล้ ทำให้คึมหุงยกศิลาขึ้นอุ้ม ทั้งน้ำตาไหล แล้วพูดทั้งเสียงเครือว่า

- ลูกรักของพ่อ........พ่อสงสารลูกมาก....... พ่อได้ยินได้รู้เรื่องนี้ทันใด พ่อก็รีบมาหาลูก...พุทโธ่ !........ลูก....

คึมหุงก็อุ้มศิลามายังที่พักอันซอมซ่อ จุดธูปเพื่อขอเอาศิลามาอยู่ด้วยที่ในเมือง

(น.16)

คึมหุง เป็นคนที่ยึดถือธรรมเนียมเดิมที่เคยปฏิบัติมา อย่างเช่น เขาจัดหาคู่ครองให้ลูกๆ แบบคลุมถุงชน ซึ่งเป็นตัวการสำคัญ ที่ทำให้ความรักระหว่างศิลาและฉรีการเกิดปัญหา นอกจากนี้ เขาขัดขวางไม่ยอมให้ทั้งสองคนรักกัน เนื่องจากถ้าถือกันตามธรรมเนียมแล้ว ศิลามีศักดิ์เป็นพี่น้องกับฉรีการ จึงไม่ควรรักกันแบบคู่รัก

เมื่อคึมหุงรู้ว่าศิลาและฉรีการรักกัน เขาโกรธมาก ไม่ยอมรับความรักของคนทั้งสอง จึงว่ากล่าว ดังนี้

សំដីនេះធ្វើអោយលោកគីមហុងស្ទុះមកឈរទល់មុខនិយាយទាំងតឹងចំពុំក -
- បាន..................ឯងធ្វើអោយពុកម៉ែឈឺចិត្តយ៉ាងខ្លាំង   តើកើតកូនមកបា
ប្រយោជន៍អី ?..........បានៗ........ឯងទៅស្លាប់ចុះពុកអនុញ្ញាតិអោយឯងទៅស្លា
តែពុកមិនអនុញ្ញាតិអោយឯងទៅនៅជាមួយអាសិលាទេ !....... ។

คำพูดนี้ทำให้คึมหุงลุกขึ้นมายืนต่อหน้าแล้วพูดแน่นในลำคอ

- ได้.......เอ็งทำให้พ่อ แม่ เจ็บช้ำใจอย่างมาก ให้ลูกเกิดมา มันได้ประโยชน์อะไร ?..... .....ได้ๆ...... เอ็งไปตายเถอะพ่ออนุญาตให้เอ็งไปตาย แต่พ่อไม่อนุญาตให้เอ็งไปอยู่กับไอ้ศิลา !...

(น.66)

คำพูดของ คึมหุง อีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนการยึดถือธรรมเนียมเดิม คือการออกคำสั่งไม่ให้ฉรีการและศิลาพบกันอีก เนื่องจากกลัวว่าคนภายนอกจะเอาไปพูดนินทาว่าเป็นครอบครัวที่มีความรักผิดธรรมเนียม การกีดกันไม่ให้พบกันนี้ ส่งผลให้ฉรีการป่วยกระเสาะกระแสะ ส่วนศิลารู้สึกกดดัน ลำบากใจมาก จึงหาทางออกโดยการหนีออกจากบ้านไป

[illegible]

- พอแล้ว ! (คึมหุงตะคอกให้) เรื่องนี้ฉันคิดดีแล้ว....เรื่องนี้ต้องจบเพียงเท่านี้...นับตั้งแต่เวลานี้ไป เอ็งสองคนต้องอยู่ห่างกัน.....**ฉันไม่อยากให้ใครเขาได้ยินว่าเอ็งสองคนรักกัน** ความรักอะไรนั้น....แต่เดิมมาครอบครัวนี้ เป็นครอบครัวที่ซื่อตรง มีความกตัญญู รู้ธรรม อย่าให้มีเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นอีก

(น.67)

คึมหุง มีลูกกับนางรัตน์ 2 คน คือ คึมสิงห์และฉรีการ มีศิลาเป็นลูกบุญธรรม เขาให้การเลี้ยงดูและการศึกษาทุกอย่างแก่ศิลา เท่าเทียมกับลูกๆของเขา และวางอนาคตไว้ให้ลูกแต่ละคนด้วยความรัก

อย่างไรก็ตาม ถึงศิลาจะทำให้คึมหุงโกรธ แต่คึมหุงก็รักศิลามาก เหมือนกับลูกแท้ๆ ตัวอย่างคำพูดที่แสดงว่าคึมหุงเสียใจมาก เมื่อรู้ว่าศิลาหนีออกจากบ้านไป

-ម្ដយណាក៏រត់ចោលខ្ញុំ !...... ពេលដែលខ្ញុំទើបតែបានធូរស្រាលបន្តិច វាបែរជាយកព្រនង់មកសំពងលើខ្ញុំអោយឈឺឡើងវិញ........សិលាឯងដាច់ធម៌មេត្តាឬមួយក៏ក្លែងក្លាយទេ ? តើឯងមិនដឹងថាពេលនេះ ខ្ញុំចង់អោយឯងទៅបន្តការសិក្សានៅមហាវិទ្យាល័យទេ ?....... ពេលនេះទៅគ្មានប្រាប់ខ្ញុំមួយម៉ាត់សោះ........ហ៊ឹស.....ហ៊ឹស........សិលាឯងពិតជារឹងដូចឈ្មោះរបស់ឯងមែន........សិលាគឺថ្ម...........ថ្មគឺសិលា ។ តើវាកំពុងតែស្តីបន្ទោសអោយខ្លួនឯងអ្វី ? ឬមួយតែវាកំពុងទំលាក់

កំហុសលើគ្រួសារខ្ញុំនេះ ? ខ្ញុំដឹងថាវាបន្ទោសខ្ញុំ.........បន្ទោសខ្ញុំថាខ្ញុំគ្មានធម៌មេត្តា បើមិនអញ្ចឹងទេវាក៏មិនបន្ទោសថាគ្មានអ្វីប្រសើរជាងសេចក្ដីស្នេហាដែរ.........សិលា ឯងធ្វើបែបនេះ តើឯងទុកថាឯងមានធម៌មេត្តាទេ ? តើវាទៅនៅទីណាទៅ ? ទី នេះទើបជាផ្ទះរបស់វា........ ?

- ทำไม ถึงหนีทิ้งฉัน !...... ฉันเพิ่งจะรู้สึกสบายดีขึ้นหน่อย มันกลับเป็นคนเอากระบองมาตีฉันให้เจ็บอีก .... ศิลาเอ็งขาดความเมตตาธรรม หรืออีกอย่าง ก็แกล้งกุเรื่องใช่ไหม? เอ็งไม่รู้ว่าตอนนี้ ฉันอยากให้เอ็งได้ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัย ?... ตอนนี้ไปไม่บอกฉันเลยสักคำ.... ฮึ......ฮึ....ศิลา จริงๆแล้วเอ็งก็แข็งเหมือนชื่อของเอ็งจริงๆ......ศิลาคือหิน....หินคือศิลา มันกำลังโทษให้ตัวเองหรือ ? หรืออีกอย่างมันกำลังทิ้งความผิดให้ครอบครัวฉันนี้ ? ฉันรู้ว่ามันโทษฉัน..... โทษฉันว่าฉันไม่มีความเมตตา ถ้าไม่อย่างนั้นมันก็คงไม่พูดว่า ไม่มีอะไรประเสริฐกว่าความรัก.... ศิลาเอ็งทำแบบนี้ ถือว่าเอ็งมีความเมตตาธรรมไหม ? มันไปอยู่ที่ไหน ? ที่นี่เป็นบ้านของมัน.......?

(น.103)

คืมหุง เห็นลูกสาวไม่สามารถตัดใจจากศิลาได้ ในความเป็นพ่อเขายิ่งเสียใจมากกว่าเพราะปัญหา เกิดจากการที่เขาขัดขวางความรักของคนทั้งสอง ด้วยความรักและสงสารลูก คืมหุงจึงยอมแพ้ในความซื่อสัตย์และมั่นคงของลูกทั้งสอง ดังตัวอย่างนี้

-ឱ ! ព្រះលោកអើយ ! សូមឲ្យកូនស្រីខ្ញុំជាសះ ! ពេលណាវាជាសះខ្ញុំនឹង ផ្ដាច់ពាក្យពីឪពុកម្ដាយសារ៉ាវិញ......ហើយតាមរកសិលាមកផ្សំផ្គុំអោយនាង វិញ......ខ្ញុំចុះចាញ់ហើយព្រហ្មលិខិតអើយ...... ។

- โอ้ ! พระโลกเอ๋ย ! ขอให้ลูกสาวฉันหายดีเถอะ ! เมื่อไหร่นางหายดี ฉันจะตัดสัญญาคืนคำจากพ่อแม่สารา .... แล้วตามหาศิลา มาแต่งงานให้เธอ......ฉันยอมแพ้แล้วพรหมลิขิตเอ๋ย

(น.108)

คึมหุง เป็นตัวละครที่ช่วยยุติปัญหาความรักของฉรีการและศิลา ตัวอย่างคำพูดของคึมหุงที่ยอมรับความจริง ยกเลิกการหมั้นหมายระหว่างฉรีการและสารา ดังนี้

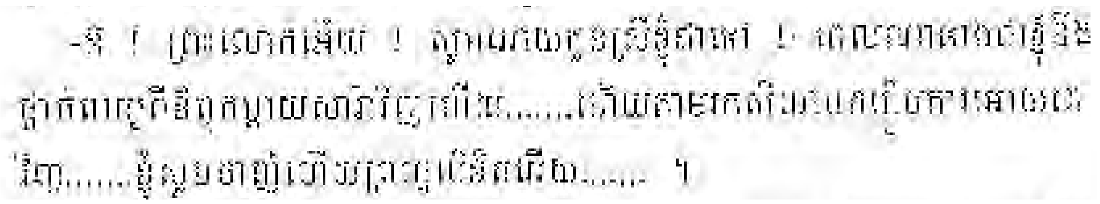

- โอ้ ! พระโลกเอ๋ย ! ขอให้ลูกสาวฉันหายดีเถอะ ! เมื่อไหร่นางหายดี ฉันจะตัดสัญญาคืนคำจากพ่อแม่สารา ……..แล้วตามหาศิลามาแต่งงานให้เธอ ………..
ฉันยอมแพ้แล้วพรหมลิขิตเอ๋ย

(น.108)

คึมหุงยินดีให้ศิลาและฉรีการกลับมารักกัน ตัวอย่างคำพูดของคึมหุงกับสาราที่แสดงว่า ต้องการให้ลูกมีความสุข ดังนี้

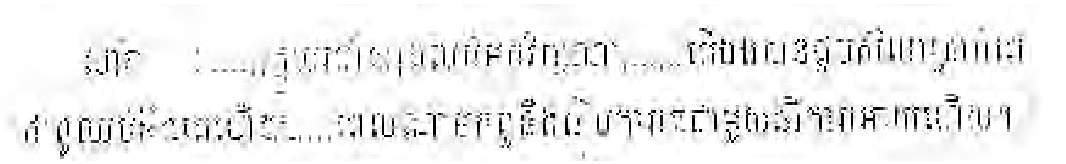

- สารา ! …… หลานรีบกลับมานะ…… ถ้าหลานเจอศิลาบอกเขาว่า อาหายโกรธเขาแล้ว…..มาเมื่อไหร่ อาจะให้เขาแต่งงานกับฉรีการ

(น.113)

จากตัวอย่างที่กล่าวมา ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่าคึมหุง เป็นคนไม่ลืมบุญคุณคน และในฐานะพ่อ คึมหุงต้องคำนึงถึงความเป็นอยู่และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของครอบครัว แต่เมื่อเขาไม่สามารถกำหนดหรือแก้ปัญหาความรักที่เกิดขึ้นได้ เขาก็ยอมรับการแก้ปัญหาตามที่ควรจะเป็น ไม่ดื้อดึง ดันทุรัง นับว่าผู้แต่งวางลักษณะของตัวละครนี้ได้อย่างสมจริง

คึมทีน เป็นเพื่อนรักที่ซื่อสัตย์ของคึมหุง คบหากันมาตั้งแต่ยังเล็ก คึมทีนมีฐานะยากจน คึมหุงจึงรับมาอยู่ด้วยกัน ให้ช่วยดูแลกิจการโรงสีข้าวของเขา คึมทีนสุภาพเรียบร้อย เคยเป็นคนรักเก่าของสิการเมื่อครั้งยังเรียนอยู่ ถึงแม้ว่า สิการแต่งงานเป็นภรรยาน้อยของคึมหุงไปแล้ว

แต่คึมทีนก็ยังซื่อตรงต่อความรักที่มีให้สิการอยู่เสมอ เมื่อมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกัน ทำให้คึมทีนและสิการลักลอบเป็นชู้กัน เมื่อถูกจับได้ คึมทีนจึงออกจากบ้านของคึมหุงไปอยู่ที่กรุงพนมเปญ จนตั้งตัวได้กลายเป็นเถ้าแก่ แล้วแต่งงานมีครอบครัว

ผู้แต่งบรรยาย แนะนำให้ผู้อ่านรู้จักบุคลิก นิสัย ของคึมทีนดังนี้

ចំណែកគីមទីនដែលជាមិត្តភក្តិរបស់គាត់វិញ គេជាមិត្តស្មោះត្រង់បំផុត ហើយសុភាពរាបសារទៀត ប៉ុន្តែគាត់នឹងអ្នកស្រីសិការធ្លាប់ជាសង្សារចាស់កាលនៅរៀន ទោះជាឥឡូវនេះអ្នកស្រីក្លាយជាប្រពន្ធសំឡាញ់គាត់ទៅហើយ ក៏គាត់នៅតែដៀងកន្ទុយភ្នែកព្រឹកល្ងាចដែរ ។ ចំណែកអ្នកស្រីសិការក៏ដូចគ្នា ព្រោះគាត់ធ្លាប់ស្រលាញ់គ្នា តែដោយសារលោកហុងជាមនុស្សមួយដែលប៉ិនធ្វើអោយស្រីៗលង់ស្នេហ៍ដោយពុំដឹងខ្លួន ទើបអ្នកស្រីក្លាយជាចំណីរបស់គាត់ទាំងបងទាំងប្អូនទៅ ។ នេះហើយអំណាចនៃការអាណិត អំណាចនៃទឹកប្រាក់របស់គាត់ ។ គិតទៅព្រហ្មលិខិតពិតជាអយុត្តិធម៌ណាស់ ចំពោះមនុស្សលោកដែលមានបេះដូងស្ម័គ្រត្រង់ដូចជាគីមទីន ។

ส่วนคึมทีนซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเขา เขาเป็นเพื่อนที่ซื่อสัตย์ที่สุด อีกทั้งสุภาพเรียบร้อย หากแต่เขาและสิการเคยเป็นคนรักเก่าเมื่อครั้งยังเรียนอยู่ แม้ว่าตอนนี้ผู้หญิงกลายเป็นเมียรักของคึมหุงไปแล้ว เขาก็ยังเฝ้าแอบมองอยู่ทุกเช้าเย็น ส่วนสิการก็เช่นกัน เพราะเธอเคยรักเขา แต่ด้วยความที่หุงเป็นคนที่เก่ง ทำให้สาวๆ หลงเสน่ห์ได้โดยไม่รู้ตัว เธอจึงกลายเป็นอาหารของเขาทั้งพี่ทั้งน้อง นี่แหละคืออำนาจของความเห็นอกเห็นใจ อำนาจเงินของเขา คิดไปแล้วพรหมลิขิตไม่ยุติธรรมเหลือเกิน ต่อมนุษย์โลกที่มีใจซื่อตรงอย่างเช่นคึมทีน

(น.13)

คึมทีนมีลักษณะเด่นคือ เป็นคนที่มีความจริงใจ ตัวอย่างเช่น เขามีความจริงใจที่จะช่วยเหลือศิลา เมื่อศิลาได้รับความลำบาก หรือ การที่เขาได้แสดงความจริงใจกับคึมหุง ด้วยการเลิกติดต่อกับสิการ และออกจากบ้านไปอยู่ที่กรุงพนมเปญ เมื่อเขาถูกจับได้ว่าทำผิดต่อเพื่อนรัก

คึมทีนเป็นตัวละครประกอบที่คอยให้คำปรึกษาและตักเตือนแก่ศิลา อย่างเช่นในตอนที่ศิลาซึมเศร้า ดูไม่สบายใจ คึมทีนก็พูดตักเตือน ดังต่อไปนี้

[illegible]

- พ่อบุญธรรมว่ากล่าวเองใช่ไหม หนึ่งอาทิตย์มาแล้วนะ ไม่ค่อยเห็นเอ็งเข้ามาร่วมโต๊ะอาหารกับเขา มันเป็นยังไง ?....เฮ้ย...หลานชาย หลานฟังคำสั่งสอนของอาสักคำก่อน คำโบราณท่านว่าอาศัยอยู่ในบ้านของท่าน ต้องเคารพท่าน......อีกอย่างคนที่อยู่ในครอบครัวนี้ดีกับเอ็งมาก.......ถ้ามีเรื่องบ้าง หลานควรอดทน

(น.33)

เมื่อศิลาหนีมาอยู่ที่กรุงพนมเปญ คึมทีนก็ให้ความช่วยเหลือศิลา กล่าวคือคึมทีนได้มีโอกาสค้าขาย ทำให้เขาร่ำรวยกลายเป็นเถ้าแก่เล็กๆในกรุงพนมเปญ และพบกับศิลาด้วยความบังเอิญ เขาจึงเมตตารับศิลามาอยู่ด้วยกันและส่งให้เรียนต่ออีกครั้ง ดังบทสนทนาต่อไปนี้

[illegible]

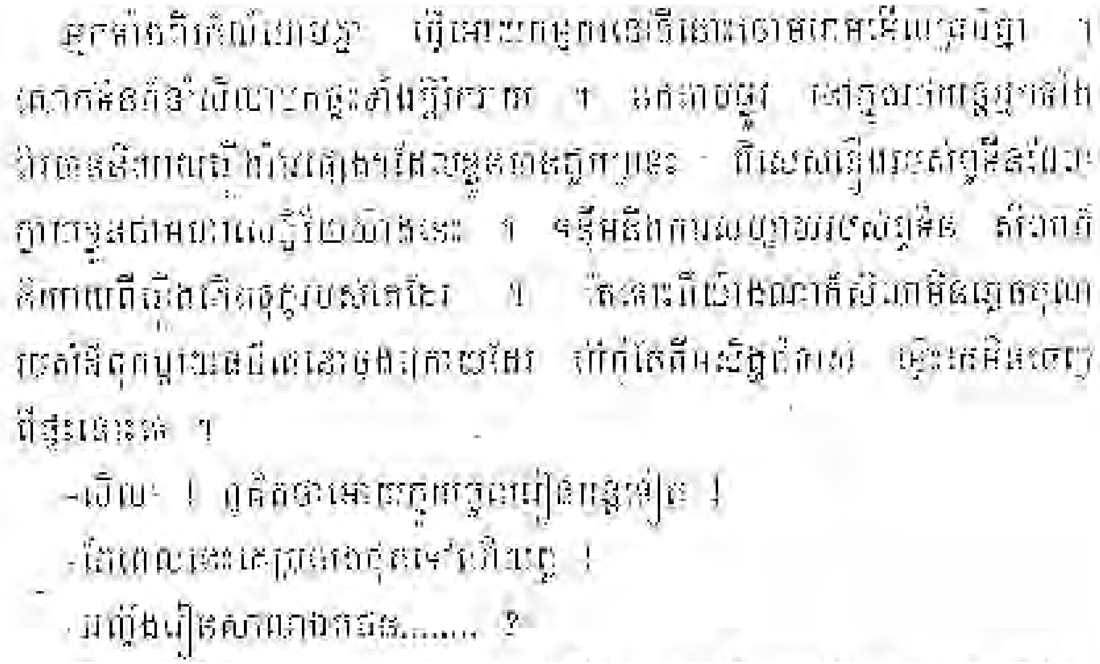

วันหนึ่งสินค้ามาจากปอยเปตโดยทางรถไฟ เถ้าแก่คืมทีนไปรับด้วยตัวเอง เขาก็ลั่นปากท่ามกลาง พวกกรรมกรแบกหามนั้นว่า

- ศิลา !

ชายหนุ่มศิลาหันหน้ามาตกตะลึงกับการแต่งตัวของมหาเศรษฐีเล็กๆ ที่ยังไม่กล้าเข้ามาใกล้เพราะกลัวเข้าใจผิด

- อา ! .... อา !........ อาทีนใช่ไหม ? ....

คืมทีนยิ้ม แล้วเดินไปใกล้ โอบศิลาที่เปรอะเปื้อนไปด้วยน้ำตาลทรายขาวและดิน......

- คืออาเอง !......ศิลา !.....หลานมาตั้งแต่เมื่อไหร่ .....?.พุทโธ่ หลานผอมมาก ......

- อา !.........

คนทั้งสองก็ร้องไห้กอดกัน ทำให้กรรมกรที่อยู่ตรงนั้น มุงเข้ามาดูกันทุกคน ทีนก็พาศิลามาบ้านด้วยความยินดี ระหว่างทาง ในรถยนต์คนทั้งสองได้คุยเรื่องราวต่างๆ ที่ตนได้พบเจอ โดยเฉพาะเรื่องของอาทีนที่กลายมาเป็นมหาเศรษฐี วัยเพียงเท่านี้ พร้อมกับความสำเร็จของอาทีน ศิลาก็คุยเรื่องความทุกข์ของเขาที่เกิดขึ้นด้วย แม้ว่าอย่างไร ศิลาก็ไม่เคยลืมบุญคุณของพ่อ แม่บุญธรรมของเขาในครั้งสุดท้ายด้วย ถ้าไม่ใช่เพราะคืมสิงห์ เขาก็คงไม่ออกจากบ้านนั้น

- ศิลา ! อาคิดว่าจะให้หลานเข้าเรียนต่ออีก !

- แต่ตอนนี้เขาสอบผ่านไปกันแล้วอา

- ถ้าอย่างนั้นก็เรียนโรงเรียนเอกชน ....?

(น.104 -105)

คึมทีนนับถือคึมหุง ว่าเป็นเพื่อนรักอยู่เสมอ เมื่อได้ยินว่าเพื่อนรักมาพนมเปญ คึมทีนก็รีบมาหา เพื่อขอโทษความผิดในอดีต แสดงว่าเขาเป็นคนที่รักเพื่อนและรู้จักบุญคุณคน ดังข้อความนี้

[illegible]

เพียงแค่ได้ยินว่าคึมหุงมาพนมเปญ คึมทีนเขารีบมาขอโทษกับความผิดของตน คึมทีนได้เอาภรรยาและลูกของเขามาด้วย คึมหุงก็มีความละอายต่อคึมทีนเช่นกัน แต่เรื่องที่ผ่านมาเขาถือว่าไม่มีเรื่องอะไรเกิดขึ้น

(น.124)

จากตัวอย่างที่กล่าวมา ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นว่า คึมทีน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยของตัวละครเอก ศิลา ได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์

สารา พี่ชายของสำเนียง เป็นคู่หมั้นของฉรีการ โดยมีผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายจัดหาให้ สาราเป็นชายหนุ่มที่ซื่อสัตย์ อ่อนโยน สุภาพ มีน้ำใจ มั่นคงในความรัก รักเพื่อนพ้อง คอยช่วยเหลือฉรีการ ถึงแม้ว่าตัวเองจะต้องเจ็บปวดเพราะผิดหวังเรื่องความรัก

สารามีลักษณะเด่นคือ เป็นคนที่มีความเข้าใจต่อโลก ความรักของสาราต่อฉรีการ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ฉรีการแสดงให้สาราเห็นว่า เธอรักศิลามาก จนทำให้สาราต้องยอมรับความจริงที่เจ็บปวด สาราแสดงน้ำใจ ด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่ฉรีการ และช่วยปลอบใจคึมหุง ทำให้คึมหุงซาบซึ้งน้ำใจของสารามาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

[illegible]

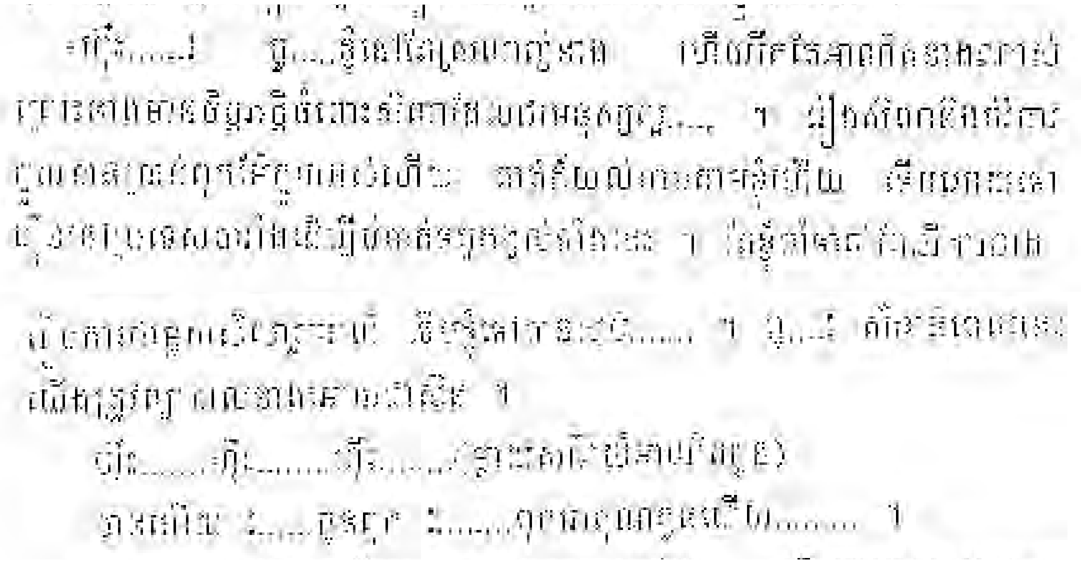

- สารา! อาขอโทษ! ...... น้ำใจที่ดีงามของหลาน ทำให้อาสงสารมาก ถ้าอามีลูกสาวอีกคน อาจะให้แต่งงานกับหลานแทนฉรีการ

- ฮึ.....! อา ฉันยังคงรักนาง   และยิ่งสงสารนางมาก เพราะนางมีใจจงรักภักดีแต่กับศิลาซึ่งเป็นคนดี....... เรื่องศิลากับฉรีการ หลานได้เล่าให้พ่อแม่ของหลานฟังหมดแล้ว   ท่านก็พร้อมยอมเข้าใจ ตามฉันแล้ว จึงให้ไปเรียนที่ประเทศฝรั่งเศส เพื่อผ่อนคลายความทุกข์กังวลพวกนั้น   แต่ฉันรอให้ฉรีการแต่งงานกับศิลาเสียก่อน   ฉันจึงจะไปได้อย่างสงบ...... อา....! สำคัญที่ตอนนี้เราต้องรักษานางให้ดีก่อน

- ฮึ............ฮึ.....ฮึ............(แม่ของสาราร้องไห้สงสารลูก)

- พอแล้ว! ลูกพ่อ!...... พ่อต้องขอบใจลูกแล้ว....

(น.109-110)

สารา มองเห็นความรักอันยิ่งใหญ่ของ ฉรีการที่มีต่อศิลา คำพูดที่สะท้อนให้เห็นความเข้าใจต่อโลกของสารา มีดังนี้

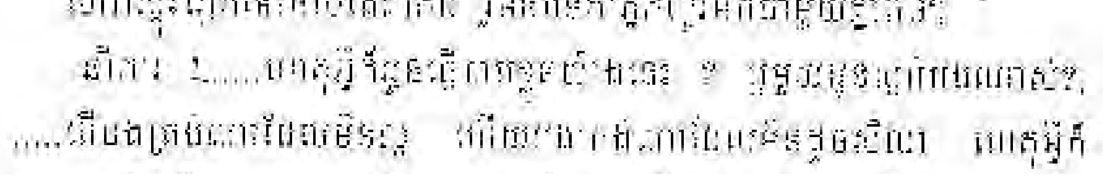

ខ្លួនឯងធ្វើទារុណកម្មព្រោះតែវា......ហ៊ឹះ......ហ៊ឹះ.......រីការបងនឹងទៅភ្នំពេញ កំដររហូតទាល់តែជា......បើយ៉ាងនេះបងនឹងតាមរកសិលា អោយឃើញដើម្បីប្រគល់អូន អោយគេវិញ......រីការអូនបើកភ្នែកឡើង......ធម្មតាអូនក្លាហានណាស់ អូនខ្លាំង ណាស់ហេតុអ្វីបានជាទន់ខ្សោយ ? ភាពក្លាហាននិងការរឹងប៉ឹងរបស់អូនទៅណាអស់ហើយ......អូនងាកមកនិយាយជាមួយបងសិន......។

สาราก้มไปจับมือฉรีการ ด้วยน้ำตาที่ปริ่มๆ

- ฉรีการ !...เพราะอะไรน้องถึงทำทรมานกับตัวเองอย่างนี้ ? หรือน้องเกลียดพี่มาก ? ... พี่ไม่ดีตรงไหน และพี่ไม่เหมือนศิลาตรงไหน เพราะอะไรน้องถึงพอใจทรมานกับตัวเองเพราะมัน ...ฮึ...ฮึ....รีการ พี่จะไปพนมเปญไปเฝ้าไข้น้องจนจะหายดี.... แล้วพี่จะตามหาศิลาให้เจอเพื่อยกน้องคืนให้เขา...รีการน้องลืมตาขึ้น...ปกติน้องกล้าหาญมาก น้องเข้มแข็งมาก แล้วตอนนี้ทำไมถึงอ่อนแอลง ? ภาพความกล้าหาญและความเข้มแข็งของน้องไปไหนหมดแล้ว.... น้องหันมาพูดกับพี่ก่อน....

(น.109)

เมื่อเขาออกไปตามหาศิลา จนพบโดยบังเอิญ สถานการณ์ที่เขาเห็นศิลาอยู่กับจรไน ทำให้เขาเข้าใจศิลาผิด โกรธจนพูดความคับแค้นใจเรื่องฉรีการออกมา ดังต่อไปนี้

គេងាកមកមើលសិលាទាំងកំហឹងទល់កំហល់ ហើយសឹងតែចង់ស៊ីសាច់ទាំងរស់តែម្តង ÷

-បាទ ! អញនិយាយអោយស្តាប់អោយច្បាស់......អញប្រើគ្រប់វិធីទៅហើយ ដើម្បីប្រជែងជាមួយឯង......អញជិតរៀបការជាមួយនាងទៅហើយ......ប៉ុន្តែទីបំផុត អញនៅតែចាញ់......នាងឈឺសុខភាពខ្សោយ អារម្មណ៍វើវវាយ ឆ្លងកាត់រឿងគ្រប់

បែបយ៉ាងក៏យល់ព្រមរៀបការជាមួយអញទាំងបង្ខំចិត្ត,........,សិលាអញយល់ពីចិត្តនាងហើយ មនុស្សម្នាក់ៗសុទ្ធតែមានសុបិន្តរបស់ខ្លួន ឯងថាសុបិន្តរបស់នាងអញមិនអាចដេញសុបិន្តនេះបានសោះ អញលែងដណ្តើមជាមួយឯងហើយ អញប្តេជ្ញាចិត្តថាបំពេញបំណងឯងនិងនាង ដូច្នេះទើបអញដើររកឯងពេញតែភ្នំពេញ គឺចង់អញ្ជើញឯងត្រឡប់ទៅសិរីសោភ័ណវិញ,......,ទៅសិរីសោភ័ណ ទៅរកនាងដែលចាំតែឯងនោះ ។

เขาหันมามองศิลาด้วยความโกรธถึงที่สุด อยากจะกินเลือดกินเนื้อทั้งหมดเลยทีเดียว

- ได้ ! กูจะพูดให้ฟังให้ชัดเจน..... กูใช้หมดทุกวิธีไปแล้วเพื่อแข่งกับเอ็ง......... กูใกล้จะแต่งงานกับนางแล้ว.....แต่ในที่สุดกูก็แพ้....นางป่วยสุขภาพอ่อนแอ อารมณ์ก็อ่อนไหว ถ้าผ่านพ้นเรื่องทุกอย่างได้ นางก็พร้อมที่จะแต่งงานกับกูด้วยความฝืนใจ ... ศิลากูเข้าใจนาง คนแต่ละคน ล้วนแต่มีความฝันของตนเอง เอ็งว่าความฝันของนาง กูไม่สามารถไล่ความฝันนี้ไปได้ กูเลิกแข่งกับเอ็งแล้ว กูปฏิญาณว่าจะส่งเสริมเอ็งกับนาง ดังนั้นกูจึงเดินตามหาเอ็ง ทั่วทั้งพนมเปญ คืออยากขอให้เอ็งกลับไปศรีโสภณอีก ....ไปศรีโสภณ ไปหานางที่รอคอยแต่เอ็งเท่านั้น

(น.118)

คำพูดของสาราข้างต้น ได้แสดงให้รู้ว่าการที่สาราโกรธแค้นแทนฉรีการนั้น เป็นเพราะว่าเขาจริงใจที่จะตามหาศิลา และหวังดีอยากให้ฉรีการ ผู้หญิงที่เขารักหายป่วย

จากตัวอย่างดังกล่าว สารา เป็นตัวพระรองที่สำคัญ คอยช่วยเหลือให้กำลังใจนางเอก คือ ฉรีการ และยังทำหน้าที่ช่วยคลี่คลายปัญหา ในตอนจบเรื่องได้อย่างเหมาะสม

คืมสิงห์ ตัวละครร้ายเป็นตัวเปรียบเทียบ เพื่อให้ภาพที่ชัดเจนแก่ตัวเอก เน้นให้เห็นลักษณะนิสัย ไหวพริบ หรือความสามารถในการแก้ปัญหาของตัวเอก คืมสิงห์เป็นลูกชายของคืมหุง มีลักษณะนิสัยดูถูกคน ชอบยุยงคนอื่นให้เกลียดศิลา เพราะเขากลัวว่าศิลาจะมาแย่งทรัพย์สมบัติที่พ่อจะยกให้เขา เขามีคู่หมั้นที่พ่อแม่จัดหาให้คือสำเนียง เขารักเธอมาก แต่สำเนียงกลับไปหลงรักศิลา จึงทำให้คืมสิงห์เกลียดศิลายิ่งขึ้นอีก

คืมสิงห์มีลักษณะเด่นคือ เป็นคนมองโลกในแง่ร้าย เป็นตัวละครประกอบที่คอยอิจฉาศิลา ทำให้ศิลาเดือดร้อน

ตัวอย่างลักษณะนิสัยของคึมสิงห์ ที่มองศิลาในแง่ร้าย ซึ่งอยู่ในบทสนทนาตอนที่เขากับสำเนียงโต้เถียงกัน ดังนี้

-ហេតុអ្វីខ្ញុំសរសើរគាត់មិនបាន ?............បើសិនបងជាមនុស្សចិត្តល្អ បងគួរតែសរសើរគាត់ លើកតំកើងគាត់ដែរ........តែបងគិតតែពីគំនិតអាក្រក់មើលងាយគេ........តើបងធ្លាប់ចាត់ទុកគាត់ជាបងប្អូនទេ... ...តាំងពីតូច [illegible] ខ្ញុំឃើញបងរករឿងគាត់រហូត......[illegible] ......?

- ทำไมฉันสรรเสริญชื่นชมเขาไม่ได้ ?......หากพี่เป็นคนที่ใจดี พี่ก็ควรสรรเสริญเขายกย่องเขาด้วยเหมือนกัน...พี่มีแต่ความคิดมองโลกในแง่ร้ายอยู่ตลอด ....พี่เคยถือว่าเขาเป็นพี่น้องบ้างไหม....ตั้งแต่เล็กมาถึงตอนนี้ ฉันเห็นพี่หาเรื่องเขาอยู่เรื่อย....ตอนนี้พี่มาห้ามฉันไม่ให้เคารพนับถือเขา ใจพี่มันเป็นอย่างไรนะ......?

(น.27)

ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นว่าคึมสิงห์เป็นคนขี้อิจฉา ในตอนที่คึมหุงจะส่งศิลาไปเรียนต่อที่กรุงพนมเปญ คึมสิงห์ออกความเห็นคัดค้านพ่อ แสดงถึงความใจแคบเห็นแก่ตัวของเขา และการที่เขาแสดงความอิจฉาศิลา ทำให้คึมหุงยิ่งรัก เอ็นดูศิลามากขึ้น เป็นส่วนเสริมให้ศิลามีภาพพจน์ที่ดีขึ้น ดังนี้

-ចាំមើល ?.......ពុកចង់អោយវាទៅរៀននៅមហាវិទ្យាល័យទៀត......បើតាមចិត្តកូនវិញមិនចាំបាច់ទេពុក.......គុណដែលពុកធ្វើទាំងប៉ុន្មានចំពោះវាគឺច្រើនណាស់ទៅហើយ ។ អោយវារៀនត្រឹមបាក់ឌុបនេះវាខ្ពស់ណាស់ទៅហើយសំរាប់វានោះ ។

-ផាច់ !!! (គាត់ទះកំផ្លៀងគឹមសិង្ហមួយដៃ) ម៉េចបានជាឯងនិយាយរបៀបនេះ ......សិលាជាមនុស្សមួយគួរអោយអាណិតណាស់ ។ ហើយទោះបីជាការធ្វើអោយ [illegible] ....[illegible]

[illegible]

- ว่าไงนะ ?.... พ่ออยากให้มันไปเรียนที่มหาวิทยาลัยอีก......ถ้าหากจากใจลูกว่าไม่ต้องหรอกพ่อ ......บุญคุณที่พ่อทำกับมันนั้น มากมายเกินไปแล้ว ให้มันเรียนเพียงชั้นมัธยมนี้มันก็สูงมากเกินไปแล้วสำหรับมันนั้น

- เพี๊ยะ !!! (เขาตบคืมสิงห์หนึ่งที) ทำไมเอ็งถึงได้พูดแบบนี้.......ศิลาเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่น่าสงสารมาก แล้วถึงแม้ว่า มันจะทำให้มีเรื่องราวเล็กๆน้อยๆในครอบครัวนี้ มันก็คือความผิดที่ไม่ได้ตั้งใจ......เอ็งหยุดมีความคิดเหลวไหลต่ำๆอย่างนี้เสียที........ เอ็งมีเมียที่ดีหยุดมีความคิดถากถางเคียดแค้นกับศิลาอีกเสียที...ตั้งแต่เล็กมาเอ็งหาเรื่องกับศิลาอยู่ตลอด.... คืมสิงห์ ! พ่อบอกเอ็งเป็นครั้งสุดท้ายว่า......ไม่ว่ามันจะอยู่หรือไม่อยู่......พ่อก็จะจัดงานแต่งฉรีการ

(น.95)

อีกตัวอย่าง ที่คืมสิงห์คอยยุยง ให้พ่อแม่เกลียดชังศิลา ดังนี้

-ពុក ! ម៉ែ ! កុំចិត្តទន់បណ្តោយទៅតាមវាពេក រឿងនេះវាកាន់តែធ្ងន់ហើយ ធ្វើអញ្ចឹងដូចជាមើលងាយក្រុមគ្រួសាររបស់សារ៉ាអញ្ចឹង នោះគ្រួសារយើងត្រូវជាអាម៉ាស់មុខ......វាអាត្មានិយមពេកហើយ.. វាគិតតែពីស្នេហាវា......វាមិនគិតអំពីពុកនិងម៉ែនិងអ្នកដទៃទៀតទាល់តែសោះ........ ។

- พ่อ ! แม่ ! อย่าใจอ่อนไปตามมันมาก เรื่องนี้มันหนักหนามาก ทำอย่างนี้เหมือนดูถูกครอบครัวของสาราด้วย ครอบครัวเราต้องขายหน้า มันยกย่องตนเองมากไปแล้ว มันคิดถึงแต่ความรักของมัน มันไม่ได้คิดถึงพ่อกับแม่และคนอื่นเลย.....

(น.64)

คืมสิงห์ เป็นตัวละครสำคัญอีกตัวหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้น โดยเป็นตัวนำเรื่องของศิลาและฉรีการมาเปิดเผย ทำให้เรื่องน่าติดตาม เป็นตัวละครที่แสดงบทบาทร้าย ได้เหมาะสม

สิการ สิการเป็นตัวละครที่ผู้แต่งสร้างให้เป็นตัวแทนของความผิดหวัง สิการเป็นภรรยาคนที่สองของคืมหุง อ่อนโยน สุภาพเรียบร้อย หวั่นไหวง่าย เป็นตัวละครที่เก็บซ่อนความรู้สึกที่แท้จริงไว้ภายในใจ เพราะอยู่ในฐานะภรรยาคนที่สอง การที่เธอได้มีโอกาสอ่านหนังสือและพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดกับศิลา ทำให้เธอรู้สึกว่าชีวิตของเธอยังมีค่า และสามารถมี

อิสรภาพได้แต่ก็ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่ ด้วยความที่เธอเคยเป็นคนรักเก่าของคืมทีนอยู่แล้ว เมื่อได้อยู่ใกล้ชิดกัน เกิดมีความเห็นอกเห็นใจ จึงเป็นเรื่องง่ายที่จะลักลอบเป็นชู้กัน จนกระทั่งคืมหุงมาเห็นกับตาจึงทำให้เป็นเรื่องใหญ่ เกิดความขัดแย้งเพิ่มขึ้นภายในครอบครัวของคืมหุง จากสิการคนเดิมที่เคยแต่คล้อยตามสามี อยู่ในโอวาทสามี ก็เปลี่ยนเป็นสิการที่ปากกล้า ต่อปากต่อคำกับสามีผู้มีพระคุณ เมื่อคืมทีนไม่พาเธอหนีไปด้วย ชีวิตเธอจึงผกผันไม่สามารถรับความเป็นจริงได้ เธอจึงหนีออกจากบ้านไปบวชชี

ผู้แต่งสะท้อนถึงความรู้สึกเก็บกดของสิการในเรื่องสิทธิเสรีภาพไว้ ในตอนที่เธอนำหนังสือเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพมาคืนแก่ศิลา และถือโอกาสคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเธอมีความหวังที่จะเป็นอิสระ ดังนี้

[illegible]

- คือมันเป็นอย่างนี้นะ ! เรื่องที่เอ็งคุย อยู่ที่ห้องรับแขกเมื่อวันก่อนกับอา อารู้สึกหวั่นไหวมาก ยังคิดไม่ตก ...อาจึงอยากมาถามให้รู้เรื่องจากเอ็งอีกที......

- อาอยากถามเกี่ยวกับอะไร เรื่องครอบครัวและงานแต่งงานใช่ไหม ?

อาหญิงพยักหน้าแล้วตอบทันที

-ใช่แล้ว ๆ ... เพศหญิงสามารถมีสิทธิเสรีภาพใช่ไหม ? แล้วก็สามารถอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี...แล้วก็มีความสุขใช่ไหม .....?

(น.36)

ตัวอย่างที่สะท้อนว่าสิการ เป็นคนเก็บกดมีความน้อยเนื้อต่ำใจกับการเป็นเมียน้อยของคึมหุง ดังนี้

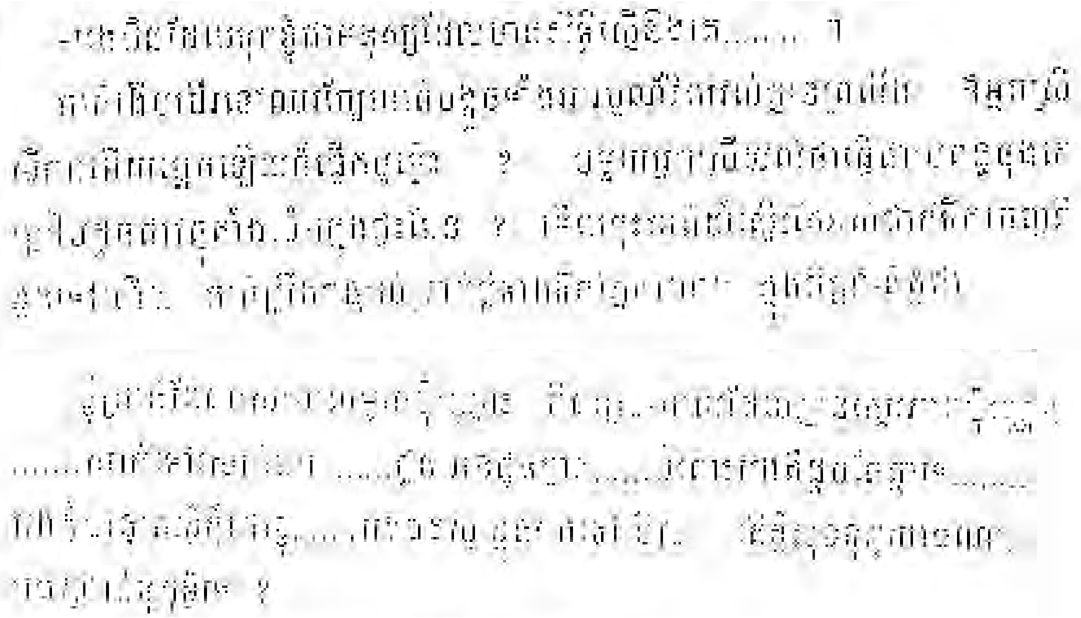

- พี่ไม่เคยถือว่าฉันเป็นคนที่มีสิทธิเสมอกับเขา.......

เธอลุกไปยืนต่อปากต่อคำด้วยอารมณ์สับสนไม่มีสติ โอ้สิการเอ๋ย ไฉนเลยจึงทำกรรมเช่นนี้ ? หรือเธอเข้าใจว่าการเป็นเมียน้อยเขา เปรียบเหมือนเป็นเพียงวัตถุที่ตั้งประดับความสวยงามอยู่ในบ้านอย่างนั้นหรือ ? ดูเถอะ เธอร้องไห้น้ำตาแทบจะหมดตัวอยู่แล้ว เธอพยายามอธิบายบอกสามีด้วยน้ำตานอง พร้อมพูดเรื่องในใจว่า

- ฉันเป็นเพียงเงาหนึ่งเท่านั้น คือเป็นเงาที่ไม่มีเสถียรภาพ......ลอยไปลอยมา....บางครั้งมีเหมือนไม่มี...โดยเฉพาะกับพี่ก็เป็นอย่างนั้นเหมือนกันใช่ไหม....พี่อย่าโทษฉันอย่าด่าฉัน....พี่เองลองถามตัวเองดู ฉันสุขทุกข์อย่างใด....พี่รู้ความทุกข์ของฉันบ้างไหม ?

(น.75 - 76)

รัตน์ ภรรยาคนแรกของคึมหุง เป็นแม่ของฉรีการและคึมสิงห์ รัตน์มีบทบาทในการสร้างปมปัญหา โดยการขัดขวางความรักของศิลาและฉรีการ และเพิ่มความน่าสงสารให้กับศิลา ผู้แต่งบรรยายให้เห็นว่า เธอยึดถือประเพณีอันเป็นระเบียบของสังคมอย่างเข้มงวด

ตัวอย่างคำพูดที่ผู้แต่งสื่อให้เห็นว่า รัตน์ ยึดถือประเพณีอันเป็นระเบียบของสังคม เธอจึงขัดขวางเรื่องความรักของฉรีการและศิลา ดังนี้

[illegible]

-เอ็งรู้ไหม ตอนที่พวกฉันเอาเอ็งมาเลี้ยงนั้น พวกฉันตั้งใจว่าจะอบรมให้เอ็งกลายเป็นเยาวชนที่ดีคนหนึ่ง ซึ่งมีกริยาสุภาพเรียบร้อย ไม่ใช่มีกิริยาฉุนเฉียวอย่างนี้ ?...ฮึ ! คำพูดของฉันนี้ฟังไปมันไม่ไพเราะไม่น่าฟัง แต่เพื่อความสุขของทุกคน ฉันต้องพูด....อีกอย่างฉันขอฝากให้เอ็งรับปากอีกเรื่องหนึ่ง **เอ็งต้องอยู่ห่างจากฉรีการสักหน่อย ต้นปีหน้าเราจะจัดงานแต่งให้มันกับสาราแล้ว....ฉันกลัวคนเขานินทากันมาก เพราะเอ็งไม่ได้เป็นพี่แท้ๆ ของมัน**.....

(น.38)

อาภาพ คือ แม่บ้านของบ้านเศรษฐีคึมหุง เป็นหญิงค่อนข้างมีอายุ ยึดถือเรื่องระเบียบวินัยภายในครอบครัวอย่างเคร่งครัด เป็นคนมีความเมตตา คอยช่วยเหลือทุกคนในบ้าน โดยเฉพาะศิลา อาภาพเป็นผู้คอยตักเตือนศิลาไม่ให้ลืมตน นอกจากศิลาแล้ว อาภาพยังคอยอบรมสั่งสอนคนอื่นในบ้านด้วย ไม่ว่าจะเป็นเจ้านายอย่างสิการ หรือฉรีการ เธอก็มักจะคอยตักเตือนเรื่องการวางตัวและการปฏิบัติตัวอยู่เสมอ ด้วยความที่เธอเป็นผู้อาวุโส คนในบ้านต่างก็ยอมรับฟังคำตักเตือน

ตัวอย่างที่ผู้แต่งบรรยายความถึง อาภาพ แม่บ้านคนเก่าแก่ของบ้านคึมหุง มีดังนี้

មីងភាពជាអ្នកចាំស្ទួនៅក្នុងគ្រួសារដ៏មហាសាលនេះ ។ គាត់ជាក្រមុំចាស់ដោយមានចរិតចាស់បូរាណនិងគោរពប្រពៃណី ទំនៀមទំលាប់ខ្មែរយ៉ាងពិតប្រាកដ។ គាត់ស្រលាញ់សិលាដូចកូនបង្កើតរបស់គាត់អញ្ចឹង តាំងពីសិលាចូលមកនៅក្នុងផ្ទះនេះកាលណាមក គឺឈីគ្រុន ស្លៀកពាក់ គាត់ជាអ្នករៀបចំអាហារអោយសិលាទាំងអស់ ។

อาภาพเป็นคนทำกับข้าวในครอบครัวอันใหญ่มหาศาลนี้ แกเป็นสาวแก่ มีนิสัยหัวโบราณ และเคารพประเพณี ขนบธรรมเนียมเขมรอย่างแท้จริง แกรักศิลาเหมือนลูกแท้ๆ ของแกอย่างนั้น ตั้งแต่ศิลาเข้ามาอยู่ในบ้านหลังนี้นานมาแล้ว คือเจ็บไข้ การแต่งตัว แกเป็นคนจัดเตรียมอาหารให้ศิลาทั้งหมด

(น.29)

อาภาพเป็นเพียงคนเดียวที่คอยปรามสิการซึ่งมีฐานะเป็นเจ้านาย ในตอนที่สิการกำลังลุ่มหลงคืมทีน ดังนี้

-ឈប់សិន !......អ្នកស្រីឆាប់ចូលបន្ទប់វិញទៅ លួចតាមពីក្រោយគេអញ្ចឹងវាមិនសមទេ ឬមួយអ្នកស្រីចង់ជួបនឹងគេទៀត......អ្នកស្រីកុំឈ្លក់វង្វេងដោយសារស្នេហាអោយសោះ.......លោកម្ចាស់ឈឺសំរាននៅលើគ្រែទៅហើយ ។ មនុស្សក្នុងផ្ទះទាំងអស់ សូម្បីតែខ្ញុំជាអ្នកបំរើសុទ្ធតែក្តៅក្រហាយចំពោះលោកប្រុស ។ ....អ្នកស្រីត្រូវតែសង្កត់ចិត្តខ្លះទៅ ឈប់បង្ករឿងទៀតទៅ......ខ្ញុំនៅទីនេះយូរមកហើយ អាយុខ្ញុំច្រើនជាងអ្នកស្រី ខ្ញុំនិយាយអោយអ្នកស្រីប៉ុន្មានម៉ាត់នេះ សូមអ្នកស្រីកុំខឹងអោយសោះ,,,,,,,យើងជាស្រីការសំខាន់គឺថែខ្លួនអោយល្អ,,,,, ។

- หยุดก่อน !.......คุณรีบกลับเข้าไปในห้อง แอบตามหลังเขาอย่างนี้มันไม่สมควร หรือคุณอยากพบกับเขาอีก..... คุณอย่าคลั่งไคล้ หลงใหลให้กับความเสน่หานั้นเลย.... คุณผู้ชายนอนป่วยอยู่บนเตียงไปแล้ว คนในบ้านทุกคน แม้แต่ฉันเป็นคนรับใช้ก็ร้อนใจกับคุณผู้ชาย คุณต้องหักห้ามใจบ้าง หยุดก่อเรื่องอีก..... ฉันอยู่ที่นี่มานานแล้วอายุฉันมากกว่าคุณ ฉันพูดให้คุณเพียงเท่านี้ ขอคุณอย่าโกรธเลย เราเป็นผู้หญิงสำคัญคือต้องดูแลตัวให้ดีงาม...

(น.87)

อาภาพพูดตักเตือนศิลา เรื่องความเหมาะสมในการวางตัว ซึ่งศิลาก็รับฟังแต่โดยดี ดังนี้

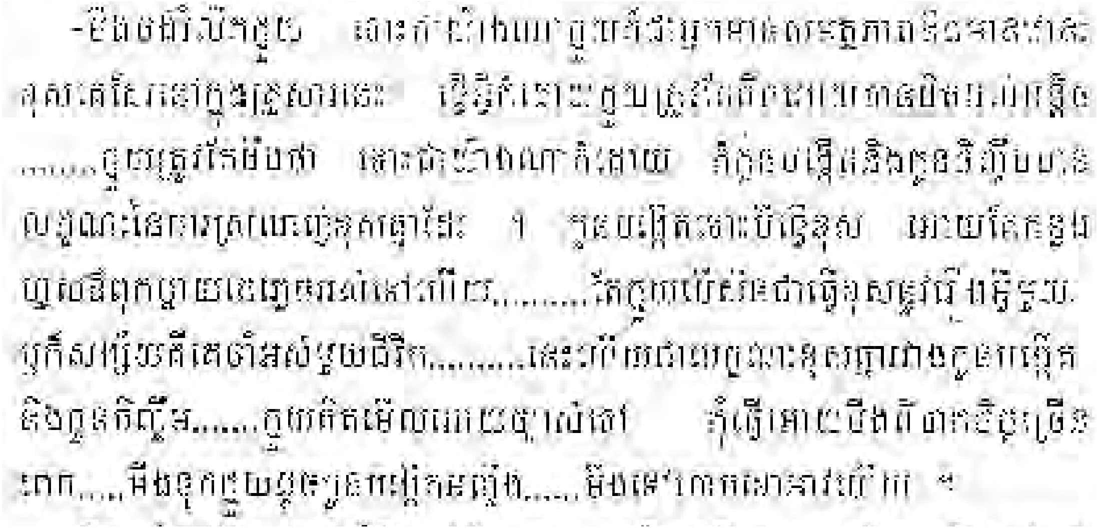

- อาอยากเตือนหลาน ถึงอย่างไรหลานก็เป็นคนมีสิทธิและฐานะต่างจากเขาที่อยู่ใน ครอบครัวนี้ ทำอะไรก็ตามหลานต้องคิดให้รอบคอบสักนิด.....หลานต้องรู้ว่า...ถึงอย่างไรก็ตาม ลูกในไส้กับลูกเลี้ยง มีฐานของความรักต่างกันด้วย ลูกในไส้ถึงทำผิด ให้ผ่านไปสักพักพ่อแม่เขา ก็ลืมไปหมดแล้ว.....แต่หลาน หากแค่ทำผิดกับเรื่องอะไรสักเรื่องหรือ ถูกต้องสงสัย คือเขาจะจำไป ตลอดชีวิต......นี่แหละคือฐานะที่ต่างกันระหว่างลูกในไส้กับลูกเลี้ยง......หลานคิดดูให้ดีเถิด อย่า ทำให้อาลำบากใจมาก... อาถือว่าหลานเป็นเหมือนลูกในไส้...อาไปซักผ้าแล้วนะ

(น.30)

เมื่อผู้วิจัยศึกษาตัวละครทุกตัวในเรื่องกุหลาบศรีโสภณแล้ว พบว่าผู้แต่งสร้างตัวละคร ได้สมบูรณ์แบบ มีพฤติกรรมทั้งด้านที่ดีและไม่ดี มีความรัก โลภ โกรธ หลง เป็นลักษณะของ มนุษย์ทั่วๆไป พฤติกรรมของตัวละครเปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ต่างๆ อย่าง สมเหตุสมผล ตัวละครมีหลายระดับชั้น ตั้งแต่ขอทาน คนรับใช้ พ่อค้า ผู้อยู่อาศัย จนถึงขั้นเศรษฐี ซึ่งมีจริงในสังคมเขมร

5. บทสนทนา

ผู้วิจัยพิจารณาบทสนทนาในเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ตามแนวคิดของ วรรณา บัวเกิด ที่ว่าบทสนทนา คือ การสนทนาโต้ตอบของตัวละคร ซึ่งเหมาะสมกับกาลสมัย เชื้อชาติ เพศ วัย ความรู้ ฐานะ อาชีพ และลักษณะนิสัยของตัวละคร[14]

จากการวิเคราะห์บทสนทนาเรื่อง กุหลาบศรีโสภณ ผู้วิจัยพบว่าบทสนทนาในเรื่องมีลักษณะดังนี้

5.1 บทสนทนาใช้ถ้อยคำที่เหมาะกับตัวละคร

5.2 บทสนทนาช่วยแสดงนิสัยของตัวละคร

5.1 บทสนทนาใช้ถ้อยคำที่เหมาะกับตัวละคร

ผู้แต่งใช้ระดับภาษาในบทสนทนาได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทำให้เรื่องมีความสมจริง ตัวอย่างที่เด่นชัด คือ การใช้คำสรรพนามแทนตัวเองของคืมหุง ที่พูดกับศิลาในบางบทสนทนา ใช้คำว่า “**พ่อ**” ในตอนที่เขากลับมารับศิลาไปอยู่ด้วย แต่ในตอนที่คืมหุงโกรธ เขาใช้คำว่า “**กู**” ให้ความรู้สึกโมโหโกรธแค้น แยกระดับภาษาอย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างในบทสนทนาคืมหุงใช้สรรพนามแทนตัวเอง ว่า “**พ่อ**”

-កូនសំឡាញ់ពុក.........ពុកអាណិតកូនណាស់.....ពុកឮដំណឹងនេះភ្លាមពុកក៏មករកកូន.......ពុទ្ធោ !.........កូន....... ។

លោកហុងក៏ពរសិលាមកកាន់ជំរកទុគ៌ត អុជធូបបន់ស្រន់សុំយកសិលាទៅនៅជាមួយនៅក្នុងខេត្ត ។

- ลูกรักของ**พ่อ**........**พ่อ**สงสารลูกมาก....... **พ่อ**ได้ยินได้รู้เรื่องนี้ทันใด **พ่อ**ก็รีบมาหาลูก...พุทโธ่ !........ลูก....

คืมหุงอุ้มศิลามายังที่พักอันซอมซ่อ จุดธูปเพื่อขอเอาศิลามาอยู่ด้วยที่ในเมือง

(น.16)

---

[14]วรรณา บัวเกิด, “แนวการวิจารณ์นวนิยายและเรื่องสั้น,” ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย หน่วยที่ 8 – 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530), 642.

ตัวอย่างบทสนทนา ในตอนที่คึมหุงโกรธ แล้วใช้คำแทนตัวเองว่า "**กู**" ทำให้บทสนทนาดูสมจริง เนื่องจากศิลาและฉรีการยอมรับว่ามีความรักให้แก่กันจริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ ระหว่างครอบครัวของคึมหุงและครอบครัวของสารา

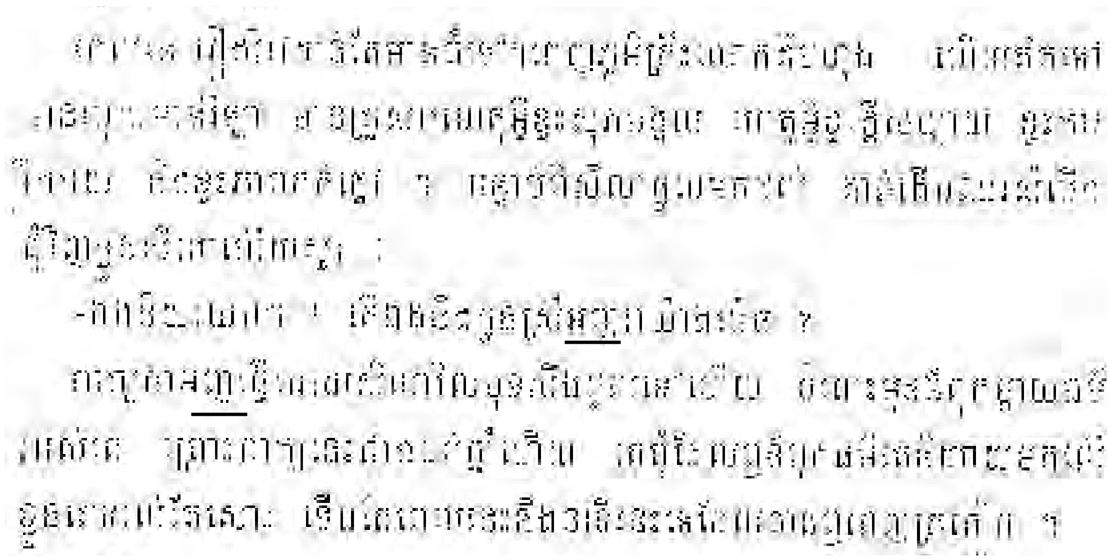

ตอนนี้เรื่องราวยิ่งใหญ่โตขึ้นเรื่อยๆ ท่วมท้นคฤหาสน์ของคึมหุง คิดไปแล้วมีเงินมีทอง มีบ้านหรู มีครอบครัวด้วยเหตุอะไรจึงขาดความศุภมงคล เหตุอะไรจึงขาดความสุขสบาย ขาดความเบิกบานและขาดความอบอุ่น หลังจากที่ศิลาเข้ามาถึง เขายืนจ้องมองศิลาแล้วถาม

- เอ็งพูดมา ! เอ็งกับลูกสาว**กู**มันเป็นอย่างไร ?

คำว่า "**กู**" ทำให้ศิลารู้สึกมึนงงจนแทบล้ม โดยเฉพาะต่อหน้าพ่อ แม่บุญธรรมของเขา เพราะคำนี้สิบกว่าปีมาแล้ว เขาไม่เคยได้ยินพ่อบุญธรรมพูดคำนี้กับเขาเลย แต่เวลานี้นาทีนี้ ได้ยินเต็มหู

(น.62)

5.2 บทสนทนาช่วยแสดงนิสัยใจคอของตัวละคร

บทสนทนานอกจากจะช่วยในการดำเนินเรื่องแล้ว ยังมีส่วนช่วยบอกลักษณะนิสัยใจคอของตัวละครแต่ละตัว ว่ามีลักษณะนิสัยอย่างไร

ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างคึมหุงและแสน พ่อของสารา แสดงถึงนิสัยใจคอของแสนที่เป็นคนที่มีน้ำใจ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจคึมหุง

ក្នុងភាពខ្សឹកខ្សួលសារ៉ានិងឪពុកម្ដាយរបស់គេចូលមកដល់ និយាយទាំងលួងចិត្ត÷

-គីមហុង ? (ឪពុកសារ៉ា)......ខ្ញាយល់ពីទឹកចិត្តឯងណាស់ រឿងលំបាកកើតមានច្រើនដងទៅលើគ្រួសារឯង......រឿងមួយទៀតដែលខ្ញាចង់ប្រាប់ឯងគឺ.......ឯងត្រូវគិតពីសុខភាពខ្លួនឯងផង......បើឯងបណ្ដែតបណ្ដោយពេកខ្ញាបារម្ភណាស់......ហើយសារ៉ានិងឆរីការឯងឈប់គិតទៅ ពូមីងរបស់គេមកពីបារាំងមកយកគេទៅរៀននៅឯបារាំងប្រហែលដាច់ឆ្នាំនេះហើយ....... ។

-សែន !.......នែ៎.......(គាត់សួរទាំងបារម្ភ)

-ឯងមិនបាច់បារម្ភទេ ! ចាំក្មួយស្រីជាចាំយើងគិតរឿងនេះ......ខ្ញាមិនស្អប់ខ្ពើម......តែឯងដឹងស្រាប់ហើយនាងឈឺយូរហើយ......ខ្ញាបារម្ភណាស់....... ។

ในสภาวะที่น่าตระหนกเช่นนี้ สาราและพ่อ แม่ ของเขาก็เข้ามา พูดคุยปลอบใจ

- คึมหุง ! (พ่อของสารา) กันเข้าใจถึงจิตใจของเอ็งมาก มีเรื่องยุ่งยากเกิดขึ้นหลายครั้งหลายหน กับครอบครัวของเอ็ง ... อีกเรื่องหนึ่งที่กัน อยากบอกเอ็งคือ เอ็งต้องคิดถึงสุขภาพของตัวเองบ้าง เอ็งรับไว้จนท่วมท้นมากเกินไปแล้ว กันเป็นกังวลมาก แล้วเรื่องสารากับฉรีการ เอ็งหยุดคิดเถอะ อา ๆของเขา มาจากประเทศฝรั่งเศส มารับเขาไปเรียนอยู่ที่ฝรั่งเศสราวสิ้นปีนี้แหละ

- แสน ! ....แน๋ (เขาถามด้วยความวิตก)

- เอ็งไม่ต้องห่วง ! รอให้หลานสาวหายดี เราค่อยคิดเรื่องนี้ .. กันไม่ได้รังเกียจ ...แต่เอ็งรู้แล้วว่านางป่วยนานแล้ว......กันเป็นห่วงมาก

(น.108)

บทสนทนา ที่แสดงนิสัยของคึมสิงห์ว่าเป็นคนพาล อิจฉาริษยา เช่นตอนที่เขาไม่พอใจที่คึมหุง จะส่งศิลาไปเรียนต่อที่กรุงพนมเปญ เขาแสดงกิริยาที่ไม่พอใจให้พ่อรู้อย่างชัดเจน ดังนี้

-ចាំម៉េច ?......ពុកចង់អោយវាទៅរៀនមហាវិទ្យាល័យទៀត......បើការ
ពិតចេញពីចិត្តមិនបាច់កុហកពុក......គុណដែលពុកធ្វើចំពោះតែវាច្រើនណាស់ហើយ
ទៅហើយ ។ អោយវារៀនត្រឹមតែថ្នាក់មធ្យមសិក្សានេះក៏ខ្ពស់ពេកសម្រាប់វាហើយ ។

- ว่าไงนะ ?.... พ่ออยากให้มันไปเรียนที่มหาวิทยาลัยอีก......ถ้าหากจากใจ ลูกว่าไม่ต้องหรอกพ่อ ......บุญคุณที่พ่อทำตั้งเท่าไหร่โดยเฉพาะกับมันนั้นมากมายเกินไปแล้ว ให้มันเรียนเพียงชั้นมัธยมนี้มันก็สูงมากเกินไปแล้วสำหรับมันนั้น

(น.85)

6. ท่วงทำนองการแต่ง

ท่วงทำนองการแต่งคือแบบแผนในการแต่ง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้แต่ง[15] โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

6.1 การใช้ภาษาถ้อยคำ

ผู้แต่งใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย ธรรมดา มีการใช้คำที่เหมาะกับสภาพอารมณ์ เช่น การที่คึมหุง ใช้คำสรรพนามแทนตัวว่า “**พ่อ**” เมื่อพูดกับศิลา ขณะไปรับตัวมา และใช้คำว่า “**กู**” เมื่อโกรธ ศิลาและฉรีการที่รักกัน ดังที่นำเสนอในหัวข้อ 5.1 บทสนทนาใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับตัวละคร นอกจากนี้ยังปรากฏ คำว่า “**นางบำเรอ**” ที่ฉรีการพูดประชดสิการ ซึ่งเป็นคำพูดเหน็บแนมที่ทำให้เจ็บปวด เพื่อให้เธอมีความกดดันแล้วจะได้ตัดสินใจออกจากบ้านไป

.......ហើយខ្ញុំគិតថាពុកខ្ញុំបាត់បង់អ្នក
មីង.......ប្រៀបដូចបាត់បង់អ្នកបំរើម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ តើហេតុអ្វីបានជាខ្ញុំនិយាយ
ពាក្យទាំងនេះ ? ព្រោះខ្ញុំឃើញតាំងពីដើមមកពុកតែងទុកអ្នកមីងដូចជាអ្នកបំរើម្នាក់
ដែលគាត់ស្រលាញ់.......ហេតុដូច្នេះហើយគ្រាន់តែបាត់ម្នាក់ ក៏គាត់អត់បញ្ហាដែរ..។

ฉันคิดว่าพ่อของฉันต้องเสียอา........เปรียบเหมือนสูญเสีย**นางบำเรอ**คนหนึ่งเท่านั้น เพราะอะไรฉันจึงได้พูดประโยคนี้นะ ? เพราะฉันเห็นตั้งแต่ก่อนมา พ่อท่านก็ถือว่าอาเป็นเหมือน

---

[15] เรื่องเดียวกัน, 649.

นางบำเรอคนหนึ่งที่ท่านรัก.....เพราะฉะนั้นเพียงแค่สูญเสียไปคนหนึ่ง ท่านก็คงหมดปัญหาด้วย.......

(น.81)

6.2 การใช้สำนวน

ในนวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ปรากฏสำนวนเขมรสอดแทรกอยู่หลายสำนวน ซึ่งสะท้อนแนวคิดของผู้แต่ง สำนวนที่พบมีดังต่อไปนี้

สำนวนที่ 1

"ลงน้ำ(เจอ)จระเข้ ขึ้นบก(เจอ)เสือ เข้าตลาด(เจอ)ตำรวจ" ซึ่งหมายความว่า หนีปัญหาเรื่องหนึ่ง ไปเจออีกเรื่องหนึ่ง

สำนวนที่ 2

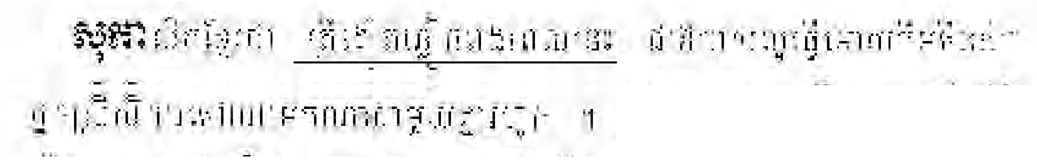

สุภาษิตเขมรว่า "**ปลาแห้งฉวยโอกาสออกไข่เวลานี้**" สำนวนนี้ มีความหมายว่า แอบรับผลประโยชน์พิเศษ นอกเหนือจากหน้าที่หลัก ในเรื่องนี้ ผู้แต่งหมายถึง พฤติกรรมของคึมทีนและสิการ ที่ลักลอบเป็นชู้กันในช่วงเวลาที่ทุกคนต่างก็มีงานยุ่งไม่มีเวลามาสนใจใคร จึงเป็นเวลาเหมาะที่พวกเขาจะฉวยโอกาสเป็นชู้กัน

สำนวนที่ 3

"ใจลูกผู้ชายผู้ชายอกห้าวา" หมายถึง ผู้ชายที่มีใจเข้มแข็ง มีความรับผิดชอบ

สำนวนที่ 4

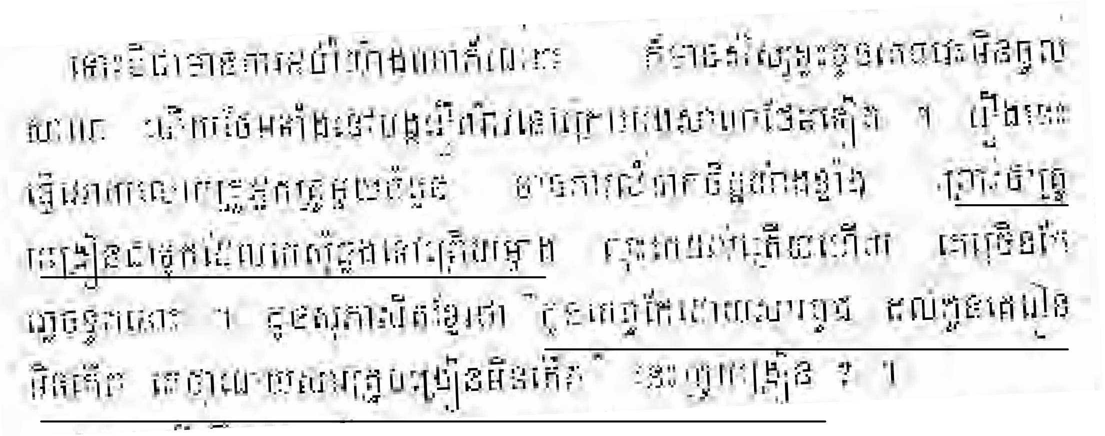

ถึงแม้ว่าจะมีการให้การศึกษาอย่างไรก็ตาม ก็ยังมีนักเรียนบางส่วนเสียคน เกเร ไม่เข้าโรงเรียน แล้วแถมยังก่อเรื่องราว นอกรั้วโรงเรียนเพิ่มอีก เรื่องนี้ทำให้ครูบาอาจารย์ทั้งครูผู้หญิง ครูผู้ชายจำนวนหนึ่ง มีความลำบากใจมากเพราะว่าครูคือ **เรือที่เขาขอข้ามไปอีกฝั่ง** จนเมื่อเขาถึงฝั่งแล้ว เขามักจะลืมเรือนั้น ดังสุภาษิตที่ว่า "**ลูกใครเก่งท่านว่าเป็นเพราะเชื้อสาย หากลูกท่านเรียนไม่ได้ดี ท่านว่าเป็นเพราะครูสอนไม่ดี" นี่หรือผู้เป็นครู**

(น.26)

จากข้อความข้างต้น ผู้แต่งเปรียบเทียบอาชีพครูเหมือนเรือจ้าง ที่ต้องนำลูกศิษย์ขึ้นเรือข้ามไปให้ถึงฝั่ง แต่ถ้าเด็กเรียนเก่ง คนก็จะชื่นชมว่าเก่งเพราะเชื้อสายดี แต่ถ้าเรียนไม่ดี เขาก็ตำหนิที่ครูว่าสอนไม่ดี สำนวนนี้ผู้แต่งสะท้อนถึงความน้อยใจในอาชีพครู

สำนวนที่ 5

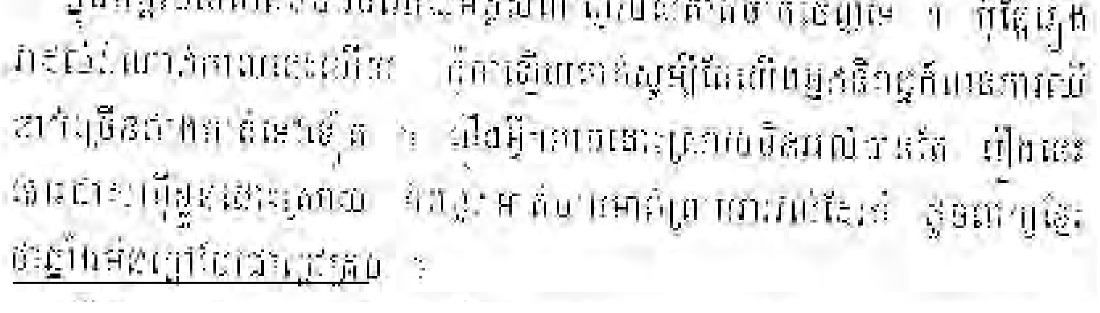

ในใจของเขาไม่อยากให้เพื่อนรัก ของเขาจากไปเลย แต่เรื่องมันถึงขั้นนี้แล้ว อย่าว่าแต่เขาเลย แม้แต่เราผู้แต่งก็มีความเจ็บปวดยิ่งกว่าเขาเสียอีก เรื่องอะไรๆ อาจแก้ไขไม่ให้ยุ่งได้ แต่เรื่องนี้ ถึงแม้เจ้าตัวจะปล่อยปัญหาไป พวกปากนกกระจิบปากนกพิราบมันก็เข้ามายุ่งด้วยอยู่ดี ดังคำเขมรว่า **หม้อไม่ร้อนกลายเป็นฝาร้อนแทน**

(น.86)

สำนวน **หม้อไม่ร้อนกลายเป็นฝาร้อนแทน** หมายถึง แม้ผู้ประสบเหตุไม่รู้สึกเดือดร้อนกับเหตุที่เกิดขึ้นแต่ผู้ใกล้ชิดกลับเดือดร้อนแทน กรณีปริบทข้างต้น หมายความว่า คึมหุงรู้สึกเสียใจที่ต้องให้เพื่อนรักออกจากบ้าน แต่ถ้าเขาไม่ทำอย่างนี้ คนใกล้ชิดก็อาจตำหนิจากเรื่องการเป็นชู้กันของคึมทีน และสิการได้

สำนวนที่ 6

ពាក្យនេះគ្រាន់តែជាពាក្យលួងចិត្តប៉ុណ្ណោះ ព្រោះ
បាត់សិលាប្រៀបដូចជ្រុះម្ជុលចូលក្នុងទឹកសមុទ្រអញ្ចឹង ។

เพราะการที่ศิลาหายไปเปรียบเหมือนอย่างกับ **งมเข็มในมหาสมุทร**

(น.103)

งมเข็มในมหาสมุทร หมายถึง ค้นหาสิ่งที่ยากจะหาได้ เหมือนกับ ยากที่จะงมหาเข็มในมหาสมุทร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สำนวนที่ ผู้แต่ง นำมาใช้ในเรื่องนี้เป็นสำนวนที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น

6.3 การบรรยายโดยใช้เครื่องหมายวงเล็บ (....)

การบรรยายข้อความโดยใช้เครื่องหมายวงเล็บ ในนวนิยายเรื่องนี้ เป็นการแสดงพฤติกรรม ความคิดของตัวละคร และใช้บอกชื่อตัวละคร ที่พูดข้อความนั้น ดังนี้

ตัวอย่าง การบรรยายในเครื่องหมายวงเล็บ แสดงพฤติกรรมของตัวละคร

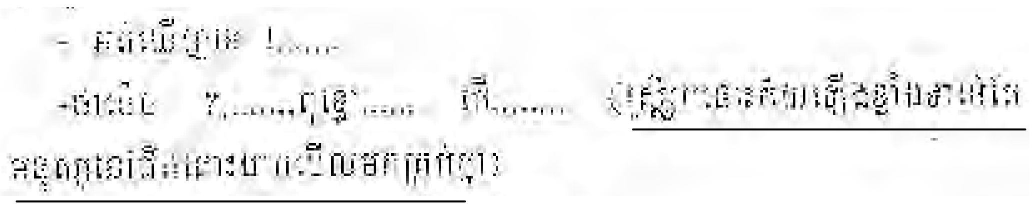

- ไม่พบ !......

- ว่าไงนะ ?.......พุทโธ่....หรือ ..ถ้างั้น ...(**หญิงสาวคนนั้นก็ร้องไห้โฮเสียงดังจนทุกคนที่อยู่ใกล้บริเวณนั้นต่างหันมามอง**)

(น.2)

อีกตัวอย่าง การบรรยายในวงเล็บที่แสดงพฤติกรรมตัวละคร

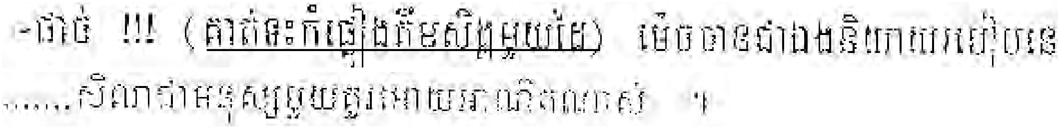

- เพี๊ยะ !!! (**เขาตบคืมสิงห์หนึ่งที**) ทำไมเอ็งถึงได้พูดแบบนี้.......ศิลาเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่น่าสงสารมาก

(น.95)

ใช้บรรยายบอกชื่อตัวละครที่พูดข้อความนั้นๆ ในบทสนทนา

1.

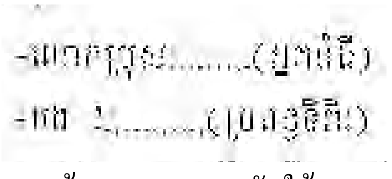

- คุณผู้ชาย.........(คนรับใช้)

- คุณพี่ !......(ภรรยาคนที่สอง)

(น.11)

2.

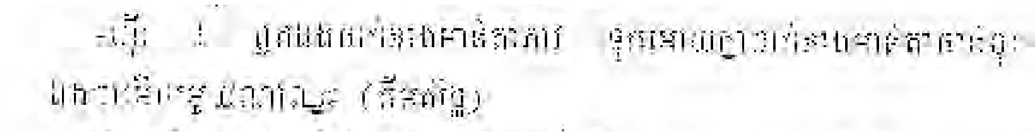

- หึ ! พวกเอ็งแทงไก่ตาภาว เหลือให้ฉันแทงไก่ตาจัน เอ็งคอยดูตัวไหนจะชนะ (คืมสิงห์)

(น.18)

ตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ผู้แต่งบรรยายโดยใช้เครื่องหมายวงเล็บนี้ ช่วยให้นวนิยายมีความสมบูรณ์และตัวละครมีความสมจริง

6.4 การใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ " ! "

การใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ " ! " ในนวนิยายเรื่องนี้ ผู้แต่งใช้เขียนข้างหลังคำอุทาน เพื่อแสดงอารมณ์ของผู้พูดในขณะนั้น

ตัวอย่างประโยคที่ผู้แต่งใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ " ! " เขียนข้างหลังคำเพื่อแสดงการอุทาน ของผู้พูด

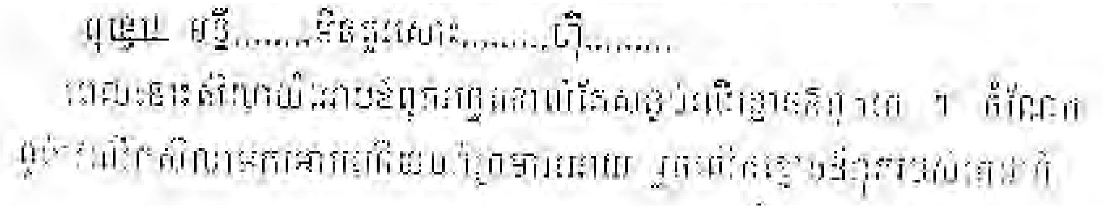

- **พุทโธ่ !** มุนนี....ไม่น่าเลย....ฮึ.....

ตอนนั้นศิลาร้องไห้กอดพ่อ จนกระทั่งสลบอยู่บนศพพ่อของเขา ส่วนอาแก้วอุ้มศิลามากอดแล้วโบกผ้าขาวม้าพัดให้ แล้วอุ้มศพพ่อของเขาวาง

(น.15)

อีกตัวอย่างที่ ผู้แต่งใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์เป็นจำนวนมาก ร่วมกับบทสนทนา แสดงการเน้นอารมณ์ของตัวละคร ดังนี้

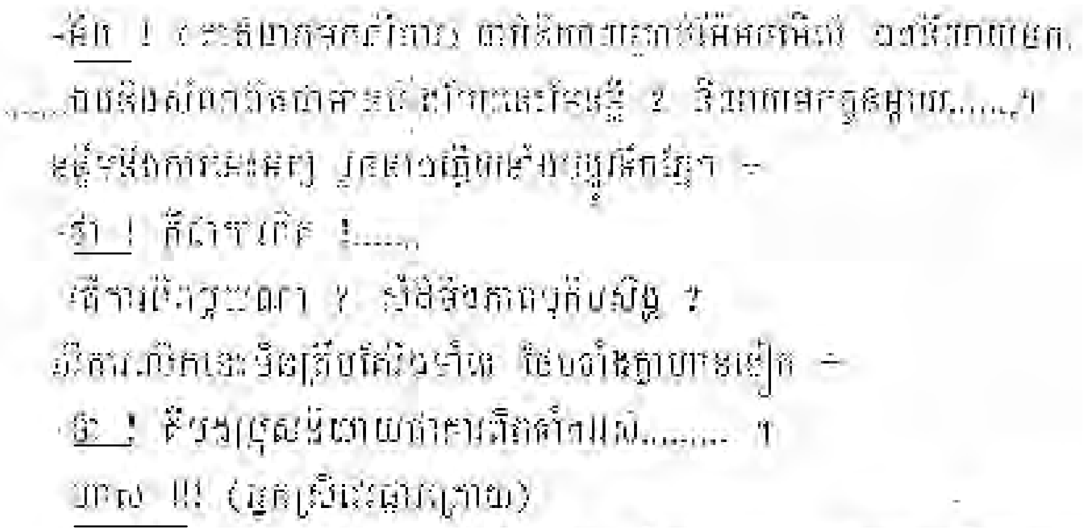

- อา ! (เธอหันมาหาฉรีการ) รีบพูดบอกแม่มาเร็ว เอ็งพูดมา...เอ็งกับศิลาความจริงมีเรื่องแบบนี้หรือไม่ ? พูดมาลูกแม่...?

ด้วยความอึกอัก นางจึงตอบพร้อมทั้งน้ำตา

- จ้า ! เป็นความจริง !.....

- อันไหนคือความจริง ? คำของอาภาพหรือคึมสิงห์ ?

คราวนี้ฉรีการไม่เพียงแต่มั่นคง แถมทั้งยังกล้าหาญอีก

- จ้ะ ! คือที่พี่พูดเป็นความจริงทั้งหมด......

- หา...!!! (นางหงายหลัง)

(น.59)

กลวิธีการแต่งนวนิยาย โดยใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์นี้ ถือว่าผู้แต่งใช้ได้อย่างเหมาะสมกับอารมณ์ของตัวละคร

จากการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆของนวนิยายเรื่อง “กุหลาบศรีโสภณ” ยึม สำฌาง ได้วางโครงเรื่องไว้อย่างน่าสนใจ โครงเรื่องใหญ่และโครงเรื่องย่อยมีความสอดคล้องกัน ใช้ความขัดแย้งระหว่างตัวละครมาเป็นปมปัญหาสำคัญในการดำเนินเรื่อง อีกทั้งยังได้กำหนดบทบาท พฤติกรรมของตัวละครให้คล้ายกับมนุษย์ บรรยายฉากได้ชัดเจน และใช้บทสนทนาเหมาะสมกับพฤติกรรมของตัวละคร เพื่อความสมจริง น่าติดตาม นอกจากนั้นผู้แต่งยังใช้สำนวนเปรียบเทียบถ่ายทอดความรู้สึก ให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมไปกับผู้แต่ง ซึ่งนับได้ว่านวนิยายเรื่อง “กุหลาบศรีโสภณ” เป็นนวนิยายเขมรที่น่าอ่านและน่าศึกษา

บทที่ 4

ภาพสะท้อนชีวิตคนเขมร จากนวนิยายเรื่อง "กุหลาบศรีโสภณ"

นวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ของ ยืม สำณาง สะท้อนชีวิตคนเขมร ทำให้เรารู้จักการประกอบอาชีพ ค่านิยม ชีวิตความเป็นอยู่และความเชื่อของคนเขมร ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่า และมีประโยชน์ในด้านการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านว่า มีความเหมือนหรือแตกต่างจากประเทศเราอย่างไรบ้าง

ภาพสะท้อนที่พบในนวนิยายเรื่องนี้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ภาพสะท้อนทั่วไปในสังคมเขมร และภาพสะท้อนความเป็นอยู่ในครอบครัวของชาวเขมร ดังต่อไปนี้

1. ภาพสะท้อนทั่วไปในสังคมเขมร

ภาพสะท้อนทั่วไปในสังคมเขมร ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ เป็นภาพความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ผู้แต่งกล่าวถึง คนในชนบทมีอาชีพเป็นเกษตรกร ทำไร่ ทำนา ความแตกต่างทางฐานะระหว่างอาชีพพ่อค้า ครู และเกษตรกร ทำให้มีความเหลื่อมล้ำทางสังคม ระหว่างคนรวยกับคนจน นอกจากนี้ผู้แต่งยังสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมด้านการเมืองขณะที่แต่งนิยายเรื่องนี้ ว่าอยู่ในช่วงการเลือกตั้งครั้งแรกของ พระราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1.1 ความเหลื่อมล้ำในสังคมเขมร

ผู้แต่งสะท้อนในนวนิยายเรื่องนี้ว่าสังคมเขมร มีความเหลื่อมล้ำกัน มีการแบ่งชนชั้นคนรวย คนจน มีความแตกต่างกันมากในเรื่องสภาพความเป็นอยู่ ดังนี้

ตัวอย่างที่แสดงว่า มุนนี มีความเป็นอยู่ที่น่าเวทนา คือในตอนที่เขาล้มป่วย ต้องนอนอยู่ภายในกระท่อมที่ซอมซ่อ ดังนี้

ចំណែកឪពុករបស់[illegible]
ដែលកំពុងដេកថ្ងូរ ស្រវេស្រវាទៅក្នុងខ្ទម[illegible]
ធ្លាក់ចុះពីលើគ្រែឫស្សី ដែលមានរមស៊ីពុក[illegible]មិនទាន់[illegible]
[illegible]យ៉ាងលំបាកវេទនា ។

ส่วนพ่อของเขาซึ่งกำลังนอนไอ กระเสาะกระแสะ**อยู่ในกระท่อมซอมซ่อ** พยายามขยับตัวให้พ้นจากหยดของน้ำฝนนั้น ก็ตกลงจากแคร่ไม้ไผ่ ซึ่งมีเครื่องช่วยพยุงอยู่แต่ก็คว้าไว้ไม่ทัน จึงตกลงมากองบนพื้นอย่างยากลำบากเวทนา

(น.14)

ส่วนคฤหาสน์ของคึมหุงที่อยู่ในอำเภอศรีโสภณนั้น สร้างแบบทันสมัยเป็นวิลล่า (Villa) แสดงถึงความเป็นอยู่ที่หรูหรา แตกต่างไปจากสภาพกระท่อมของมุนนี ดังนี้

[illegible]
[illegible]
[illegible] ។ [illegible]
ក្បូរក្បាច់តាមប្រាសាទបន្ទាយស្រី ។

ถ้าเราหันมามองถนนทางทิศใต้ และด้านตะวันตกที่เฉียงกับที่ว่าการจังหวัด จะเห็นบ้านหลังหนึ่ง **สร้างแบบโบราณประยุกต์ ตามสมัยของศตวรรษที่ 20 เรานี้ บ้านหลังนี้ หากเรียกตามสมัยปัจจุบันคือวิลล่า (Villa) เขมร ที่ตกแต่งด้วยลวดลายแบบปราสาทบันทายศรี**

(น.5)

อีกตัวอย่าง ที่ผู้แต่งเปรียบเทียบให้เห็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตของเด็กยากจนและเด็กกรุงได้ชัดเจน คือตอนที่พ่อของศิลาล้มป่วย ศิลาต้องเข้าป่าไปหาสมุนไพรมาต้มให้พ่อกิน ซึ่งหากเป็นเด็กที่อยู่ในเมืองกรุงก็จะวิ่งเล่นหรือไม่ก็นั่งเรียนหนังสืออย่างสุขสบาย ดังนี้

បន្ទាប់ពីគឹមហុងបែកទៅ ឪពុកសីលាធ្លាក់ខ្លួនឈឺយ៉ាងខ្លាំង ធ្វើអោយសិលាក្លាយជាគ្រូពេទ្យទាំងក្មេងវ័យ ហើយជាមេគ្រួសារទាំងកុមារដែរ ។ មើលចុះបើក្មេងជាអ្នកទីក្រុងសមនៅអង្គុយក្នុងសាលា ឬក្នុងផ្ទះរត់លេង ។ ប៉ុន្តែផ្ទុយពីក្មេងទាំងនោះ សិលាកំពុងដើរក្នុងព្រៃ ក្រោមភ្លៀងរលឹមស្រិចៗ ហើយអាចស្ពាយថង់មួយនិងខ្លួនរបស់គេប្រឡាក់ស្រមឹកសុទ្ធតែភក់ ។ បើយើងតាមសកម្មភាពគេពេលនេះ

หลังจากที่คึมหุงแยกไป พ่อของศิลาก็ล้มป่วยอย่างหนัก ทำให้ศิลากลายเป็นหมอตั้งแต่วัยเยาว์ และเป็นหัวหน้าครอบครัวตั้งแต่ยังเด็กด้วย ดูเอาเถอะถ้าเป็นเด็กในเมืองกรุงคงจะนั่งอยู่ในโรงเรียนหรืออยู่บ้านวิ่งเล่น ตรงข้ามจากเด็กเหล่านั้น ศิลากำลังเดินอยู่ในป่าภายใต้สายฝนที่ตกพรำๆ และสะพายย่ามเนื้อตัวเปรอะเปื้อนโคลน

(น.14)

เมื่อพ่อของศิลาตายไปแล้ว ศิลาก็กลายเป็นเด็กกำพร้าต้องไปขอทานในตลาด เป็นภาพที่ผู้แต่งสะท้อนชีวิตความเป็นจริงของเด็กที่ยากจนในพระราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งยังเป็นปัญหาสังคมของเขมรที่มีปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ดังนี้

វ័យទើបតែប្រាំបីឆ្នាំ បែរជាទទួលរងទុក្ខលំបាកយ៉ាងនេះ ។ គួរអោយអនិច្ចាព្រហ្មលិខិតអើយ ម្ដេចធ្វើបាបក្មេងដ៏តូចយ៉ាងនេះ តើវាសនារបស់សិលាទៅជាយ៉ាងណា ?.......តើស្រុកស្វាយចេកអាចចិញ្ចឹមអោយសិលារស់បានទេ ។.......

មួយអាទិត្យកន្លងអ្វីៗដែលនឹកមិនដល់ពេលនេះ បែរជាលេចចេញនូវលើរូបសិលាជាក្មេងទុគតិយ៉ាងនេះ ? ព្រះអើយមើលចុះដេកអោយក្រវៀនៗ នៅនឹងតូបចិនក្នុងផ្សារស្វាយចេកជាមួយក្មេងៗនិងមនុស្សពិការពីរបីនាក់ ដែលជាអ្នកសុំទានក្នុងផ្សារនេះ

วัยเพิ่งจะแปดปี ต้องมารับความทุกข์ยากลำบากอย่างนี้ ควรให้อนิจจา พรหมลิขิตเอ๋ยทำไมทรมานกับเด็กตัวเล็กอย่างนี้ แล้ววาสนาของศิลาต่อไปจะเป็นอย่างไร ?....เมืองสวายเจกจะสามารถเลี้ยงดูให้ศิลาอยู่ได้หรือ

หนึ่งอาทิตย์ผ่านไป อะไรๆ ที่นึกไม่ถึงตอนนี้เปลี่ยนให้ศิลาเป็นเด็กที่มีความทุกข์อย่างนี้ คุณพระเอ๋ยดูเถอะ นอนขดอยู่ที่กระท่อมจีนในตลาดสวายเจกกับเด็กๆ และคนพิการสองสามคน ซึ่งเป็นคนขอทานในตลาดนี้

(น.16)

ตัวอย่างที่ผู้แต่ง แสดงความเหลื่อมล้ำทางสังคม เรื่องความยากจนผ่าน อาแก้วเพื่อนบ้านของมุนนี ที่มาช่วยเหลือศิลา ในเวลาที่มุนนีกำลังจะเสียชีวิต ไม่สามารถส่งมุนนีไปโรงพยาบาลได้ เพราะความจน ดังนี้

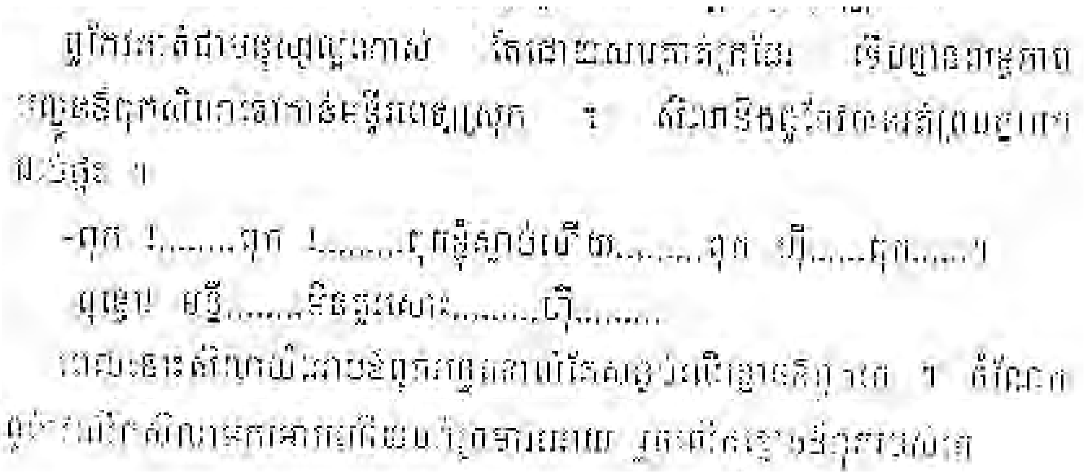

อาแก้วเป็นคนดีมาก แต่ด้วยความยากจน จึงไม่สามารถส่งพ่อของศิลาไปยังโรงพยาบาลจังหวัดได้ ศิลาและอาแก้ว วิ่งมาถึงบ้านพร้อมกัน

- พ่อ !...พ่อ !....พ่อฉันตายแล้ว...พ่อ ฮื่อ...พ่อ....

- พุทโธ่ ! มุนนี....ไม่น่าเลย....ฮึ.....

ตอนนั้นศิลาร้องไห้กอดพ่อ จนกระทั่งสลบอยู่บนศพพ่อของเขา ส่วนอาแก้วอุ้มศิลามากอดแล้วโบกผ้าขาวม้าพัดให้ แล้วอุ้มศพพ่อของเขา

(น.15)

ผู้แต่งสะท้อนความคิดเรื่องอำนาจของเงิน ที่ทำให้คึมหุงมีระดับความเป็นอยู่เหนือกว่าคึมทีน เพราะคึมหุงประกอบอาชีพพ่อค้า ผ่านตัวอย่างดังนี้

ចំណែកគីមទីនដែលជាមិត្តភក្តិរបស់គាត់វិញ គេជាមិត្តស្មោះត្រង់បំផុត ហើយសុភាពរាបសារទៀត ប៉ុន្តែគាត់នឹងអ្នកស្រីសិការធ្លាប់ជាសង្សារចាស់កាលនៅរៀន ទោះជាឥឡូវនេះអ្នកស្រីក្លាយជាប្រពន្ធសំឡាញ់គាត់ទៅហើយ ក៏គាត់នៅតែដៀងកន្ទុយភ្នែកព្រឹកល្ងាចដែរ ។ ចំណែកអ្នកស្រីសិការក៏ដូចគ្នា ព្រោះគាត់ធ្លាប់ស្រលាញ់គ្នា តែដោយសារលោកហុងជាមនុស្សមួយដែលប៉ិនធ្វើអោយស្រីៗលង់ស្នេហ៍ដោយពុំដឹងខ្លួន ទើបអ្នកស្រីក្លាយជាចំណីរបស់គាត់ទាំងបងទាំងប្អូនទៅ ។ នេះហើយអំណាចនៃការអាណិត អំណាចនៃទឹកប្រាក់របស់គាត់ ។ គិតទៅព្រហ្មលិខិតពិតជាអយុត្តិធម៌ណាស់ ចំពោះមនុស្សលោកដែលមានបេះដូងស្មោះត្រង់ដូចជាគីមទីន ។

ส่วนคึมทีนซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเขานั้น เขาเป็นเพื่อนที่ซื่อสัตย์ที่สุด แล้วก็มีความสุภาพเรียบร้อย แต่เขาและสิการเคยเป็นคนรักเก่าเมื่อครั้งยังเรียนอยู่ แม้ว่าตอนนี้หญิงสาวกลายเป็นภรรยาของเพื่อนรักไปแล้ว เขาก็ยังเฝ้าแอบมองอยู่ทุกเช้าเย็น ส่วนสิการก็เช่นกันเพราะพวกเขาเคยรักกัน แต่ด้วยความที่หุงเป็นคนที่เก่งทำให้สาวๆหลงเสน่ห์โดยไม่รู้ตัว เธอจึงกลายเป็นอาหารของเขาทั้งพี่ทั้งน้อง นี่แหละคืออำนาจของความเห็นอกเห็นใจ อำนาจเงินของคึมหุง คิดไปแล้วพรหมลิขิตไม่ยุติธรรมเหลือเกิน ต่อมนุษย์โลกที่มีใจซื่อตรงอย่างเช่น คึมทีน

(น.13)

ผู้แต่งสะท้อนเรื่องการนับถือเงินทองว่า คนมีเงินมักมีเมียน้อย คึมหุงเป็นเศรษฐีมีเงินจึงสามารถแต่งงานมีเมียได้ถึงสองคน ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของคนมีเงิน ทุกคนก็ให้ความนับถือ ตัวอย่าง คำพูดของสิการ ที่สะท้อนเรื่องนี้

-គាត់ប្រែប្រួលហើយ គាត់ក្លាយទៅជាមនុស្សឆេវឆាវ......គ្មានធម៌មេត្តាគាត់មិនដែលយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះប្អូនទេ......ឥឡូវនេះរឹតតែស្អប់ប្អូនទៅទៀត.....ប្អូនមិនយល់សោះ ហេតុអីបានជាប្អូនយកគាត់ធ្វើជាប្តី ....ហ៊ឹះ.......ហ៊ឹះ.....ឬមួយក៏ដូចជាគេនិយាយថា <u>អ្នកមានលុយត្រូវតែមានប្រពន្ធចុង</u> បានជាគាត់យកប្អូនធ្វើជាប្រពន្ធចុង ?.......ប្អូនយកគាត់ជាប្តីគឺខុសតាំងពីដំបូងមកម្ល៉េះ......ហ៊ឹះ ម្តាយប្អូនមិនគួរអោយប្អូនធ្វើជាប្រពន្ធចុងគាត់ទេ.......នេះមកពីបងស្រី..........ឥឡូវគាត់មិនសួររវល់នឹងប្អូនទេ....... ។

- เขาเปลี่ยนไปแล้ว เขากลายไปเป็นคนฉุนเฉียว.....ไม่มีความเมตตาธรรม เขาไม่เคยเอาใจใส่ต่อน้องเลย....ตอนนี้ยิ่งเกลียดน้องไปอีก....น้องไม่เข้าใจเลย เพราะอะไรน้องถึงได้เอาเขามาเป็นสามี...ฮึ......ฮือ...หรืออีกอย่างก็เหมือนที่เขาพูดว่า **คนมีเงินมักมีเมียน้อย** เขาจึงได้เอาน้องมาทำเป็นเมียน้อย ?...... น้องเอาเขามาเป็นสามี คือมันผิดมาตั้งแต่ต้นแล้ว.....ฮื่อ.....แม่ของน้องไม่ควรให้น้องเป็นเมียน้อยเขาเลย..... นี่ก็มาจากพี่สาว.... เดี๋ยวนี้เขาก็ไม่ค่อยสนใจกับน้องเลย...

(น. 73)

1.2 การประกอบอาชีพ

ผู้แต่งสะท้อนการประกอบอาชีพที่ปรากฏในเรื่องกุหลาบศรีโสภณ โดยผ่านตัวละครแสดงให้เห็นว่าในพระราชอาณาจักรกัมพูชามีการประกอบอาชีพต่างๆเช่น เกษตรกร คนงานรับจ้าง ครู และพ่อค้า ดังต่อไปนี้

อาชีพเกษตรกร

ภาพอาชีพเกษตรกรที่ผู้แต่งบรรยายผ่านนวนิยายเรื่องนี้ สะท้อนถึงความเป็นอยู่ที่ลำบากของผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ดังตัวอย่าง

-គឹមហុង ....ខ្ញុំយល់ពីចិត្តឯង ប៉ុន្តែ.....ខ្ញុំមិនចង់ឲ្យ
ស៊ីឡាក្លាយជាអ្នកស្រែចំការទេ ព្រោះការងារនេះហត់ណាស់ ខ្ញុំមិនចង់ឲ្យ
កូនលំបាកទេ......

- คึมหุง ! ......ฉันเข้าใจความรู้สึกของแกดี แต่....ฉันไม่อยากให้ศิลามันกลายเป็นชาวไร่ชาวนา เพราะการทำงานอย่างนี้มันเหนื่อยมาก ฉันไม่อยากให้ลูกลำบาก

(น.10)

ผู้แต่งสะท้อนว่า การที่มุนนีไม่สามารถส่งเสียให้ศิลาเรียนหนังสือได้ เหมือนกับเด็กอื่นๆ เพราะมาจากเขาประกอบอาชีพชาวไร่ ชาวนา จึงมีรายได้เพียงเล็กน้อย

[illegible]

พ่อของศิลามองหน้าคืมหุง ทั้งใบหน้าที่ครุ่นคิด แล้วตอบ

- นี่เป็นความเคยชิน ของฉันไปแล้ว ตั้งแต่แต่งงานก็มาอยู่ที่นี่ ประกอบอาชีพทำไร่ทำสวนทั้งสองคนสามีภรรยา จนกระทั่งแม่ของศิลาเขาตายจากไป ตั้งแต่เขาอายุได้หนึ่งปีนั่นแหละ

อามุนนีดึงเอาผ้าขาวม้าปัดยุงให้ลูกแล้วพูดต่อว่า

- ฉันสงสารมันมากที่ต้องกำพร้าแม่ตั้งแต่ยังเล็ก แล้วมาถึงตอนนี้ **ฉันยังไม่มีความสามารถให้มันเข้าเรียนได้เลย**.......เฮ้อ...

(น.10)

ผู้แต่งสะท้อนถึงภาพรวมของเกษตรกร ในฤดูฝนที่ต้องออกไป ทำไร่ ทำนา ดังนี้

[illegible]

เดือนเก้า เป็นเดือนหนึ่งที่ท่วมท้นไปด้วยสายฝนที่ตกอย่างหนัก และผู้คนก็ไม่ค่อยอยู่บ้านกันนัก เพราะเป็นฤดูหนึ่งซึ่งชาวกสิกรมีงานยุ่ง

(น.2)

อาชีพครู

การเปลี่ยนอาชีพของคึมหุง จากที่เคยเป็นครู ไปเป็นพ่อค้า สะท้อนว่าอาชีพครู มีรายได้น้อย ทำให้เขาต้องละทิ้งอาชีพครูไปเป็นพ่อค้า เพื่อให้มีฐานะร่ำรวยขึ้น ผู้แต่งบรรยายไว้ดังนี้

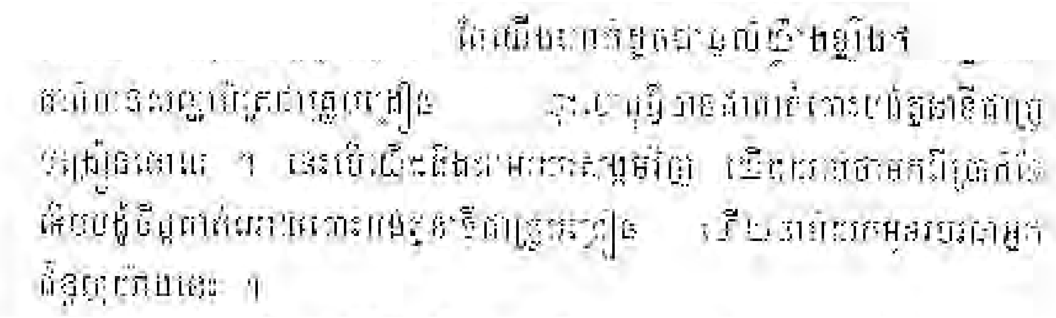

แต่เรากลับฉงนสงสัยอย่างมากว่าเขามีปริญญาบัตรเป็นถึงครูสอนหนังสือ แล้วด้วยเหตุอะไรเขาจึงละทิ้งหน้าที่การเป็นครูสอนหนังสือไป นี่หากเรารู้ตามสภาพสังคม เราจะเข้าใจได้ว่ามาจากเงินเดือน จึงกดดันเขาให้ละทิ้งหน้าที่จากการเป็นครูสอนหนังสือ แล้วมาเริ่มอาชีพทำมาหากินเป็นพ่อค้าอย่างนี้

(น.13)

นอกจากนี้ การประกอบอาชีพครูที่ผู้แต่งแทรกไว้ในเรื่องนี้ เหมือนเป็นการประชดประชันอาชีพครู เนื่องจากผู้แต่งมีอาชีพเป็นครูที่วิทยาลัยสมเด็จโอ จังหวัดบันทายมีชัย จึงได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องความประพฤติของเด็ก ผู้แต่งเปรียบเทียบไว้ว่า ถ้าหากเด็กมีความประพฤติไม่เหมาะสมหรือทำทุจริต คนในสังคมก็จะประณามคนที่เป็นครูผู้สอน ไม่มีใครโทษตัวเด็กหรือพ่อแม่ โดยผู้แต่งได้เปรียบเทียบครูเป็นดั่งเรือที่คอยส่งผู้โดยสาร คือนักเรียนให้ถึงฝั่งอย่างปลอดภัย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ទោះបីជាមានការអប់រំយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មានសិស្សខ្លះខូចគេចរេះមិនចូលសាលា ហើយថែមទាំងទៅបង្ករឿងរ៉ាវនៅក្រៅរបងសាលាថែមទៀត ។ រឿងនេះធ្វើអោយលោកគ្រូអ្នកគ្រូមួយចំនួន មានការលំបាកចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ព្រោះថាគ្រូបង្រៀនជាទូកដែលគេសុំឆ្លងទៅត្រើយម្ខាង លុះគេដល់ត្រើយហើយ គេច្រើនតែភ្លេចទូកនោះ ។ ដូចសុភាសិតខ្មែរថា "កូនគេពូកែដោយសារពូជ ដល់កូនគេរៀនមិនកើត គេថាដោយសារគ្រូបង្រៀនមិនកើត" នេះគ្រូបង្រៀន ? ។

ถึงแม้ว่าจะมีการให้การศึกษาอย่างไรก็ตาม ก็ยังมีนักเรียนบางส่วนเสียคนเกเร ไม่เข้าโรงเรียน แล้วแถมยังก่อเรื่องนอกรั้วโรงเรียนเพิ่มอีก เรื่องนี้ทำให้ครูบาอาจารย์ทั้งครูผู้หญิงครูผู้ชายจำนวนหนึ่ง มีความลำบากใจมาก **เพราะว่าครูคือเรือที่เขาขอข้ามไปอีกฝั่ง** จนเมื่อเขาถึงฝั่งแล้ว เขามักจะลืมเรือลำนั้น ดังสุภาษิตที่ว่า " ลูกใครเก่งท่านว่าเป็นเพราะเชื้อสาย หากลูกท่านเรียนไม่ได้ดี ท่านว่าเป็นเพราะครูสอนไม่ดี " นี่หรือผู้เป็นครู ?

(น.26)

อาชีพพ่อค้า

ผู้แต่งสะท้อนภาพอาชีพพ่อค้าในนวนิยายไว้ว่า ภายในพระราชอาณาจักรกัมพูชามีการติดต่อการค้าระหว่างประเทศ ทำรายได้ให้กับผู้ประกอบอาชีพพ่อค้าดีมาก ทำให้ผู้ประกอบอาชีพนี้มีฐานะร่ำรวย แม้แต่คึมหุง ก็ลาออกจากอาชีพครู หันมาทำการค้าส่งออกข้าว มีรายได้ค้ำจุนครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างที่แสดงให้รู้ว่าพระราชอาณาจักรกัมพูชา มีการส่งออกข้าวไปขายยังต่างประเทศ ผู้แต่งบรรยายไว้ในบทสนทนาระหว่างคึมทีนกับคึมหุง ดังนี้

[illegible]

[illegible]

- คึมทีน !....หลายวันนี้ที่โรงงานเป็นอย่างไรบ้าง ?
- ไม่มีอะไร !....หลายวันนี้เพิ่งส่งข้าวสารได้ 6 - 7 ตัน ไปเวียดนาม

(น.12)

อีกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นว่าอาชีพพ่อค้านั้นเป็นอาชีพที่มีรายได้ดีมาก คือ การเปลี่ยนแปลงของคืมทีน หลังจากที่เขาออกมาจากบ้านของคืมหุงแล้ว คืมทีนก็ทำมาหากินด้วยตนเอง เขาได้พบกับเพื่อน ชักชวนให้ทำการค้าขาย จนสามารถสร้างฐานะให้เขาเป็นเศรษฐีคนหนึ่งในกรุงพนมเปญ ดังนี้

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ក្លាយជា [illegible] ។

ส่วนคืมทีนซึ่งมาประกอบอาชีพตั้งหน้าทำมาหากินอยู่ที่พนมเปญ แต่แรกเขาเป็นคนถีบสามล้อ แล้วเพื่อนของเขาชื่อ ยีสุผล มาจากประเทศออสเตรเลีย มาเปิดบริษัทนำเข้าและส่งออกบนแผ่นดินกัมพูชา เขาก็ได้รับผิดชอบแทนเพื่อนของเขา และรู้จักทำมาหากิน มีกำไร จนกลายเป็นเถ้าแก่เล็กๆ คนหนึ่งอยู่ที่พนมเปญ

(น.104)

1.3 ภาพสะท้อนด้านการเมือง

ในเรื่องนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงเหตุการณ์การเมืองในช่วงปี ค.ศ.1996 (พ.ศ.2539) ซึ่งเป็นปีที่มีการเลือกตั้ง โดยสะท้อนว่า คนในสังคมเขมรให้ความสนใจเรื่องการเลือกตั้ง โดยเฉพาะครูบาอาจารย์ ต่างพากันคุยแต่เรื่องการเมืองที่มีขึ้นเป็นครั้งแรกในพระราชอาณาจักรกัมพูชา ดังนี้

ព្រឹកនេះនៅសាលាលោកគ្រូនាំគ្នាគិតតែពីរឿងគណបក្ស ព្រោះជាពេលបោះឆ្នោតលើកទីមួយនៅលើទឹកដីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាយើងនេះ ។ ហេតុនេះសិស្សសាលាក៏មិនសូវបានរៀន គេទាំងប្រាំនាក់ក៏នាំគ្នាទៅមើលគេជល់មាន់នៅវត្តចំការខ្នុរ ខាងជើងភ្នំស្វាយទាំងអស់គ្នាតែម្តង ។

เช้านี้ที่โรงเรียน ครูต่างพากันคิดแต่เรื่องพรรคการเมือง เพราะเป็นช่วงเวลาเลือกตั้งครั้งแรกบนแผ่นดินพระราชอาณาจักรกัมพูชาของเรานี้ ด้วยเหตุนี้เองนักเรียนก็ไม่ค่อยได้เรียน พวกเขาทั้งห้าคน ก็พากันไปดูเขาชนไก่ที่วัดจำการขนุน ทางทิศเหนือของพนมสวายด้วยกันทุกคน

(น.17)

ผู้แต่งสะท้อน ให้เห็นภาพพระราชอาณาจักรกัมพูชา อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาประเทศและมีความสุขสบายเหมือนสมัยสังคมราษฎร์นิยม บรรยายไว้ดังนี้

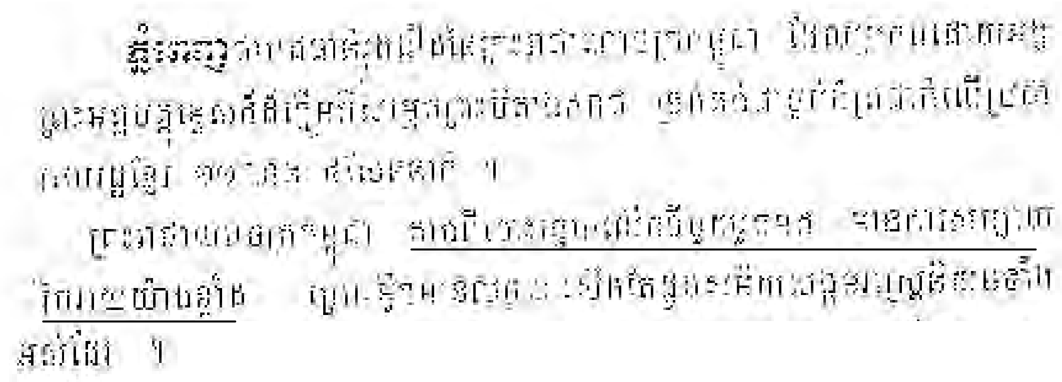

พนมเปญเป็นราชธานีที่รุ่งเรืองของพระราชอาณาจักรกัมพูชา ที่ประกอบด้วย องค์พระประมุขอันโดดเด่นคือสมเด็จพระบิดาเอกราช ทรงเป็นร่มเงาอันเย็นฉ่ำแก่ประชาชนชาวเขมร 11 ล้าน 5 แสนคน

พระราชอาณาจักรกัมพูชา **ตั้งแต่มีการเลือกตั้งครั้งแรกที่ผ่านมาแล้ว มีความสุขสบายอย่างมาก** เพราะอะไรๆ มีลักษณะเหมือนสมัยสังคมราษฎร์นิยม อยู่เหมือนเดิม

(น.104)

ตามการปกครองแบบประชาธิปไตย ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน การเปลี่ยนมาเป็นระบบประชาธิปไตยในพระราชอาณาจักรกัมพูชา ในช่วงแรกเริ่มนั้น คนในสังคมบางคนที่ยังคงยึดติดกับแนวปฏิบัติเดิมๆ ก็อาจจะไม่พอใจ ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้ง

ตัวอย่าง คึมหุงแสดงความไม่พอใจ กับความคิดของลูกสาวและศิลา ที่อ้างระบบประชาธิปไตย แบบสมัยใหม่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ มาอบรมสั่งสอนตน เพราะเขายังยึดติดความคิดแบบเดิมๆ จึงรู้สึกขัดใจมาก ที่ลูกมีความคิดไปอีกทางหนึ่ง ซึ่งไม่เหมือนที่ตนเคยยึดถือมา ดังนี้

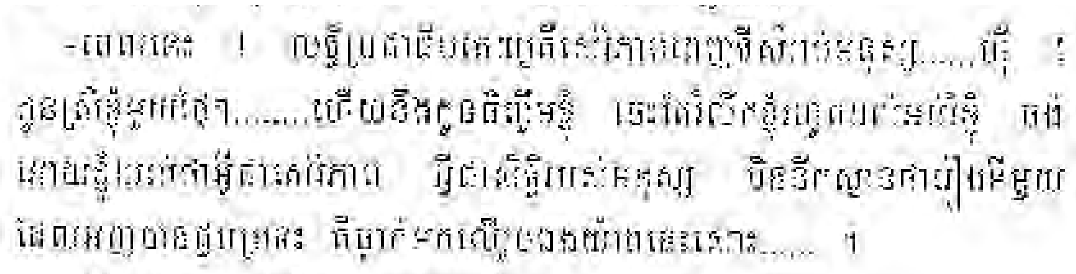

- ตอนนี้ ! ระบบประชาธิปไตยคือมีความเสรีภาพอย่างเต็มที่สำหรับมนุษย์... ฮึ ! ลูกสาวฉัน วันหนึ่งๆ ....และลูกเลี้ยงฉัน มักจะเตือนให้ฉัน จนถึงขั้นอบรมฉัน อยากให้ฉันเข้าใจว่า อะไรคือเสรีภาพ อะไรคือสิทธิของมนุษย์ นึกไม่ถึงว่าเรื่องแรกที่กูได้พบ มาตกเป็นเรื่องของตัวเองอย่างนี้......

(น.85)

ภาพสะท้อนด้านการเมืองของพระราชอาณาจักรกัมพูชา ในเรื่องกุหลาบศรีโสภณ แสดงให้เห็น ช่วงแรกที่ประเทศกำลังเข้าสู่ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่คนในสังคมขณะนั้นให้ความสนใจมาก มีการลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้ง เลือกตั้ง จนผ่านหลังการเลือกตั้ง นอกจากนี้ ยังสะท้อนว่าผู้แต่ง มีแนวโน้มสนับสนุนฝ่ายพระมหากษัตริย์ ด้วยการเขียนชื่นชมองค์ประมุขที่ทรงเป็นร่มเงาให้แก่ประชาชนชาวเขมรถึง 11ล้าน 5 แสนคน ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่า เรื่องกุหลาบศรีโสภณ เป็นเรื่องที่สะท้อนเหตุการณ์ในช่วงปี ค.ศ.1996 ซึ่งเป็นปีการเลือกตั้งครั้งแรก จนถึงปี ค.ศ.1997

2. ภาพสะท้อนความเป็นอยู่ในครอบครัว

ผู้แต่งสะท้อนสภาพครอบครัว ความผูกพันในครอบครัว บทบาทของผู้นำครอบครัว และชีวิตของผู้หญิงในครอบครัวเขมร ผ่านนวนิยายเขมรเรื่องกุหลาบศรีโสภณ ดังนี้

2.1 สภาพครอบครัวของคึมหุง

สภาพครอบครัวของชาวเขมรที่สะท้อนจากครอบครัวของคึมหุง มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ มีสมาชิกหลายคน ได้แก่ คึมหุง รัตน์ภรรยาคนแรก คึมสิงห์ลูกชายคนโต ฉรีการลูกสาวคนเล็ก สิการภรรยาอีกคนซึ่งเป็นน้องสาวของรัตน์ นอกจากนี้ยังมี คึมทีนเพื่อนของเขามาทำงานและให้อาศัยอยู่ด้วยกัน อาภาพคนรับใช้ เป็นคนเก่าแก่ของตระกูล รวมไปถึงคนใช้คนอื่นๆ อีกด้วย เมื่อพ่อของศิลาตาย เขาก็รับศิลาเข้ามาอยู่ด้วยกันที่บ้านและเลี้ยงดูเป็นลูกบุญธรรม

2.2 ความผูกพันในครอบครัว

คึมหุงเป็นพ่อค้า ต้องเดินทางไปต่างจังหวัดบ่อย ครั้งหนึ่งเขาได้รับอุบัติเหตุ แล้วหายตัวไป ทำให้ทุกคนในบ้านเป็นห่วง เมื่อเขากลับมาอย่างปลอดภัย ภรรยาทั้งสองและลูกๆ ต่างก็ดีใจสะท้อนความผูกพันที่มีให้แก่กัน ดังนี้

ភាពខ្សឹកខ្សួលអាល័យប្ដីធ្វើអោយអ្នកស្រីរ័ត្នលែងខ្មាសអ្នកបំរើ គឺយំអោបនៅចំពោះមុខខ្សឹកខ្សួល ។ ក្រោយពីយំអោបប្ដីរួចមក គាត់បែរជាសំឡឹងមើលមុខប្ដីពីក្បាលដល់ចុងជើង រួចយំអោបម្ដងទៀត ។ ឃើញប្រពន្ធយំយ៉ាងនេះ លោកហុងក៏ចាប់ផ្ដើមបង្ហូរទឹកភ្នែកតិចៗហើយនិយាយទាំងអួលដើមក ÷

-បានហើយៗ........បងលែងអីហើយ ជីវិតបងរួចពីគ្រោះថ្នាក់ហើយ ពេលនេះតទៅបងលែងអោយអូនទាំងពីរនិងកូនព្រួយទៀតហើយ ។

ภาพร้องไห้อาลัยสามี ทำให้รัตน์ไม่อายคนรับใช้ ทั้งร้องและกอดต่อหน้าสะอึกสะอื้น หลังจากที่ร้องไห้โอบกอดสามีแล้ว เธอเหลียวมาเพ่งดูหน้าสามีจากหัวจรดเท้า แล้วร้องไห้กอดสามีอีก เมื่อเห็นภรรยาร้องอย่างนี้ คึมหุงเองน้ำตาก็เริ่มไหลนิดๆ แล้วพูดด้วยเสียงสั่นเครือว่า

- ไม่เป็นไรๆ .....พี่ไม่เป็นไรแล้ว ชีวิตพี่พ้นจากอุบัติเหตุแล้ว ต่อไปนี้พี่จะไม่ให้น้องทั้งสองและลูกเป็นห่วงอีกแล้ว

(น.11)

อีกตัวอย่าง ผู้แต่งสะท้อนความผูกพันเอาใจใส่ของคึมหุงต่อลูกๆ ถึงเขาจะไม่ค่อยมีเวลาให้ เมื่อเขากลับมาจากต่างจังหวัด ก็จะร่วมทานข้าวกับลูกๆและภรรยาทั้งสอง ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมกับการพูดคุยเรื่องในครอบครัว ดังนี้

ជូនថ្ងៃនេះជាថ្ងៃអាទិត្យ ។ ក្រុមគ្រួសារនៃភូមិគ្រឹះដ៏មហាសាលនេះ នៅផ្ទះជុំគ្នាបរិភោគបាយថ្ងៃត្រង់ ។ លោកហុងមានទឹកមុខរីករាយ និយាយជាមួយប្រពន្ធកូនតាំងពីគាត់ចុះទៅទិញស្រូវនៅព្រះនេត្រព្រះមក ពុំសូវបានជួបជុំយ៉ាងនេះទេ ។ គាត់ក៏និយាយជាមួយប្រពន្ធ កូន ព្រមទាំងសារ៉ានិងសំនៀងទាំងរីកប្រិមប្រិយថា÷

-មួយរយៈពេលនេះសុទ្ធតែរវល់ ហើយខានញ៉ាំបាយជាមួយគ្នាយូរហើយ....... ថ្ងៃនេះប្រសើរណាស់ គ្រប់គ្នានៅក្នុងផ្ទះទាំងអស់ ជាពិសេសសារ៉ានិងសំនៀងក៏មកចូលរួមដែរ ។ ឥឡូវប្រសើរហើយ ឯការសិក្សារបស់ពួកឯងក៏ចប់សព្វគ្រប់អស់ ហើយឆ្នាំនេះ នៅតែមួយឆ្នាំទៀតទេ ពួកឯងត្រូវទៅរៀននៅមហាវិទ្យាល័យហើយ។

วันนี้เป็นวันอาทิตย์ ครอบครัวในคฤหาสน์อันใหญ่โตมหาศาลนี้ อยู่ในบ้านร่วมทานอาหารเที่ยงพร้อมกัน คึมหุงมีสีหน้าเบิกบาน คุยกับภรรยาและลูก ตั้งแต่เขาลงไปซื้อข้าวที่พระเนตรพระ กลับมาไม่ค่อยได้พบพร้อมหน้ากันอย่างนี้ เขาก็พูดกับภรรยา ลูก พร้อมทั้งสาราและสำเนียง ด้วยความเบิกบานใจว่า.......

- ช่วงนี้มีแต่งานยุ่ง ไม่ค่อยได้ทานข้าวด้วยกันนานแล้ว......วันนี้ดีจริงได้อยู่พร้อมหน้ากันทุกคน ที่พิเศษ สาราและสำเนียงก็มาร่วมด้วย เวลานี้เป็นโอกาสที่ดีที่สุด ส่วนการศึกษาของพวกเอ็งในปีนี้ก็จะจบกันทุกคน ยังเหลืออีกหนึ่งปี พวกเอ็งต้องไปเรียนที่มหาวิทยาลัยแล้ว

(น.40)

ภาพสะท้อนของคึมหุงในฐานะพ่อบุญธรรม ที่มีความผูกพันต่อศิลา ว่าเขารักและเป็นห่วงศิลา เช่น ตอนที่ศิลาหัวแตก คึมหุงก็เสียใจและห่วงใยกว่าใครๆ ดังนี้

[illegible]

ហ៊ឺ.....! កូនពុក ! ឆាប់ៗជួយនាំវាទៅពេទ្យ.....ឈាមវាហូរច្រើនណាស់.....សិលាកូន.....កូនពុក.....កូនពុកៗ..... ។

สาราซึ่งมาทันฟังคำตอนกลางเรื่อง เขาโกรธศิลามากเขาพุ่งไปดึงขยุ้มคอเสื้อของศิลาแล้วต่อยหนึ่งหมัด ปากแตกเลือดออก คนที่อยู่ที่นี่เข้ามาจับไว้ทุกคนแต่จับไม่อยู่ สาราก็ต่อยอีกหมัดอย่างหนักเข้าที่หน้าศิลา ทำให้เขาล้มไปชนกับมุมโต๊ะกระจกสี่เหลี่ยม ซึ่งเป็นที่วางแจกันดอกไม้ของบ้าน ทำให้หัวของเขาแตกเลือดออกสลบไปชั่วครู่ คืมหุงตกใจอย่างมาก พุ่งมารับหน้าที่ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งเลือดกำลังไหล ด้วยความตกใจ แล้วร้องไห้กอดลูกบุญธรรม

- ฮื่อ.....! ลูกพ่อ ! เร็วเข้าช่วยเอาไปหาแพทย์....เลือดมันไหลมาก....ศิลาลูก.....ลูกพ่อ....ลูกพ่อ ๆ.....

(น.70)

และในตอนที่ศิลาออกจากบ้านไปแล้ว ทิ้งไว้เพียงจดหมายลา คืมหุงก็รู้สึกเสียใจและเป็นห่วงศิลามาก ดังนี้

-មានតែបួនឃ្លាទេឬ ?.....ខ្ញុំអប់រំវា ចិញ្ចឹមវា ខ្ញុំការពារវា យកចិត្តទុកដាក់ចំពោះវា.....វាស្រឡាញ់ពាក្យបួនម៉ាត់មកសងគុណខ្ញុំតែប៉ុណ្ណឹង.........ខ្ញុំចាំស្អែកនេះនាំវាទៅភ្នំពេញរៀនបន្តទៀត........ម៉េចក៏វាទៅមុនខ្ញុំនាំវាទៅ..... ។

- มีแค่สี่ประโยค ?....ฉันอบรมมัน เลี้ยงดูมัน ฉันปกป้องมัน เอาใจใส่กับมัน.....

มันใช้เพียงแค่สี่ประโยค มาตอบแทนคุณฉันเท่านั้น......ฉันว่าพรุ่งนี้จะพามันไปเรียนต่ออีกที่พนมเปญ.....…… ทำไมมันไปก่อนที่ฉันจะพามันไป......

(น.102)

ความผูกพันของแม่ที่มีต่อลูกบุญธรรม เช่นในตอนที่ศิลาหนีออกจากบ้านไป ผู้แต่งกล่าวถึงรัตน์ว่า เธอเจ็บช้ำและเสียใจมาก แสดงถึงความผูกพันที่เธอมีให้ศิลา ดังนี้

-តើវាធ្វើនេះមានន័យថាម៉េច ?,,,,,,,ពាក្យទាំងបួននេះមានន័យថាម៉េច ?,,,,,, គ្រួសាររបស់យើងកាន់តែតិចទៅៗហើយ,,,,,,,, បរិយាកាសកាន់តែស្ងប់ស្ងាត់ទៅហើយដែរ,,,,,,,,,,,,ហេតុអ្វីក៏វាដាច់ចិត្តទៅចោលយ៉ាងនេះ,,,,,,,<u>ពិតមែនតែខ្ញុំធ្លាប់ស្តីបន្ទោសជេរវា ប៉ុន្តែខ្ញុំនៅតែស្រលាញ់វា រាប់អានវាដូចកូនបង្កើតខ្ញុំជានិច្ច</u>,,,,,,, ។

- ที่มันทำอย่างนี้หมายความว่าอย่างไร ?......ประโยคทั้งสี่นี้หมายความว่าอย่างไร ?... ครอบครัวของเรายิ่งเล็กลงๆไปอีก..... บรรยากาศยิ่งเงียบสงัดไปอีก.... เพราะอะไรมันถึงได้ตัดใจทิ้งไปอย่างนี้....**จริงอยู่ที่ฉันเคยว่ากล่าวดุด่ามัน แต่ฉันก็ยังรักมัน นับมันเหมือนเป็นลูกแท้ๆของฉันอยู่เสมอ...**

(น.103)

ความผูกพันของรัตน์ ต่อฉรีการ ลูกสาว แสดงออกโดยมีความห่วงใยและสงสารลูก เมื่อเห็นลูกมีความทุกข์ใจ แม่ก็ยิ่งเจ็บกว่า ถึงจะไม่เห็นด้วย และโกรธในการกระทำของฉรีการ เธอก็ไม่ว่าอะไร แต่กลับไปโทษศิลาแทน ดังตัวอย่างนี้

[illegible]

นางวิงวอนแม่ทั้งน้ำตาไหลพราก นี่แหละหนาความรัก ความรักอาจทำให้มนุษย์กลายเป็นคนกล้าต่อสู้กับอะไรๆทุกสิ่ง ถึงจะเป็นพ่อแม่บังเกิดเกล้าก็ตาม ส่วนรัตน์มองไปที่อาภาพด้วยความเจ็บปวดเต็มหัวอก ที่เธอช่วยปิดบังเรื่องนี้ **ในนามผู้เป็นแม่ เมื่อรู้เมื่อได้ยินประจักษ์แจ้งกับความทุกข์กังวลของลูกอย่างนี้แล้ว ถึงจะโกรธอย่างไรก็ไม่กล้าแสดงปฏิกิริยาออกมา** ให้แข็งกล้าเหมือนคนอื่น แต่เธอกลับไปโกรธศิลา แล้วลั่นปากทั้งจุกแน่น

(น.60)

2.3 ผู้ชายเป็นผู้นำในครอบครัว

ในเรื่องนี้สามีเป็นผู้นำครอบครัวคนสำคัญในการทำมาหากิน หารายได้มาจุนเจือครอบครัว คึมหุงเป็นหัวหน้าครอบครัวนี้ ประกอบอาชีพพ่อค้านำข้าวส่งออกต่างประเทศ เขาต้องดูแลโรงงานหลายแห่งเพื่อเลี้ยงดูคนในบ้านให้อยู่อย่างสุขสบาย

ตัวอย่างที่สะท้อน ความมีอำนาจของผู้นำครอบครัว มีสิทธิขาดในการตัดสินใจ และสามารถว่ากล่าวทุกคนที่อยู่ในบ้าน คึมหุงจำเป็นต้องไล่คึมทีนออกจากบ้าน ทั้งที่ตนเองก็เจ็บปวดใจมาก แต่เพราะการกระทำที่เป็นชู้กันของ คึมทีนและสิการ เป็นตัวอย่างที่ผิด หากเขาไม่ทำอะไรสักอย่าง ก็จะทำให้คนในบ้านไม่เคารพและเชื่อถือเขาอีกต่อไป ดังนี้

[illegible]

-គឹមហុង.....ឯងលែងឲ្យគ្នាចាកចេញពីទីនេះឬ ?
-ត្រូវហើយ !.....អញអោយឯងចាកចេញពីទីនេះ ក្នុងមួយជីវិតនេះឯងកុំមកអោយអញឃើញមុខទៀតឡើយ.......ចាកចេញពីក្រុងស្រីសោភ័ណនេះកាន់តែឆ្ងាយកាន់តែល្អ.......ហើយត្រូវសន្យាជាមួយអញ ក្នុងមួយជីវិតនេះកុំមកជាន់ផ្ទះអញទៀត...... ។

- เอ็งมีเสรีภาพแล้ว (เขาตัดบท) กูไม่ลงโทษเอ็งอีกแล้ว... และกูไม่อยากแค้นอีก .... และก็ไม่รู้ว่าต้องลงโทษเอ็งอย่างไร ?.....กูมอบความเสรีภาพให้เอ็ง ตั้งแต่วันนี้ไปไม่ต้องทำงานอยู่ที่โรงงานอีกแล้ว.......

- คืมหุง....เอ็งให้กันออกจากที่นี่หรือ ?

- ใช่แล้ว !...กูให้เอ็งออกจากที่นี่ ในชั่วชีวิตนี้ เอ็งอย่ามาให้กูพบหน้าอีกเลย... ออกจากเมืองศรีโสภณนี้ยิ่งไกลยิ่งดี .... แล้วต้องสัญญากับกู ในชั่วชีวิตนี้จะไม่ก้าวมาเหยียบบ้านกูอีกด้วย **(น.85)**

2.4 ชีวิตของผู้หญิง

ผู้หญิงในครอบครัวเขมร มีหน้าที่อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี อยู่ในวินัยของบ้าน ในเรื่องนี้ รัตน์เป็นตัวแทนของผู้หญิงเขมรที่เคารพประเพณีและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทำหน้าที่อบรมและดูแลคนในบ้าน

ตัวอย่างบทสนทนาที่สะท้อนบทบาทของรัตน์ที่อบรมศิลา เนื่องมาจาก เธอเห็นว่าศิลามีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม มีความสนิทสนมกับฉรีการมากเกินกว่าความเป็นพี่น้อง เธอจึงต้องตักเตือน ดังนี้

[illegible]

[illegible]

- เอ็งรู้ไหม ตอนที่พวกฉันเอาเอ็งมาเลี้ยงนั้น พวกฉันตั้งใจว่าจะอบรมให้เอ็งกลายเป็นเยาวชนที่ดีคนหนึ่ง ซึ่งมีกริยาสุภาพเรียบร้อย ไม่ใช่มีกิริยาฉุนเฉียวอย่างนี้ ?...ฮึ ! คำพูดของฉันนี้ฟังไป มันไม่ไพเราะไม่น่าฟัง แต่เพื่อความสุขของทุกคน ฉันต้องพูด....อีกอย่างฉันขอฝากให้เอ็งรับปากอีกเรื่อง เอ็งต้องอยู่ห่างจากฉรีการสักหน่อย ต้นปีหน้าเราจะจัดงานแต่งให้มันกับสาราแล้ว........ฉันกลัวคนเขานินทากันมาก เพราะเอ็งไม่ได้เป็นพี่แท้ๆ ของมัน.....

(น.38)

นิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ สะท้อนชีวิตผู้หญิงที่อยู่ในฐานะภรรยาน้อยอย่างสิการว่าอย่างไรแล้ว ก็มีแต่คนดูถูกเหมือนนางบำเรอ ดังต่อไปนี้

........ហើយខ្ញុំគិតថាពុកខ្ញុំបាត់បង់អ្នក
មីង.......ប្រៀបដូចបាត់បង់អ្នកបំរើម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ តើហេតុអ្វីបានជាខ្ញុំនិយាយពាក្យទាំងនេះ ? ព្រោះខ្ញុំឃើញតាំងពីដើមមកពុកគាត់ទុកអ្នកមីងដូចជាអ្នកបំរើម្នាក់ ដែលគាត់ស្រលាញ់.......ហេតុដូច្នេះហើយគ្រាន់តែបាត់ម្នាក់ ក៏គាត់អស់បញ្ហាដែរ..។

.........แล้วฉันคิดว่าพ่อของฉันต้องเสียอา...เปรียบเหมือนสูญเสีย**นางบำเรอคนหนึ่ง**เท่านั้น เพราะอะไรฉันจึงได้พูดประโยคนี้นะ ? เพราะฉันเห็นตั้งแต่ก่อนมา พ่อท่านก็ถือว่าอาเป็นเหมือน**นางบำเรอ**คนหนึ่งที่ท่านรัก.....เพราะฉะนั้นเพียงแค่สูญเสียไปคนหนึ่ง ท่านก็คงหมดปัญหาด้วย...

(น.81)

ผู้แต่งสะท้อนชีวิตเมียน้อยอย่างสิการ ว่าจริงแล้วเธอก็ไม่ได้อยากจะมาเป็นเมียน้อยของคึมหุง แต่ถูกแม่ จัดการให้

ម្ដាយអូនមិនគួរអោយអូនធ្វើជាប្រពន្ធចុងគាត់ទេ.......នេះមកពីបងស្រី..........ឥឡូវ គាត់មិនសួររវល់នឹងអូនទេ....... ។

แม่ของน้องไม่ควรให้น้องเป็นเมียน้อยเขาเลย..... นี่ก็มาจากพี่สาว.... เดี๋ยวนี้เขาก็ไม่ค่อยสนใจกับน้องเลย...

(น. 73)

2.5 การนับถือผู้อาวุโส

ภาพที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ คือ ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะให้ความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่และผู้อาวุโส โดยยึดถือกฎระเบียบของบ้านอย่างเคร่งครัด อย่างเช่น อาภาพ ถึงแม้ว่าเธอจะเป็นเพียงแม่บ้าน แต่เธอมีความเป็นผู้อาวุโสกว่าศิลาและอาศัยอยู่ที่บ้านของคืมหุงมานานมากกว่า รู้เรื่องราวในบ้านทุกอย่าง ถือว่าเป็นคนเก่าคนแก่ของบ้าน เมื่อเธอเห็นว่าศิลากระทำตัวไม่เหมาะสม ก็จะคอยเตือนเขาด้วยความเอ็นดูอยู่เสมอ ซึ่งศิลาก็พร้อมรับฟังเพราะอาภาพเป็นผู้ที่มีอายุจึงมีแนวคิดและมองโลกความเป็นจริงได้ถ่องแท้กว่าเขามาก หรือแม้กระทั่งสิการที่มีฐานะเป็นเจ้านายอีกคนของครอบครัวนี้ เธอก็ให้เกียรติอาภาพ โดยไม่ดูถูกว่าเธอเป็นเพียงคนใช้ ยอมรับฟังเหตุผลคำสั่งสอนของอาภาพด้วยเช่นกัน

ตัวอย่าง อาภาพที่เล่าปัญหาของครอบครัวเพื่อเตือนศิลา หลังจากที่เธอเห็นเขาเศร้าหมองมาหลายวันแล้ว ซึ่งศิลาก็รับฟังอย่างนิ่งๆไม่โต้แย้งใดๆ เป็นภาพสะท้อนการให้ความเคารพต่อคำสั่งสอนจากผู้อาวุโสกว่า ดังนี้

មីងភាពក៏អង្គុយចុះរួចនិយាយទាំងមុខស្ងួតថា ÷

-ក្មួយស្ដាប់សំដីមីងជាការប្រសើរណាស់........មួយរយៈនេះក្មួយធ្វើអោយលោកប្រុសពិបាកចិត្តណាស់.......ក្មួយដឹងទេ ? កាលដែលគឹមសិង្ហត្រូវគេវាយនៅឯសាលា មីងបានឃើញលោកស្រីគាត់ភ័យរហូតដល់បាត់ស្មារតីដោយផ្ទាល់នឹងភ្នែក.........មីងអាណិតគាត់ណាស់.........សិលាពេលនេះក្រុមគ្រួសាររបស់សារ៉ាននិយាយប្រាប់ថា អ្នកវាយនោះគឺជាមិត្តភ័ក្ត្រក្មួយ.....សំដីនេះហើយដែលធ្វើអោយលោកប្រុស លោកស្រីមិនសូវនិយាយស្ដីរកក្មួយដល់សព្វថ្ងៃនេះ........តែចំពោះចិត្តមីងវិញពុំយល់ដូចនេះទេ រាល់ថ្ងៃមីងស្និទ្ធស្នាលនឹងក្មួយជាងគេ ថែរក្សាក្មួយរហូតដល់ក្មួយធំ.......រហូតដល់ក្មួយបានរៀនប៉ុណ្ណេះ..............ម៉េចក៏មីងមិនបានរំលឹកក្មួយពីវិធីយកក្មួយក្រុមគ្រួសារអោយក្មួយយកប៉ះអញ្ចឹង....... ។

อาภาพนั่งลงแล้วพูดด้วยใบหน้าเคร่งขรึมว่า

- หลานฟังคำอานั้นเป็นเรื่องประเสริฐมาก.....ระยะหนึ่งมานี้หลานทำให้คุณผู้ชายลำบากใจมาก...หลานรู้ไหม ? เมื่อตอนที่คึมสิงห์ถูกเขาตีที่โรงเรียน อาเห็นคุณผู้หญิงตกใจจนถึงกับเป็นลมหมดสติไปกับตา .....อาเห็นใจเธอมาก...ศิลาตอนนี้ คนในครอบครัวของสาราพูดกันว่า คนที่ตีนั้นเป็นเพื่อนของหลาน.....คำพูดนี้แหละที่ทำให้คุณผู้ชาย คุณผู้หญิง ไม่ค่อยพูดกับหลานจนถึงทุกวันนี้ ...แต่ใจของอาไม่เชื่อว่าอย่างนั้น ทุกวันนี้อาสนิทสนมกับหลานมากกว่าใคร ดูแลหลานจนหลานโตจนได้เล่าเรียนขนาดนี้.......ทำไมอาเตือนหลานเรื่องวินัยของครอบครัว ให้หลานเข้าใจไว้บ้างเล่า.....

(น.29 -30)

อีกตัวอย่าง ที่ผู้แต่งกล่าวถึงอาภาพ ที่มีฐานะเป็นแม่บ้านแต่เป็นผู้อาวุโส กล่าวตักเตือนให้ข้อคิดแก่ สิการซึ่งเป็นเจ้านาย สะท้อนให้เห็นว่าภายในครอบครัวของชาวเขมรยังมีวัฒนธรรมให้ความเคารพแก่ผู้อาวุโสอยู่ ดังข้อความต่อไปนี้

-ឈប់សិន !......អ្នកស្រីឆាប់ចូលបន្ទប់វិញទៅ លួចតាមពីក្រោយគេអញ្ជឹងវាមិនសមទេ ឬមួយអ្នកស្រីចង់ជួបនឹងគេទៀត......អ្នកស្រីកុំឈ្លក់វង្វេងដោយសារស្នេហាអោយសោះ.......លោកម្ចាស់ឈឺសំរាន្តនៅលើគ្រែទៅហើយ ។ មនុស្សក្នុងផ្ទះទាំងអស់ សូម្បីតែខ្ញុំជាអ្នកបំរើសុទ្ធតែក្តៅក្រហាយចំពោះលោកប្រុស ។ ....អ្នកស្រីត្រូវតែសង្កត់ចិត្តខ្លះទៅ ឈប់បង្ករឿងទៀតទៅ......ខ្ញុំនៅទីនេះយូរមកហើយ អាយុខ្ញុំច្រើនជាងអ្នកស្រី ខ្ញុំនិយាយអោយអ្នកស្រីប៉ុន្នានម៉ាត់នេះ សូមអ្នកស្រីកុំខឹងអោយសោះ.......យើងជាស្រីការសំខាន់គឺថែខ្លួនអោយល្អ..... ។

-មីង !....... ។

អ្នកស្រីបានត្រឹមតែបង្ហូរទឹកភ្នែក អង្គុយចាំស្តាប់ការណែនាំរបស់មីងភាព ។ តែទោះបីគាត់អង្គុយស្តាប់មីងភាពមែន តែព្រលឹងរបស់គាត់ចេញទៅតាមសង្សារគាត់បាត់ទៅហើយ ។

- หยุดก่อน !.......คุณรีบกลับเข้าไปในห้อง แอบตามหลังเขาอย่างนี้มันไม่สมควร หรือคุณอยากพบกับเขาอีก..... คุณอย่าคลั่งไคล้ หลงใหลให้กับความเสน่หานั้นเลย.... คุณผู้ชายนอนป่วยอยู่บนเตียงไปแล้ว คนในบ้านทุกคน แม้แต่ฉันเป็นคนรับใช้ก็ร้อนใจกับคุณผู้ชาย คุณต้องหักห้ามใจบ้าง หยุดก่อเรื่องอีก..... ฉันอยู่ที่นี่มานานแล้ว อายุฉันมากกว่าคุณ ฉันพูดให้คุณเพียงเท่านี้ ขอคุณอย่าโกรธเลย เราเป็นผู้หญิงสำคัญคือต้องดูแลตัวให้ดีงาม...

- อา !...

สิการได้เพียงแต่ร้องไห้น้ำตาไหลนอง นั่งรับฟังคำแนะนำของอาภาพ แต่ถึงเธอจะนั่งฟังอาภาพก็จริง แต่วิญญาณของเธอล่องลอยไปตามคนรักของเธอเสียแล้ว

(น.87)

3. ค่านิยม

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ให้ความหมายค่านิยมไว้ว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้ หรือ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่องและมีความสุขที่จะได้เห็นได้ฟัง ค่านิยมของสังคม จึงเป็นแบบฉบับความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตนของคนในสังคม[16]

นวนิยายเรื่องกุหลาบศรีโสภณ สะท้อนค่านิยมในสังคมเขมร เกี่ยวกับความเชื่อการทำนายโชคชะตา และค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู ดังนี้

3.1 ค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อการทำนายโชคชะตา

เรื่องโหราศาสตร์ ในประเทศเขมรเป็นที่รู้จักกันดีว่าคนในสังคมเขมร ยังคงเชื่อถือการทำนายโชคชะตากันอยู่มาก มีส่วนในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะทำการใดๆ ก็มักจะไปให้โหรทำนายดู เป็นที่พึ่งพิงทางด้านจิตใจ เรื่องความเชื่อนี้มีปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่องดังนี้

---

[16] ไพฑูรย์ เครือแก้ว, **ลักษณะสังคมไทย,** พิมพ์ครั้งที่ 2 (พระนคร : โรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ, 2513), 88.

អ្នកស្រីសិការក៏រកវិធីល្បួងលោមគាត់ ក៏បបួលអ្នកស្រីរ័ត្នទៅរកមើលហោរា ដើម្បីទស្សន៍ទាយមើល ។ ទោះជាអ្នកមានអ្នកក្រក្តី រឿងជំនឿបុណ្យបាបលើទេវតា អ្នកតា គឺដាច់ខាតត្រូវតែមានចំពោះមនុស្សគ្រាន់តែអ្នកខ្លះបង្ហាញចេញរូបរាង និង អ្នកខ្លះលាក់ទុកក្នុងចិត្តប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែកឯអ្នកអបិយជំនឿនៅខេត្តបន្ទាយមាន ជ័យ ក៏មានខ្លះៗជាពិសេសនៅតាមវត្តនីមួយៗ ដូចជាវត្តស្វាយ វត្តព្រះពន្លា វត្ត សុមាធិផល(ហៅកយួន)ជាដើម លើសពីនេះទៅទៀតតាឈួននៅអូរអំបិលក៏ជា ហោរាមើលដៃយ៉ាងចំណាប់ ចំណែកឯនៅមង្គលបុរីមានតាងោជាហោរាភ្នែកងងឹត។

អ្នកស្រីទាំងពីរ ក៏នាំគ្នាទៅអោយតាងោទស្សន៍ទាយមើល ពីរឿងរ៉ាវដែលបាត់ ដំណឹងឈឹងយ៉ាងនេះ ។

สิการก็หาวิธีหลอกล่อปลอบประโลมนาง แล้วก็ชวนรัตน์ไปหาหมอดูเพื่อทำนายดู ไม่ว่าคนมี คนจนก็ตาม เรื่องความเชื่อบุญบาปกับเทวดา ศาลเจ้า ทุกคนย่อมมี เพียงแต่บางคนแสดงออกมาด้วยท่าทาง และบางคนเก็บไว้ภายในใจเท่านั้น ส่วนคนทำไสยศาสตร์ที่จังหวัดบันทายมีชัยก็มีบ้าง โดยเฉพาะตามวัดแต่ละแห่งๆ เช่นวัดสวาย วัดพระพนลา วัดสุมาธิผล(ยวน) เป็นต้น นอกจากนี้ ตาฌวนที่อยู่อูอมบิล ก็เป็นหมอดูลายมือ ที่แม่น ส่วนที่มงคลบุรีมีตาโงเป็นหมอดูตามัว

หญิงทั้งสอง ก็พากันไปให้ตาโง ทำนายดู เกี่ยวกับเรื่องราวที่สูญหายไม่ได้ข่าวคราวนี้

(น.8)

ภาพสะท้อนที่เกี่ยวกับค่านิยมเรื่องการทำนาย ที่พบในเรื่องอีกตอนหนึ่ง คือ สาราเริ่มหมดหวัง ที่จะตามหาศิลาเพราะเขาไม่รู้ว่าศิลาไปอยู่ที่ใด จึงไปหาหมอดูเพื่อให้ทำนาย

វត្តភ្នំជាចំណុចសូន្យ នៃគីឡូម៉ែតផ្លូវគោកទាំងអស់ដែលចេញពីរាជធានីភ្នំពេញ។ ហើយក៏ជាតំបន់ហោរាសាស្រ្តសម័យនេះដែរ ។ សារ៉ាដោយអស់តិរិះនឹងស៊ើបរក សិលា នាយក៏មកវត្តភ្នំនេះដើម្បីធ្វើការទស្សន៍ទាយ មើលតើសិលានៅឯណា ស្លាប់ឬរស់ ។ ក្រោយពីការទស្សន៍ទាយសារ៉ាដើរដូចអស់សង្ឃឹម ព្រោះហោរថាគេ និងឆរីការត្រូវបែកគ្នា ហើយនឹងជួបសិលាក្នុងថ្ងៃអាទិត្យនេះ ។ អារម្មណ៍វិលវល់ ចុះពីលើមកក្រោមជាន់កាំជណ្តើរមួយៗពុំបានមើលទៅមុខមិនហួសពីមួយម៉ែត្រទេ។

ចំណែកសិលានិងចរណៃវិញ ក្រោយពីចតឡានហើយគេក៏ឡើងមកលើកំពូលវត្តភ្នំ ដើម្បីជូននាងចរណៃទៅអុជធូបនៅសំណាក់យាយពេញ ដែលជាអ្នកកសាងទីក្រុងភ្នំពេញនេះមុនគេ ។ សិលាដើរឡើងក៏ប៉ះស្មាជាមួយសារ៉ា ធ្វើអោយនាយទាំងពីរងាកមុខរកគ្នា ហើយលាន់មាត់ ÷

-សារ៉ា !,,,,,សារ៉ា,,,,,ពិតជាឯងមែន,,,,,,,,,,ឯងមកភ្នំពេញ,,,,,,សារ៉ា,,,,,,ឯងមែនអ្អី ? ,,,,,,,,ខ្ញុំមិនជឿទេ ហ៊ឹស,,,,,,មិនជឿទេ,,,,ហ៊ឹស,,,,,,,

សារ៉ាគាំងមួយសន្ទុះដើរជុំវិញសិលា រួចទើបសួរវិញតិចៗ ÷

-សិលា !,,,,,ឯង,,,,,,,ឯងមែនអ្អី ?

วัดพนมเป็นจุดศูนย์กลาง ของหลักกิโลเมตรของเส้นทางบกทั้งหมดที่ออกจากราชธานีพนมเปญ และก็เป็นศูนย์รวมโหราศาสตร์สมัยนี้ด้วย สาราด้วยหมดความคิดที่จะสืบหาศิลา นายก็มาวัดพนมนี้ เพื่อทำการทำนายดูว่าศิลาอยู่ที่ไหนตายหรืออยู่ หลังจากทำนาย สาราเดินเหมือนคนหมดความหวัง เพราะโหรทายว่าเขากับฉรีการต้องแยกจากกัน และจะพบศิลาในวันอาทิตย์นี้ ความรู้สึกสับสน จากข้างบนลงมาข้างล่าง เขาก้าวลงชั้นบันไดอย่างช้าๆ ไม่ได้มองไปข้างหน้าระยะห่างไม่เกินหนึ่งเมตรเลย ส่วนศิลาและจรไน หลังจากจอดรถแล้วเขาก็ขึ้นมาบนยอดวัดพนมเพื่อพานางจรไนไปจุดธูปที่ศาลยายเปญ ซึ่งเป็นคนสร้างกรุงพนมเปญนี้ก่อนใคร ศิลาเดินขึ้น ไหล่ก็ไปกระทบกับสารา ทำให้นายทั้งสองหันหน้ามองกันแล้วลั่นปาก

- สารา !….. สารา…..ใช่เอ็งจริงๆ…….เอ็งมาพนมเปญ….สารา….เอ็งใช่ไหม ? …ฉันไม่เชื่อเลย เฮ้อ…….ไม่เชื่อเลย……เฮ้อ…….

สาราค้างนิ่งสักครู่เดินรอบตัวศิลา แล้วจึงถามศิลาช้าๆ

- ศิลา !…..เอ็ง…..เอ็งจริงหรือ ?

(น.113)

3.2 ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณ

สังคมครอบครัวเขมร ยังคงถือค่านิยมที่เกี่ยวกับความกตัญญู ต่อผู้ที่มีพระคุณ โดยเฉพาะกับ พ่อ แม่ และผู้อาวุโส

ภาพสะท้อนความกตัญญูของลูกที่คอยดูแลพ่อ เมื่อพ่อล้มป่วยลง เช่น ตอนที่ศิลาเป็นเด็ก เขาออกไปหาสมุนไพรมาต้ม เพื่อรักษาอาการป่วยของพ่อ ดังนี้

កុមារកំសត់ទាំងយំទាំងស្រែកហៅ ហើយព្យាយាមលើកឪពុកអោយអង្គុយ តែគ្មានប្រយោជន៍អ្វី គឺបានត្រឹមតែលើកក្បាលឪពុកដាក់លើភ្លៅរបស់ខ្លួនដោយលំបាក ។

-ពុក !..........ពុកក្ដៅខ្លួនណាស់......កូនបានទៅកាប់វល្លិ៍ញៀងយកមកស្ងោរអោយពុកផឹកហើយ......ពុកបើកភ្នែកឡើង ពុកកុំស្លាប់ចោលកូនណា......ពុក...ហ៊ឺ...ហ៊ឺះ.....ពុកហ៊ឺ......ហ៊ឺ...... ។

เด็กน้อยผู้น่าเวทนา ทั้งร้องไห้ทั้งส่งเสียงเรียก แล้วพยายามพยุงพ่อให้นั่ง แต่ไม่มีประโยชน์ คือได้แต่ยกหัวพ่อวางบนตักของเขาด้วยความยากลำบาก

- พ่อ ! .... พ่อตัวร้อนมาก....ลูกได้ดึงเถาวัลย์เฉนียงเอามาต้มให้พ่อดื่มแล้ว...พ่อลืมตาขึ้น พ่ออย่าตายอย่าทิ้งลูกนะ......พ่อ...ฮือ...ฮื่อ....พ่อฮือ...ฮื่อ.....

(น.14)

การแสดงออกถึงความกตัญญูที่มีต่อผู้มีพระคุณ ของคึมทีนที่มีต่อคึมหุง คือ ถึงเขาจะรักสิการและทำผิดพลาดไป แต่คึมทีนก็ไม่อาจพาเธอหนีตามกันไปได้ เพราะจะทำให้คึมหุงเจ็บช้ำน้ำใจไปมากกว่านี้ ในที่สุดเขาก็ออกจากคฤหาสน์นี้ไปเพียงคนเดียว

អ្នកស្រីយំអោយឆរីការនាំចុកចាប់ និងពោរពេញដោយទុក្ខរាប់រយដំណូក ។ ទន្ទឹមនឹងការទុក្ខសោករបស់អ្នកទាំងពីរ សិលាក៏យល់ព្រមទទួលចំណុចមួយ គេចេញមកក្រៅផ្ទះទាញម៉ូតូជិះយ៉ាងប្រញាប់សំដៅរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវ ដើម្បីទៅជំរាបការពិតដល់ពូម៉ិចអោយនាំអ្នកស្រីរត់ទាំងយប់ ។ ប៉ុន្តែគួរអោយស្ដាយគំនិតរបស់អ្នកទាំងបី ត្រូវពូទីនប្រកែកហើយថែមទាំងលើកហេតុផលសព្វគ្រប់ ដែលមិត្តសំលាញ់គាត់ចិញ្ចឹមគាត់ ហើយអោយគាត់រស់នៅបានស្រួល ។ សិលាខឹងយ៉ាងខ្លាំងនូវសំដីរបស់គាត់ ដែលមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះហេតុការណ៍ដែលបានកើតឡើងនេះ ។ សិលាមកវិញយ៉ាងប្រញាប់ មកប្រាប់ឆរីការនិងអ្នកស្រីសិការ ។ ឆរីការកំពុងរៀបចំសំពត់អាវដាក់កាបូបធាកមកឃើញសិលាឈរស្ដុបនៅពីមុខនាង នាងសួរ ÷

-គាត់ថាម៉េច ?.......ជួបគាត់ទេ ?

សិលាគ្រវីក្បាលបដិសេធ   ហើយអង្គុយចុះទាំងអស់សង្ឃឹម   ឆរីការហួសចិត្ត ហើយលាន់មាត់ថា -

-លោកពូគាត់យ៉ាងម៉េចហ្នឹង ? បើមិនក្ដាប់ឪកាសនេះអោយបានជាប់ទេ គាត់រស់នៅក្នុងផ្ទះនេះ ត្រូវគេប្រមាថគាត់អស់មួយជីវិតណា......ចុះអ្នកមីងគាត់មិនរវល់ទេអ្ហី ?........

សិលាមើលទៅអ្នកស្រីដែលអង្គុយយំខ្សឹកខ្សួលនោះ រួចទើបប្រាប់ ÷

-គាត់ថា ! គាត់ស្រលាញ់ពុកធម៌ណាស់......ហើយគាត់មិនអាចអោយពុកធម៌គាត់លំបាកចិត្តលើសនេះទៀតទេ .... ?

ចំលើយរបស់សិលាគឺដូចក្នុងចិត្តរបស់អ្នកស្រី គិតតាំងពីឆរីការបង្គាប់អោយគាត់រត់មកម្ល៉េះ ព្រោះចរិករបស់តឹមទីនគេស្រលាញ់លោកហុងជាងខ្លួនគេបំផុតទៅទៀត ក្រៅពីបង្ហូរទឹកភ្នែកអ្នកស្រីគ្មានអ្វីគួរអោយនិយាយទេ ។

สิการร้องไห้กอดฉรีการด้วยความจุกแน่น   และเต็มไปด้วยความทุกข์นับร้อยเรื่อง พร้อมกับความทุกข์โศกของคนทั้งสอง ศิลาก็พร้อมเข้าใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เขาออกมานอกบ้านดึงมอเตอร์ไซค์ขับไปอย่างเร่งรีบมุ่งไปโรงงานสีข้าว เพื่อไปบอกความจริงแก่อาทีนให้พาอาหญิงหนีตอนกลางคืน แต่ควรให้เสียดายความคิดของคนทั้งสาม **ถูกอาทีนเถียง แล้วยังแถมยกเหตุผลสารพัดทุกอย่าง ทั้งเป็นเพื่อนรัก ท่านเลี้ยงดูเขา และให้เขาได้อยู่อย่างสุขสบาย** ศิลาโกรธมากกับคำพูดของคึมทีน ที่ไม่รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่ได้เกิดขึ้นนี้ ศิลารีบกลับมาบอกฉรีการและสิการ ฉรีการกำลังจัดเสื้อผ้าใส่กระเป๋าหันมาเห็นศิลาหยุดยืน อยู่ข้างหน้านาง นางจึงถาม

- เขาว่าอย่างไร ?..... พบเขาไหม ?

ศิลาส่ายหัวปฏิเสธ แล้วนั่งลงทั้งหมดหวัง ฉรีการร้อนใจแล้วลั่นปากว่า

- อาทีนเขาว่าอย่างไรหือ ? ถ้าไม่ฉวยโอกาสนี้ให้ได้แล้ว อายังอยู่ในบ้านนี้ ต้องถูกคนเขาดูถูกไปทั้งชีวิตนะ .... แล้วเขาไม่ห่วงอาสิการหรือ ?.......

ศิลามองไปที่อาหญิงที่นั่งร้องไห้สะอึกสะอื้นนั้น แล้วจึงเล่า

- เขาว่า ! เขารักพ่อบุญธรรมมาก......แล้วเขาก็ไม่สามารถทำให้พ่อบุญธรรมท่านลำบากใจยิ่งไปกว่านี้อีก....?

คำตอบของศิลาคือเหมือนกับในใจของอาหญิง คือตั้งแต่ฉรีการบังคับให้เธอหนีไปนั้น เพราะ**ความคิดของคึมทีนเขารักหุงกว่าตัวเขาเสียอีก** นอกจากน้ำตาไหล สิการไม่มีอะไรที่ต้องพูดอีก

(น.82)

สรุปภาพสะท้อนชีวิตคนเขมรจากนวนิยายเรื่อง กุหลาบศรีโสภณ

ภาพสะท้อนชีวิตคนเขมรที่ปรากฏในเรื่องกุหลาบศรีโสภณนี้ พบว่า ครอบครัวของคนเขมรที่มีฐานะดีจะอยู่เป็นครอบครัวใหญ่ มีบ้านใหญ่โตตั้งอยู่ในเขตชุมชน ซึ่งคนจนจะมีลักษณะบ้านเป็นกระท่อมเล็กๆ ภาพสะท้อนเรื่องความเหลื่อมล้ำในสังคม มีดังเช่น การให้ความนับถือเงินทอง ใครมีเงินก็จะเป็นที่นับถือของคนทั่วไป อย่างเช่นคึมหุง เป็นต้น การมีเมียน้อย เป็นเรื่องธรรมดาของคนมีเงินในสังคมเขมรที่สามารถมีเมียน้อยได้ ค่านิยมความเชื่อเกี่ยวกับการทำนายโชคชะตา ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู สะท้อนว่าการเป็นคนที่รู้จักมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณย่อมจะได้รับผลดี มีคนเมตตา

ภาพสะท้อนชีวิตคนเขมร แสดงให้เห็นว่านวนิยายเรื่อง กุหลาบศรีโสภณ ไม่ได้ให้แต่ความเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว แต่ยังแทรกแนวความคิดเรื่องการใช้ชีวิตในสังคม ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตได้อีกด้วย

บทที่ 5
สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษานวนิยายเขมรเรื่อง "กุหลาบศรีโสภณ" มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆของนวนิยาย ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก ตัวละคร บทสนทนา และท่วงทำนองการแต่ง รวมทั้งศึกษาภาพสะท้อนชีวิตของคนเขมร ที่ปรากฏในเรื่อง

สรุปผลการศึกษา

โครงเรื่องของนวนิยายเรื่อง "กุหลาบศรีโสภณ" เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของเด็กหนุ่มที่ต้องกำพร้าพ่อตั้งแต่อายุ 8 ปี แล้วถูกเศรษฐีนำมาเลี้ยงดูเป็นบุตรบุญธรรมที่เมืองศรีโสภณ เกิดมีความรักกับลูกสาวของเศรษฐีผู้มีพระคุณ ซึ่งความรักที่เกิดขึ้นนี้ พ่อแม่ฝ่ายหญิงไม่ยอมรับ จึงกลายเป็นความขัดแย้งที่เขาต้องต่อสู้กับอุปสรรค ต้องตัดสินใจเลือกระหว่างความรักกับความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณที่เลี้ยงดูเขามาจนโต เนื่องจากเขาเป็นเด็กหนุ่มที่มีความอดทน ซื่อสัตย์ กตัญญูรู้คุณ ในขณะเดียวกันก็มีความมั่นคงในความรักต่อฉรีการ ผู้หญิงที่รักและซื่อตรงต่อเขาด้วยเช่นกัน เขาจึงมีกำลังใจสามารถแก้ปมปัญหาต่างๆ ได้ นวนิยายเรื่องนี้มีโครงเรื่องที่ดี ผู้เขียนสร้างโครงเรื่องใหญ่ให้มีปมปัญหาความขัดแย้งที่เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว ซึ่งเกิดขึ้นกับตัวละครเอก และยังสร้างโครงเรื่องย่อยให้มีความขัดแย้งเพิ่มขึ้น คือ เรื่องการเป็นชู้ ของคึมทีนกับสิการ ซึ่งแสดงการแก้ปัญหาความรักอีกแบบ ต่างจากศิลา

แก่นเรื่อง คือ ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ การยึดมั่นในการทำดี มีความมั่นคงและซื่อสัตย์กับความรัก ซึ่งคุณงามความดีที่กระทำนั้น จะส่งผลให้ได้รับความสำเร็จได้ในที่สุด

ฉาก เป็นส่วนประกอบสำคัญของนวนิยาย โดยฉากในเรื่องกุหลาบศรีโสภณส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นที่อำเภอศรีโสภณ มีความเหมาะสมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีความสอดคล้องกันดีกับฉากอื่นๆ ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นอารมณ์ และลักษณะของตัวละครในขณะนั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวละครมีจำนวนพอดีกับเนื้อเรื่อง มีตัวละครเอก ตัวละครร้าย และตัวละครย่อย ผู้เขียนสร้างตัวละครมีบุคลิก อารมณ์ได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

เนื้อเรื่อง มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันกับชื่อเรื่อง และชื่อเรื่องมีความสอดคล้องกับชื่อของสถานที่ ที่เกิดเรื่องราวเหตุการณ์ของเรื่องคือเมืองศรีโสภณ จึงทำให้ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม

ผู้เขียนใช้บทสนทนา เพื่อช่วยในการดำเนินเรื่องให้กระชับฉับไวยิ่งขึ้น บทสนทนาใช้บอกอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครในขณะนั้น และสื่อถึงลักษณะนิสัยของตัวละคร

กลวิธีการเล่าเรื่อง ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องอย่างรู้แจ้งเห็นจริง ใช้บุรุษที่ 3 ในการเล่าเรื่อง การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายถึงสถานที่สำคัญสลับ กับบทสนทนา การดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับเวลา ผู้แต่งผูกปมปัญหาเรื่อง ตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อนำไปสู่การผูกปมปัญหาที่สำคัญ แล้วจึงสร้างปมความขัดแย้งซ้อนอีกครั้ง ซึ่งเป็นเทคนิคการเขียน ที่ผู้แต่งสร้างขึ้นมาเพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกฉงน อยากติดตามอ่าน ไม่เกิดความน่าเบื่อ ปิดเรื่อง ด้วยการคลี่คลายปัญหาให้ตัวละครทุกตัวได้รับความสมหวัง คนร้ายกลับตัวเป็นคนดี คนทำดีย่อมได้รับผลดี

ท่วงทำนองการแต่ง ผู้แต่งใช้ภาษาถ้อยคำได้เหมาะสมกับลักษณะนิสัยของตัวละครและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการใช้สำนวนเปรียบเทียบให้เห็นภาพพจน์ โดยผู้แต่งนำมาใช้ประกอบในเรื่องได้อย่างเหมาะสม มีการบรรยายโดยการใช้เครื่องหมายวงเล็บ (.........) เพื่อบอกการกระทำของตัวละครในขณะที่พูด หรือใช้เขียนบอกชื่อตัวละครที่พูดในบทสนทนานั้นๆ การใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ “ ! ” กำกับคำอุทาน เพื่อบอกอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร

ภาพสะท้อนชีวิตของคนเขมรในเรื่องกุหลาบศรีโสภณ สะท้อนให้เห็นว่าสังคมของเขมรเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ผู้ที่ทำการค้าขายก็ค้าขายผลผลิตจากการเกษตร ซึ่งทำให้มีรายได้จุนเจือครอบครัวได้เป็นอย่างดี ลักษณะบ้านเรือนถ้าเป็นบ้านในชนบท จะเป็นลักษณะเป็นกระท่อมหลังคามุงด้วยหญ้าแฝก ส่วนบ้านระดับเศรษฐีจะสร้างอยู่ในตัวอำเภอและมีขนาดใหญ่สวยงาม

การประกอบอาชีพที่ผู้แต่งกล่าวถึงได้แก่ อาชีพเกษตรกรซึ่งมีอยู่มากในพระราชอาณาจักรกัมพูชา ผู้ประกอบอาชีพนี้มีฐานะยากจน เพราะบางคนก็ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเองต้องเช่าเขาทำนา หรือรับจ้างทำนาให้กับเจ้าของที่ทำกิน ครูเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยจนทำให้บางคนถึงกับเปลี่ยนอาชีพไปเป็นพ่อค้า เพื่อให้มีรายได้มากขึ้น ส่วนอาชีพพ่อค้าและนักธุรกิจมักจะมีฐานะร่ำรวย สามารถส่งบุตรหลานให้เรียนต่อในระดับสูงๆ ได้

ความเป็นอยู่ในครอบครัว ทุกคนต้องเชื่อผู้นำครอบครัว คือ พ่อ ครอบครัวในเขมรยังนิยมการแต่งงานแบบคลุมถุงชน คือพ่อแม่เป็นผู้จัดหาคู่ครองให้ และมีการให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส ซึ่งเป็นการสะท้อนวัฒนธรรมอันดีงามที่ยังมีอยู่ในสังคมเขมร

ค่านิยมที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่ ค่านิยมความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ยังคงมีอยู่ในสังคมเขมร ถือเป็นสิ่งที่ดีต่อคนในสังคมที่อยู่ด้วยกันแบบพึ่งพาอาศัยกัน ค่านิยมด้านความเชื่อการทำนายโชคชะตา คนเขมรยังคงมีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กันอยู่มาก เพราะเวลามีเหตุการณ์ผิดปกติหรือไม่สบายใจ ก็จะนิยมไปหาหมอดูเพื่อให้ทำนายทายทัก

จากการอ่านนวนิยายเรื่อง กุหลาบศรีโสภณ ผู้อ่านได้รับความบันเทิง และแง่คิดในการดำรงชีวิต คือต้องมีความมั่นคงและซื่อสัตย์กับความรัก เข้าใจถึงแก่นแท้ของมนุษย์ว่าทุกคนไม่ว่าจะหนุ่มหรือแก่ รวยหรือจน ต่างก็มีความรัก โลภ โกรธ หลง ด้วยกันทั้งนั้น การทำดีย่อมได้ดี คนที่ทำดีมีความกตัญญู อยู่ที่ใดก็รอดพ้นจากภัยทั้งปวง เพราะมีคนเขาเมตตา ถึงแม้จะพบกับอุปสรรคก็จะสามารถข้ามผ่านพ้นไปได้ จนพบกับความสำเร็จในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากชื่อนิยายเรื่อง **กุหลาบศรีโสภณ** มีความใกล้เคียงกับนวนิยายเรื่อง **กุหลาบไพลิน** ที่มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักมานาน อีกทั้งลักษณะการแนวการแต่งยังใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจะนำนวนนิยายทั้งสองเรื่องมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน ด้านองค์ประกอบของเรื่องว่า กุหลาบสรีโสภณ มีความเหมือนตามแบบกุหลาบไพลิน และแตกต่างกันอย่างไร

2. ศึกษาประเพณี วัฒนธรรมของเขมร เพื่อจะได้เข้าใจและรู้คุณค่าประเพณีเก่าแก่ของเขมร อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระแส มาลยาภรณ์ และชุดา จิตพิทักษ์. **มนุษย์กับวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. **วรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

เจือ สตะเวทิน. **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2518.

ญุก แถม **กุหลาบไพลิน**. แปลโดย อุไรศรี วรศะริน และ คนอื่นๆ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

เดวิด แชนเลอร์. **ประวัติศาสตร์กัมพูชา**. แปลโดย พรรณนา เง่าธรรมสาร, สดใส ขันติวรพงศ์ และ วงเดือน นาราสัจจ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

ธวัช ปุณโณทก. **แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

นววรรณ พันธุเมธา.**ไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์, 2525.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. **วิเคราะห์รสวรรณคดี**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2517.

พรรณศิริ เดชมณเฑียร. "การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเขมรเรื่อง คลื่นซัดทราย (รลกโบก ขฺ สาจ่)." สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.

ไพฑูรย์ เครือแก้ว. **ลักษณะสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : โรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ, 2513.

รัญจวน อินทรกำแหง. **วรรณกรรมวิจารณ์**. กรุงเทพฯ : พิฆเนศ, 2518.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525**. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด, 2525.

วรรณา บัวเกิด. "แนวการวิจารณ์นวนิยายและเรื่องสั้น." ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย หน่วยที่ 8 – 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**, 639 - 646. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.

วิภา กงกะนันท์. **วรรณคดีศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

สิทธา พินิจภูวดล. **ภาษาไทย 7 (วรรณคดีสำหรับครู) หน่วยที่ 1-8**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สุโขทัยธรรมาธิราช, 2538.

_________. **ภาษาไทย 7 (วรรณคดีสำหรับครู) หน่วยที่ 19-15**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สุโขทัยธรรมาธิราช, 2538.

สุทธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์. **วรรณคดีวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

สุพัตรา สุภาพ. **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า. **ประวัติศาสตร์เอเซียอาคเนย์ถึงพ.ศ.2000**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2532.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. **หลักภาษาไทย.** พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

ภาษาต่างประเทศ

Headley, Robert K. **Cambodian – English Dictionary**. Washington DC. : The Catholic University of American Press, 1977.

Huffman, Franklin E, and Im Proum. **English-Khmer Dictionary**. New Haven and London : Yale University Press, 1977.

ประวัติผู้วิจัย

ผู้วิจัย นางสาวพิศมัย อินทรสิทธิ์

ที่อยู่ 305/319 ฌ็องเซลิเซ่ ซ.ประดับศุข ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2534 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จ.สกลนคร

พ.ศ. 2537 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จ.สกลนคร

พ.ศ. 2541 ระดับปริญญาตรี กศ.บ. ภาษาไทย มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2546 – ปัจจุบัน Teacher Assistant โรงเรียนนานาชาติฮาร์โรว์ ดอนเมือง กรุงเทพฯ